

Homelia diuersorum auctorum in euāgelia quæ cātantur diebus dominicis in re diuina iuxta consuetudinem Romanæ ecclesiæ.

Segmentum ex euangelio lucæ capite. xxi. quod canitur dominica **P**rima aduentus.

Item illi tempore: **D**ixit iesus discipulis: **E**rit signa in sole & luna & stellis & in terris pressura gentium præ cōfusione sonitus maris & fluctuum: arescentibus hominibus præ timore & expectatione quæ superuenient uniuerso orbi. **N**am uirtutes calorum mouebuntur. **E**t tunc uidebūt filium hominis uenientem in nube cum potestate magna & maiestate. **H**is autem fieri incipientibus respicite & leuate capita uestra quoniā appropinquat redēptio uestra. **E**t dixit illis similitudinem. **V**idete ficulneam et oēs arbores cum producūt iam ex se fructum: scitis quoniam prope est æstas. **I**ta et uos cum uideritis hæc fieri: scitote quoniā prope est regnū dei. **A**men dico uobis quia non præteribit generatio hæc donec omnia fiant. **C**ælum & terra transibūt: uerba autem mea non transibunt. & reliqua.

Homelia beati gregorii papæ de eadem lectione
dominus ac redēptor noster paratos nos
inuenire desiderat senescentem mūdum
quæ mala sequatur: denūciat. ut nos ab

eius amore compescat: appropinquate eius termi
 no quanta percussiones perueniant innotescit: ut si
 deum metuere in terra tranquillitate uolumus: uicinum
 eius iudicium uel percussionibus atriti timeamus. In
 iceni lectioni facti euangelii quam modo uestra fra
 ternitas audiuit: paulo superius dominus promisit
 dicens. Surget gens contra gentem: & regnum aduer
 sus regnum: & erunt terremotus magni per loca. &
 pestilentia. et fames. et quibusdam interpositis: hoc
 quod modo audistis adiunxit. Erunt signa in sole &
 luna & stellis: & in terris pressura gentium pro confu
 sione sonitus maris & fluctuum. Ex quibus profe
 cto omnibus alia iam facta cernimus: alia e proxi
 mo uentura formidamus. Nam gentem super gentem
 exurgere: earumque pressuram terris insistere: plus iam
 in nostris tribulationibus quam in codicibus legi
 mus. Quod terremotus urbes innumeras subruat
 ex aliis mundi partibus scitis quam frequenter audi
 uimus. pestilentias sine cessatione patimur. signa
 uero in sole & luna & stellis adhuc aperte minime
 uidemus: sed quia & haec non longe sint: ex ipsa iam
 aeris immutatione colligimus. Quamuis priusquam
 in talia gentili gladio ferienda traderetur: igneas
 in caelo iam uidimus acies ipsum qui postea humani
 generis fusus est sanguinem choruscantes. Contra
 autem maris & fluctuum nec dum noua exorta est. Sed
 cum multa iam praenunciata completa sint: dubium non

eam uol
 die in ge
 titi
 possunt
 in respondet
 nro pte q
 in nome
 col. si uat

in crucifati
 me su fican
 7.

est quod sequantur etiã pauca quæ restât. Quia
 sequentium rerum certitudo est præteritarum ex
 hibitio. Hæc fratres charissimi idcirco diximus:
 ut ad cautelã ^{o. 7. a.} studium uestra mentes euigilët: ne
 securitate torpeât: ne ignorãtia lãguescât: sed se
 per eas & timor sollicitet i bono opere: & sollicitu
 do confirmet: pensantes hoc quod redemptoris no
 stri uoce subiugitur. Arescētibus hominibus præ
 timore & expectatione quæ supuenient uniuerso
 orbi. Nam uirtutes cælorum mouebuntur. Quid
 enim ^{q.} uirtutes cælorum nisi angelos. archangelos
 thronos. dominationes. præcipatus. & potestates.
 appellat: Quæ in aduentu ^{o. 1. a.} districti ^{o. 1. a.} iudicis nostris
 tunc oculis uisibiliter apparebunt: ut districte a no
 bis exigant hoc: quod nos modo inuisibilis condi
 tor æquanimiter portat. Vbi & subditur. Et tunc
 uidebunt filium hominis uenientem in nubibus in
 potestate magna & maiestate. ac si aperte dicere
 tur. in potestate magna et maiestate uisuri sunt:
 quem in humilitate positum audire noluerunt: ut
 uirtutem eius tanto tunc districtius sentiant: quã
 to nunc ceruicem cordis ad eius ^{o. 1. a.} patientiam non
 inclinât. Sed quia hæc contra ^{o. 1. a.} reprobros dicta sūt
 mox ad electorũ consolationem uerba uertuntur.
 Nam subditur. ^{o. 1. a.} his autem fieri incipientibus: respi
 cite & leuate capita uestra: quoniã appropinquat
 redemptio uestra. ac si aperte discipulos suos am

moneat dicens. cum plagæ mundi crebescūt: cū
terror iudicii uirtutibus commotis ostenditur: le
uate uos capita: id est exhylarate corda uestra: q̄a
dum finitur mundus cuius amici non estis: prope
fit redemptio quā quæstistis. In scriptura etenim
sacra saepe. caput pro mente accipitur: quia sicut
capite reguntur membra: ita cogitationes mente
disponuntur. Leuare itaque capita est mentes no
stras ad gaudia patriæ cælestis erigere. qui ergo
deum diligunt ex fine mūdi gaudere atque hyla
rescere iubentur: quia eum quem amant mox in
ueniunt: dum transit is quem non amauerūt. Ab
sit enim ut fidelis quisque qui deum uidere desi
derat: de mundi percussionibus lugeat: quem fi
nire eisdem suis percussionibus nō ignorat. scrip
tum namque est. Quicūque uoluerit amicus esse
huius sæculi: inimicus dei constituitur. Qui ergo
appropinquante mundi fine non gaudet: amicum
se illius esse testatur: ac per hoc inimicus dei esse
conuicitur. Sed absit hoc a fidelium cordibus: ab
sit ab iis qui et esse aliā uitam per fidem credūt:
et eam per operationem diligunt. Et mundi enī
destructione lugere eorum est: qui radices cordis
in eius amore plantauerūt: qui sequentem uitam
non credunt: qui eam nec esse suspicantur. Nos
autem qui coelestis patriæ gaudia æterna cogno
uimus: festinare ad ea quantocyus debemus. optā

Laburni cogitatio
 dum nobis est citius pergere: atque ad illam uia
 breuiore peruenire. Quibus enim malis non mū
 dus urgetur: *de morte* Quæ nos tristitia: quæ aduersitas
 non angustat: Quid est uita mortalis nisi uia: Et
 quale sit fratres perpendite in labore uia leſſeſce
 re: & tamen eadem uiam nolle finire: *notia* Quod autē
 caldari mundus ac despici debeat: redēptor noster
 poruida comparatione manifestat: cum protinus
 adiungit. Videte ficulneam: & omnes arbores cū
 producant iam ex se fructum: scitis quoniā prope
 est æstas. ita & uos cum uideritis hæc fieri scitote
 quoniam prope est regnum dei. ac si aperte dicat
 Sicut ex fructu arborum uicina æstas agnoscitur:
 ita ex ruina mundi prope esse cognoscitur regnū
 dei. Quibus uerbis ostenditur: quia fructus mūdi
 ruina est. Ad hoc enī crescit ut cadat. ad hoc ger
 minat ut queq; germinauerit: cladibus cōsumat.
 Bene aut regnū dei æstati cōpatur: quia tūc merori
 nrī nubila trāseunt & uita dies æterni solis clari
 tate fulgescunt. Que oīa sub magna certitudine
 cōfirmātur: cū dicitur. Amen dico uobis nō præ
 teribit generatio hæc donec omnia fiant. coelū &
 terra transibunt: uerba autem mea non transibūt.
 Nihil ī rerum corporalium natura coelo et terra
 durabilius. & nihil ī rerum natura tam uelociter
 quam sermo trāsit. Verba enim quousque imper

fecta sunt: uerba non sunt. Cum uero perfecta fu
erint: omnino iam non sunt: quia nec perfici nisi
transeundo possunt. Ait ergo ^{etiam dicitur} coelū & terra tran
sibūt: uerba autem mea non transiunt. ac si dicat
Omne quod apud uos durable ē: sine mutatiōe
ad eternitatē durable nō est. & omne quod apud
me transire cernitur: fixum & sine trāsitu tenetur
quia sine mutabilitate manētes sententias expri
mit meus sermo qui trāsit. Ecce fratres iam cer
nimus quod audiebamus. nobis quotidie & crebre
scitibus malis mundus urgetur. ex illa plebe in
numera quāti remanseritis aspicietis: & tamen ad
huc quotidie flagella ^{nostris} urgent. repentini casus op
primunt. noua nos & improuisa clades affligūt.
Sicut enim in iuuentute uiget corpus: forte & in
colume manet pectus: ^{palpebrae} torosa ceruix plena sūt bra
chia: in annis autē senilibus statura curuatur: cer
uix exiccata deponitur. frequentibus suspiriis pe
ctus urgetur. uirtus deficit. loquentis uerba anhe
litus intercidit. Nam & si langor plerumque seni
bus: ipsa sua salus aegritudo est: ita mundus in an
nis prioribus uelut in iuuetute uiguit ad propagā
dum humani generis prolem robustus fuit. salute
corporum ^{et uirtutis} uiridis. opulētia rerum pinguis. at nūc
ipsa senectute sua deprimitur: & quasi ad uicinā
mortē molestiis ^{et} crebrescentibus urgetur. Nolite

ergo fratres diligere: quem uidetis diu stare non
 posse. præcepta apostoli in animo ponite: quibus
 nos admonet dicens Nolite diligere mundum ne
 que ea quæ in mundo sūt. Quia si quis diligit mū
 dum: non est charitas patris in eo. ^{uocandos} nudius tertius
 fratres agnouistis quod subito turbine annosa ar
 busta ^{per deinde} eruta ^{rua} destructe domus ecclesiæ a fundamen
 tis euerse sūt. Quanti ad uesperū sani atque inco
 lumes acturos se in crastinum aliquid putabāt &
 tamen nocte eadem repentina morte defuncti sūt
 in laqueo ruine ^{romadg} deprehensi. Sed considerandū no
 bis est: quod ad hæc agenda inuisibilis iudex uēti
 tenuissimi spiritum mouit unius procelā nubis ex
 citauit & terram subruit casura tot edificiorū fun
 damēta concussit. Quid ergo iudex iste facturus
 est: cum per semetipsum uenerit: & in ultionē pec
 catorum ira eius exarserit: ^{per fortis de} Si portari non potest:
 cum per tenuissimam nubem ferit in ire eius pre
 sentia ^{quis ip} quæ caro subsistet: si uentum mouet: et
 terram subruit. ^{degnitum} cōcitauit aera. & tot ædificia ^{i. deff. sit} stra
 uit. hanc distractionē uenturi iudicis. paulus consi
 derans ait. Horredum est incidere in manus dei
 uiuētis. hinc psalmista ait. Deus manifeste ueni
 et deus noster et nō silebit. ignis in cōspectu eius
 ardebit: & ^{at} ī circuitu eius tempestas ualida. distri
 ctionē quippe tātæ iusticiæ tempestas ignisq; co

mitantur: quia tēpestas examinat: quos ignis exu-
rat: Illū ergo diem ante oculos ponite: & quidqd
modo graue creditur: in eius comparatione laui-
gatur De illo enim die per prophetā dicitur. Iux-
ta est dies domini magnus & uelox nimis. Vox di-
ei domini amara ualde. tribulabitur ibi fortis. Di-
es iræ dies ille. dies tribulationis & āgustia: dies
calamitatis & miseria. dies tenebrarum & caligi-
nis. dies nebulae. & turbinis. dies turbæ & caligis
De hac die dominus iterum per prophetā dicit.
Adhuc semel & ego mouebo. nō solū terram: sed
etiā celū. Ecce ut diximus aerem mouit: & terrā
subruit. q̄s ergo ferat cū coelos mouerit: Quid āt
terrores quos cernimus nisi sequētis irā preconef-
dixerit: Vnde cōsiderare necesse ē. q̄a ab illa tribu-
latiōe ultima tātū sūt tribulatiōes istæ dissimiles
quātū a potētia iudicis p̄sona p̄acois distat. Illū
ergo diē tota itēciōe cogitate. uitā corrigite mo-
res mutate. mala tētātia resistēdo uincite. p̄petra-
ta flectibus punite. Aduētū nāq; aterni iudicis tā-
to securiores quādoq; uidebitis: quāto nūc distric-
tionē eius timēdo p̄uenitis.

Dominica. ii.
Segmentum ex euangelio matthai. capite. xi.

Qum audisset Ioannes in uinculis opera christi mittēs duos de discipulis suis ait illi. Tu es qui uēturus es: an aliū expectamus: Et respōdēs iesus ait illis. Eūtes rēnūcia

te Ioanni quæ audistis & uidistis cæci uident clau-
 di ambulant. leprosi mundantur. surdi audiunt.
 mortui resurgunt. pauperes euangelizantur. & be-
 atus est qui non fuerit scandalizatus in me. Illis
 autem abeuntibus coepit iesus dicere ad turbas de
 Ioanne. Quid existis in desertum uidere: hominem
 mollibus uestitum: ecce qui mollibus uestiuntur.
 in domibus regum sunt. Sed quid existis uidere:
 prophetam: etiam dico uobis & plusquam prophe-
 tam. Hic est enim de quo scriptum est Ecce ego
 mitto angelum meum ante faciem tuam qui praeparauit
 uiam tuam ante te. et reliqua.

*angelus in uobis
 in die uenit*

Momelia beati gregorii papæ de eadem lectione

Quarendum nobis est fratres charissimi Io-
 anes propheta & plusquam propheta qui
 uenientem ad baptisma: dominum ostē-
 dit dicens. Ecce agnus dei ecce qui tollit peccata
 mundi: qui et humilitatem suam & diuitatis eius.
 potentiam considerans ait. Qui de terra est de ter-
 ra loquitur: qui de coelo uenit super omnes est:
 cur in carcere positus requirit: Tu es qui uenturus
 es an alium expectamus: Tanquam si ignoret quem os-
 tenderat: & an ipse sit nesciat: quem ipsum esse baptizā-
 do prophetando ostendendo clamauerat: sed hæc citi-
 us questio soluitur: si gesta rei tempus & ordo pesa-
 tur. ad iordanis enim flueta positus quia ipse redem-
 ptor mundi esset aseruit: missus uero in carcerem an ipse

*si dicitur
 dei in quibus
 uatam ante
 uentem dicitur
 filia meae dicitur*

honorandus esset: quantum pro hominibus indigna suscepit. Quid est ergo dicere: beatus est qui non fuerit scādalizatus in me: nisi aperta uoce abiectionem mortis scire. humilitatemque signare: ac si dicat: mira quidem facio: sed abiecta perpeti nō dedignor. Quia ego moriendo te subsequor: cauendum est hominibus ne in me mortem despiciant: q̄ signa uenerātur. Sed dimissis Ioannis discipulis: quid de eodem Ioanne turbis dicat audiamus. Quid existis in desertum uidere arundinem uēto agitātam? Quid uidelicet nō asserendo sed negando intulit. arundinem quippe mox ut aura contingerit in partem alterā flectit. Et quid per arundinem nisi carnalis animus exprimitur: qui mox ut fauore uel detractiōe tangitur: in partē aliquam inclinatur. Si enim ab humano ore aura fauoris flauerit: hylarescit. extollitur. totumque se ad grām iflectit: Sed si inde uetus detractiōis eruperit: uide laudis aura ueniebat: mox hūc quasi in partem alteram ad uim furoris inclināt. Sed arundo uento agitata Ioannes non erat: quia hunc nec blandum gratia: nec cuiuslibet ira asperum faciebat: nec prospera hunc erigere: nec aduersa nouerant iclinare. arūdo ergo uēto agitata Ioannes non erat: quem ab status sui rectitudine nulla rerum uarietas iflectebat: Discamus igitur

fratres arundo uento agitata nō esse. Solidemus
animū inter auras linguarū positi. stet inflexibilis
status mētis. nulla nos detractio ad irā prouocet.
atque ad remissionem iūtilis gratiæ nullus fauor
inclinat. non nos prospera eleuet. nō aduersa per
turbet. ut q̄ i soliditate fidei figimur: nequaquā
rerū transeuntium mutabilitate moueamur. Adhuc
autem de eius expressione subiungitur. Sed quid
existis uidere in desertū hominē mollibus uestitū?
Ecce qui mollibus uestiuntur in domibus regum
sunt. Camelorum etenim pilis contextis uestibus
Ioannes describitur fuisse. Et quid est dicere. Ec
ce qui mollibus uestiuntur: in domibus regum
sūt: nisi aperta sententia demonstrare. quia non
coelesti sed terreno regno militant ii qui pro deo
perpeti aspera fugiunt: sed solis exterioribus de
ditū presentis uitæ molliciem & delectationē qua
rūt. Nemo ergo extimet inflexu atq; studio preci
osarū uestium peccatū deesse: quia si hoc culpa nō
esset nullo modo Ioannem dominus de uestimēti
sui asperitate laudasset. Si hoc culpa nō esset: ne
quaquā petrus apostolus p̄ epistolā suā foeminas
a preciosarū uestium appetitu cōpesceret: dicēs.
Nō in ueste preciosa. Pēsate ergo quæ culpa sit
hoc uiros appetere: a quo curauit pastor ecclesiæ
feminas prohibere. Quāuis hoc quod Ioānes nō

esse uestitus mollibus dicitur: per significationē
intelligi aliter potest. Mollibus enim uestitus nō
fuit: quia uitam peccātium nō blādimentis fouis: ^{veru}
sed rigore asperæ inuēctionis increpauit dicens.

er
ergo

^{ergo} Genimina uiperarū quis uobis demōstrauit fuge
re a uentura ira: Vnde per Salomonem dicitur:
Verba sapientiū quasi stimuli: & sicut clauis in al
tum defixi. clauis quippe atque stimulis sapiētū
uerba comparantur: quia culpas delinquentium
nesciunt palpare: sed pūgere. Sed quid existis ui
dere: prophetam: Etiam dico uobis et plusquam
prophetā. Prophetæ quippe ministeriū est uentu
ra prædicere: non etiā demōstrare. Ioannes uero
plusquā propheta est: quia eū quem precurrendo
prophetauerat: etiā ostendendo nūciabat. Sed qa
arūdo uento agitata esse denegatur: quia nō esse
mollibus uestitus dicitur: qa prophetæ nomen hu
ic ipar esse phibetur: iā qd digne dici possit audi
amus. Segtur hic est de quo scriptū ē. Ecce ego
mitto angelū meū ante faciem tuam: qui prepara
bit uia tuā ante te. Quod enī grace angelus: hoc
latine nuncius dicitur. Recte/ergo qui nūciare su
pernum iudicem mittitur: angelus uocatur: ut di
gnitatem seruet in nomine: quam explet in opera
tione. Altū quidem nomen est: sed uita nomine
iferior non est. utinā fratres nō ad iudiciū nostrū
dicamus. qa omnes qui sacerdocii nomē censetur

Angelus

Angeli uocantur. propheta testante: qui ait. labia
sacerdotis custodiunt sciētiam: & legem requirunt
ex ore eius: quia angelus domini exercituum ē. Sed
huius altitudinē nominis etiā uos si uultis: potes
tis promereri. nā unusquisque uestrū ī tantū sufficit
inquātū gratia supne aspirationis accepit: si a pra
uitate proximū reuocat: si exhortari ad bene ope
rādum curat: si æternum regnum supplicium ue er
ranti denūciat: cum uerba sacte annūciationis im
pendit: profecto angelus existit. Et nemo dicat.
āmonere nō sufficio. exhortari idoneus nō sum.
quātum potes exhibe: ne male seruatū quod ac
ceperas in tormentis ^{exigaris}. Neque enim plus
quam unū talentū acceperat: qui hoc abscondere
magis studuit quā erogare. Et scimus quoniam ī
tabernaculo nō solū phialæ: sed præcipiente domi
no etiā ^{cyati} facti sunt. Per phialas quippe doctri
na exuberās: per cyatos parua atque āgusta scia de
signatur. Alius doctrina ueritatis plenus audiēti
um mētes inebriat. Per hoc ergo quod dicit: pro
fecto phialam porrigit. Alius explere quod sēt
non ualeat: sed quia hoc utcūque denūciat: profecto
per cyatum potū præbet. In dei ergo tabernaculo
idest in sancta ecclesia positi si per doctrinæ sapi
entiam ministrare phialas nō potestis: inquātum
pro diuina largitate sufficitis: proximis uestris bo
ni uerbi cyatos date. In quātū uos profecisse pen

8

fatis: etiā alios trahite in uia dei socios habere de-
siderate. Si quis uestrum fratres ad forum aut for-
tasse ad balneū pergit: quē ociosū esse considerat
ut secū ueniat inuitat. ipsa ergo terrena actio uos-
tra cōueniat. et si ad deū tēditis: curate ne ad
eū soli ueniatis. hinc enī scriptū est. q̄ audit dicat
ueni. Vt qui iā in corde uocē sup̄ni amoris accepe-
rit: foris proximis uocem exhortatiōis reddat. &
fortasse panē ut idigenti helemosinā porrigat nō
hebet. Sed maius est quod tribuere ualet q̄ linguā
hēt. plus ē enī ubi p̄abulo uicturā inppetū mētē
reficere: quā uētrē morituræ carnis terreno pane
satiare. Nolite ergo fratres proximis uestris ele-
mosinam uerbi subtrahere. mecū uos amoneo ab
ocioso sermone ^{parcamus} inutiliter loqui decline-
mus in quantū retinere linguā p̄ualemus in uē-
tum uerba non defluāt cū iudex dicat Omne uer-
bum ociosū quod locuti fuerint homines: reddent
rationem de eo ī die iudiciī. Ociosum quippe uer-
bū est quod aut utilitate rectitudinis aut ratione
iuste necessitatis caret. Ociosa ergo colloquia ad
ædificationis studiū uertite: quā celerrime huius
uitæ tēpora fugiāt considerate: quā districtus iu-
dex ueniat attendite. Hūc ante oculos cordis po-
nite: hūc ^{abastam} proximorū uestrorū mētibus itimiate: ut
inquantū uires suppetūt si annūciari eum non ne-
gligitis: uocari angeli ab eo cū Ioanne ualeatis.

Segmentum ex euāgelio Ioannis capite. i. quod
canitur dominica Tertia aduentus.

IN illo tempore: Miserūt iudæi ab hieroso
lymis sacerdotes & leuitas ad Ioannem: ut
interrogarent eum. Tu quis es: & confessus est: &
nō negauit. & cōfessus est: quia nō sum ego chri
stus. Et interrogauerunt eum: quid ergo: Helias
es tu: Et dixit nō sum. Propheta es tu: Et respō
dit. non. ^{sed iherosolymis} Dixerunt ergo ei. Quis es: ut respōsum
demus tuis: qui miserūt nos: Quid dicis de te ipso:
Ait. Ego uox clamantis in deserto: dirigite uiam
domini: sicut dixit esaias propheta. Et q̄ missi fu
erant: erant ex pharisæis: & interrogauerūt eum:
& dixerūt ei. Quid ergo baptizas: si tu nō es chri
stus: neque helias: neq; propheta: Respondit eis
Ioānes dicens. Ego baptizo in aqua. Medius au
tem uestri stetit quem uos nescitis: ipse est q̄ post
me uenturus est: qui ante me factus est: cuius ego
nō sum dignus ut soluam corrigiam calciamenti.
Hæc in bethania facta sūt trans iordanē ubi erat
Ioannes baptizans. & reliqua.

Homelia beati gregorii papæ de eadē lectione

Ex huius nobis lectionis ūbis fratres cha
rissimi Ioannis humilitas cōmendatur
Qui cū tantæ uirtutis esset ut christus
credi potuisset: elegit ^{firmos} solide subsistere ī se ne hū
mana opinione raperetur ianiter super se. Nam

confessus est & non negauit. confessus quia non
 sum ego christus. Sed quia dixit nō sūm: negauit
 plane quod non erat: sed non negauit quod erat:
 ut ueritatem loquens eius membrum fieret: cuius
 sibi nomen fallaciter non usurparet. Cū ergo nō
 uult appetere nomē christi: factus est mebrū chri
 sti: quia dum iſermitatē suam studuit humiliter
 agnoscere: illius celsitudinē meruit ueraciter ob
 tinere. Sed cū ex lectione alia redemptoris nostri
 sententia ad mentem reducitur: ex huius nobis le
 ctionis uerbis quæstio ualde implexa generatur.
 Alio quippe in loco inq̄situs dominus a discipulis
 de heliæ aduētū respōdit. helias iā uenit: & nō co
 gnouerūt eū: sed fecerūt in eū quæcūq; uoluerūt.
 Et si uultis scire: Ioānes ipse est helias: req̄situs
 sūt Ioannes dicit nō sū helias. Quid ē hoc fratres
 charissimi: q̄a quod ueritas affirmat: hoc prophe
 ta ueritatis negat. Valde nāq; iſter se diuersa sūt
 ipse ē: & non sū. Quomodo ergo propheta uerita
 tis ē si eiusdē ueritatis sermonibus cōcors non ē?
 Sed si subtiliter ueritas ipsa regatur: hoc quod i
 ter se cōtrariū sonuit: quomodo cōtrariū nō sit in
 uenitur. Ad zachariā nāq; de Ioannis promissiōe
 āgelus dicit. Ipse præcedet āte eū i spiritu & uirtu
 te heliæ. Qui idcirco uenturus i spiritu & uirtute
 heliæ dicitur: q̄a sicut helias secūdū domini aduen
 tū præueniet: ita Ioānes præuenit primum. Sicut

ille præcursor uetūrus ē iudicis: ita iste præcursor
 factus ē redemptoris. Ioānes igitur ī spiritu helias
 erat: ī p̄sona helias nō erat. Quod ergo dominus
 fatetur de spiritu: hoc Ioannes denegāt de p̄sona
 q̄a & iustū sic erat: ut & discipulis dominus de Ioā
 ne spiritualē sētantiā diceret: & Ioannes idem tur
 bis carnalibus non de suo spiritu: sed de corpore
 respōderet. Cōtrariū ergo ueritati uidetur esse:
 quod Ioannes sonuit, sed tamen a ueritatis trami
 te nō recessit: qui se etiā prophetā negat. q̄a uide
 licet nō solū poterat redemptorem prædicare: sed
 etiā demonstrare. Quis nā sit uero continuo expri
 mit cum subiungit. Ego uox clamātis in deserto.
 Scitis fratres: quia unigenitus filius uerbū patris
 uocatur: Ioāne attestāte q̄ ait. In principio erat ū
 bū: & uerbū erat apud deū: & deus erat uerbū. Et
 ipsa uestra locutione cognoscitis: q̄a prius uox so
 niat: ut uerbū postmodū possit audiri. Ioānis ergo
 uocem se esse asserit: q̄a uerbū præcedit aduentū
 itaq; domini cū præcurrens uox dicitur: q̄a p̄ eius
 ministeriū prius uerbū ab hominibus auditur. Qui
 etiā ī desertū clamat. Quia derelictæ ac distinctæ
 iudeæ solatium redemptoris ānunciat. Quid autem
 clamet: insinuat cū subiungit. Dirigite uia domini:
 sicut dicit ysayas propheta. Via domini ad cor di
 rigitur: cū ad eius præceptū uita preparatur. Vn
 de scriptum est. Si quis diligit me sermonem meū

Ioan. 1. 1. n. 2.
 a. be. uigil.
 uox hanc
 sonat. n. uox
 act.

p̄uocati

uox
 alin
 auct
 fert

uox

seruauit: & pater meus diliget eum: & ad eum uenie-
 mus: & mansionem apud eum faciemus. Quisq; ergo
 in superbia mentem eleuat. quisq; auariciae estibus an-
 helat: quisquis se luxuria iniquationibus polluit:
 cordis ostium contra ueritatem claudit: & ne ad se do-
 minus ueniat: claustra animi seris uiciorum dam- *claudit*
 nat. Sed adhuc qui missi sunt percontantur: quid *cau*
 ergo baptizati si tu non es christus neq; helias ne-
 que propheta? Quod quia non studio cognoscende
 ueritatis: sed malitia exercere emulationis dicitur
 Euangelista tacite innotuit cum subiunxit. Et qui missi
 fuerat erant ex phariseis. ac si aperte dicat. Illi Io-
 annem de suis actibus requirunt: qui doctrinam
 nesciunt quaerere: sed inuidere. Sed factus quisq;
 etiam cum a peruersa mente requiritur: a bonitatis
 suae studio non mutatur. unde Ioannes quoq; ad uer-
 ba inuidiae praedicamenta respondit uita. Nam proti-
 nus adiungit. Ego baptizo in aqua: medius autem ue-
 strum stat: quem uos nescitis. Ioannes non spiritu: sed
 aqua baptizat. quia peccata soluere non ualens
 corpora baptizatorum aqua lauat. Cur ergo bapti-
 zat qui peccata per baptismum non relaxat: nisi ut pra-
 cursionis suae ordinem seruans: qui nasciturum nascenti-
 do praueuerat: baptizaturum quoq; dominum bapti-
 zando praueuaret: & qui praedicando praecursor fa-
 ctus est christi: baptizando etiam praecursor eius fie-
 ret imitatione sacramenti: Qui inter haec misterium
factus uerbo b. ii.

nostri redemptoris annūcians hunc: in medio ho
minū & stetitse asserit & nesciri. Quia per carnē.
dominus apparens & uisibilis extitit corpore & in
uisibilis maiestate. De quo etiā subdidit: q̄ post
me uenit āte me factus est. Sic namque dicitur an
te me factus est: ac si dicatur āte me positus. post
me ergo uenit: quia postmodum natus āte me au
tem factus: quia mihi praelatus. sed hoc paulo su
pius dicens etiam praelationis eius causas aperuit.
cum subiungit. quia prior me erat: ac si aperte di
cat: ^{ex parte dicit} Inde me etiam post natus superat: ^{de qua} quo eum
natiuitatis suae tempora nō angustant. nam qui p
matrē in tempore nascitur: sine tempore est a pa
tre generatus. cui quātā reuerentiā humilitatem
debeat: ^{ad solitudo} subdendo manifestat. Cuius non sum dig
nus soluerē corrigiam calciamenti. Mos apud ue
teres fuit: ut si quis eam quā sibi competeret acci
pere uxorem nollet: illi ei calciamentum solueret
qui ad hanc sponsus iure ^{de proximitate} propinquitatis ueniret.
Quid igitur inter homines christus: nisi sponsus
sanctae ecclesiae apparuit: De quo & ipse Ioannes
dicit. qui habet sponsam sponsus est. sed quia Io
annem homines christū esse putauerūt: quod idē
Ioannes negat: recte se indiguū esse ad soluendā
corrigiam eius calciamenti denunciat. ac si aperte
dicat. ego redemptoris uestigia denudare non ua
leo: quia nomen sponsi mihi immeritus non usur

11
po. Quod tamen intelligi & aliter potest. Quis enim nesciat: quod calciamenta ex mortuis animabus fiat: Incarnatus uero dominus ueniens quasi calciatus apparuit: quia in diuinitate sua morti ^{in morte} nostra corruptionis assumpsit. Vnde per prophetam dicitur. In idumæam extendam calciamentum meum. Per idumæam gentilitas. Per calciamenta assumpta mortalitas designatur. In idumæam ergo dominus calciamentum suum se extendere asserit: quia dum per carnem ^{per carnem} gentibus innotuit quasi calciata ad nos diuinitas uenit. Sed huius incarnationis misterium humanus oculus ^{deficit} penetrare non sufficit: uestigari enim nullatenus potest quomodo in corporatur uerbum: quomodo summus & uiuificator spiritus intra uterum matris animatur. quomodo is qui initium non habet existit: & concipitur. Corrigia ergo calciamenti est ligatura misterii. Ioannes itaque soluere corrigiam calciamenti eius non ualeat: quia incarnationis misterium nec ipse ^{nequit} uestigare sufficit: quod hanc ^{in incarnatione} per prophetiam spiritum agnouit. Quid est ergo dicere non sum dignus soluere corrigiam calciamenti eius: nisi apte & humiliter suam ignorantiam profiteri: Ac si patenter dicat. Quid mirum si ille mihi prelatum est: quem post me natum ^{in uero} considero: sed natiuitatis eius misterium non apprehendo: Ecce Ioannes prophetiam spiritu impletus: mira scientia emicat. sed tamen

illud de se insinuat: quod ignorat. Quia in re pen
sandum nobis est & tota intentione cogitandum:
quomodo sancti uiri ut humilitatis in se uirtutem
custodiant: cum quaedam mirabiliter sciunt illud
ante mentis oculos student reuocare quod nesciunt
ut dum ex parte alia infirmitatem suam confide
rant ex ea parte qua perfectus est eorum se animus
non extollat. Scientia enim uirtus est ¹¹⁸humilitas
etiam custos uirtutis. Restat ergo ut in omne quod
scit se ¹¹⁹mens deprimat: ne quod uirtus scientiae se
gregat uentus elationis tollat. Cum bona fratres
agitis semper ad memoriam mala acta reuocate
ut dum culpa caute conspicitur: nunquam de bono ope
incaute animus letetur. Superiores inuicem ¹²⁰ eos
maxime qui uobis commissi non sunt: proximos ue
stros attendite. Quia & quos agere aliqua praua
conspicitis quae in eis lateant bona nescitis. Mag
nus ergo unusquisque studeat esse: sed tamen ali
quo modo esse se nesciat: ne dum sibi magnitudi
nem ¹²¹arroganter tribuit amittat. Hinc per prophe
tam dicitur. Ve qui sapientes estis in oculis uestris
& coram uobis metipsis prudentes: Hinc paulus
ait: nolite prudentes esse apud uos metipsum. Hic
contra superbientem saul dicitur. Cum esses par
uulus in oculis tuis caput in tribubus israel factus
es. ac si aperte diceret. Cum tu te paruulum conf
piceres ego te praeteris magnum feci. Quia ue

ro tu te magnū conspicis: a me paruus estimaris.
 Quod cōtra dauid cum regni potentiā corā arca
 domini saltādo despiceret: dixit. Ludā & uilior fiā
 plusquā factus sum: & ero humilis in oculis meis.
 Quē nō extolleret ora leonū frāgere: urforū bra-
 chia dissipare: despectis prioribus fratribus eligi:
 reprobato rege ad regni gubernacula ungi: timē
 dū cūctis uno lapide goliām sternere: a rege præ-
 posita extinctis allopholis numerosa præpuciare
 portare: regnū ex promissiōe p̄cipe: cunctūq; isra-
 eliticū populū sine ulla cōtradictione possidere: &
 tamen ī cūctis se despicit: q̄ ī suis oculis esse se hu-
 milē cōfitetur. Si igitur sācti uiri etiā cū agūt for-
 tia: de semetipsis uilia sentiūt: qd in sua excusatio-
 ne dicturi sūt: q̄ sine ope uirtutis intumescūt: Sed
 qualibet assit opa: nulla sūt nisi ex humilitate cō-
 diātur. Mirādā q̄ppe actio: cū elatione nō eleuat:
 sed grauat. Qui enim sine humilitate uirtutes cō-
 gregat: ī uentū puluerē portat. & ūde ferre aliqd
 cernitur: inde deterius cæcatur. In cunctis igitur
 quæ agitis fratres: radicē boni opis humilitatem
 tenete: nec q̄bus iā supiores: sed q̄bus adhuc īferi-
 ores estis aspiciate: ut dū meliorū uobis exēpla pro-
 ponitis: ad maiora semp ascendere ex humilitate
 ualeatis.

Segmentum ex euangelio lucæ. capite. iiii.

Anno quīntodecimo imperii Tiberii cæsaris:
 b. iiii.

^{gabariati} procurante pontio pylato iudæam: tetrarcha au- ^{casale daquinta}
tem galilææ herode: philippo autem fratre eius
tetrarcha ituræ & thraconitidis rigionis: & lysa ^{ulla cu}
nia abilinæ tetrarcha: sub principib9 sacerdotum
âna & caipha: factū est uerbū domini sup ioānem
zachariæ filiū in deserto: & uenit i omnem regio- ¹²⁷¹⁰
nē Iordanis prædicans baptismum poenitentiæ in
remissiomen peccatorū: sicut scriptum est in libro
sermonum esaiaæ prophetæ. Vox clamātis in deser-
to. parate uia domini. rectas facite semitas eius.
Omnis uallis implebitur. & omnis mōs & collis hu-
miliabitur: & erunt praua indirecta: & aspra in ui-
as planas: & uidebit omnis caro salutare dei.

Homelia beati gregorii pape de eadem lectione

Redētoris præcursor quo tēpore uerbū præ- ^{off}
dicationis accepit: memorato romanæ rei
publicæ principe: & iudææ regib9 designatur: cū
dicitur. āno quītodecimo īperii tiberii cæsaris pro-
curante pontio pylato iudæā: tetrarcha autem ga-
lilææ herode & cetera. Quia enim illū prædicare
ueniebat: q̄ & ex iudæa quosdam & multos ex gen-
tibus redēpturus erat: per regem gentiū & princi-
pes iudæorū prædicationis eius tēpora designātur
Quia autē gentilitas colligēda & iudæa erat pro
culpa p̄fidiaē disp̄genda: ipsa quoq; descriptio ter-
reni p̄cipatus ostēdit: quoniā & in romana repu-
blica unus præfuisse describitur: & i iudææ regno

p quartā ptē plurimi principabant. uoce etenī nrī
 redemptoris dicitur. Omne regnū in se ipsū diuī
 sū desolabitur. liquet ergo quod ad finē regni iu
 dæa puenerat: quæ tot regibus diuisa subiacebat
 apte quoq; non solum quibus regibus: sed quibus
 etiam sacerdotibus actum sit demōstratur. Et
 quia illum Ioānes baptista prædicabat qui simul
 rex & sacerdos existeret: lucas euangelista prædi
 catiois eius tempora per regnum & sacerdotium
 designauit. Et uenit in omnem regionem Iorda
 nis prædicans baptismū poenitentiaē ī remissionem
 peccatorum. Cunctis legentibus liquet: quia Ioā
 nes non solum baptismum poenitentiaē prædica
 uit: sed etiam quibusdam dedit: sed tamen baptil
 mū suum ī remissionem peccatorum dare non po
 tuit. Remissio enim peccatorū in solo nobis christi
 baptisate tribuitur. Notādū itaq; quod dicitur
 prædicās baptismū poenitentiaē in remissionem pec
 catorum: quoniā baptismum quod peccata solue
 ret: quia dare nō poterat: prædicabat. ut sicut in
 carnatum uerbū præcurrerat uerbo prædicationis
 ita baptismum poenitentiaē quo peccata soluitur
 præcurreret suo baptisate quo peccata solui non
 possunt: ut quia eius sermo præcurrerat præsentī
 am redemptoris: ipsum quoque eius baptismum
 præcedendo fieret umbra ueritatis. Sequitur sicut
 scriptum est in libro sermonum esaiæ propheta.

Vox clamatis in deserto. pate uia domini. rectas
facite semitas eius. Idē uero Ioānes baptista req
situs qs esset: respōdit. Ego uox clamatis in deser
to. Quia sicut ātea uobis dictū est: ideo uox a pro
pheta ^{ca. 1. 1. 1.} uocatus est: qa uerbū præibat. quid autem
clamaret aperuit cū subditur. Parate uia domini
rectas facite semitas eius. Omnis q rectā fidem &
bona opera prædicat: quid aliud quā uenienti do
mino ad corda audientium uia parat: Vt hæc uis
gratiæ penetret: & lumen ueritatis illustret: ut re
ctas deo semitas faciat: dum mundas in animo co
gitationes per sermonem bonæ prædicationis for
mat. Omnis uallis implebitur: & omnis mons & col
lis humiliabitur. Quid hoc loco uallium noīe nisi
humiles: qd montiū & colliū nisi superbi homines
designantur: In aduentu igitur redemptoris nostri
ualles impletæ: mōtes & coles humilitati sūt: qa iux
ta uocē: omī q se exaltat humiliabitur: & q se hu
miliat exaltabitur. uallis enī impleta crescit: mons
& collis humiliatus decrescit Quia ī fide mediato
ris dei & hominū hoīs christi iesu: & gētilitas ple
nitudinē gratiæ accepit: & iudæa hoc p errorem
pfiā unde tumebat: pdidit. Omnis ergo uallis im
plebitur: qa corda humiliū sacre doctrinæ eloq
uirtutū gratia replebuntur. Iuxta hoc quod scrip
tū ē. q emittit fōtes ī cōuallibus. & ūde rurſū dici
tur. Et conuallēs abundabūt frumēto a mōtibus.

namque aqua dilabitur quia superbas mentes ueritatis doctrina deserit. Sed fontes in conuallibus surgunt quia mentes humilium uerbum predicationis accipiunt. Iam uidemus: iam conualles frumento abundare conspicimus: quia illorum ora pabulo ueritatis completa sunt: quia mites & simplices huic mundo despicabiles esse uidebantur. Ipsum quoque iohannem baptista quia mira sanctitate praeditum populus uiderat: hunc esse singulariter celsum ac solidum motum credebat. de quo scriptum est. In nouissimo dierum erit mos domus domini praeparatus in uertice montium. Nam hunc esse christum putabant sicut per euangelium dicitur. estimante autem populo & cogitantibus omnibus de iohanne ne forte ipse esset christus: quem & regrebant dicentes num quid christus es tu. Sed nisi idem iohannes apud se ualidus esset repletus spiritu gratiae non fuisset. Qui ut hoc quod erat ostenderet dixit. Venit fortior me cuius non sum dignus soluere corrigiam calciamenti eius. Et rursus ait. Qui habet sponsam sponsum est amicus autem sponsi qui stat & audit eum gaudio gaudet propter uocem sponsi. Hoc autem gaudium meum impletum est. Illi oportet crescere me autem minui. Ecce cum praemissa operatione uirtutum talis esset ut christus esse crederetur non solum christum non se esse respondit sed & corrigiam calciamenti eius soluere. id est incarnationis eius misterium perscrutari non se dignum esse prohibuit. eius sponsam esse ecclesiam cre

debāt qui hunc quia christus esset estimabāt. Sed
ait. qui habet sponsam: sponsus est. Ac si diceret
ego sponsus non sum: sed amicus sponsi sum. nec
propter uocem suā: sed in uoce spōsi gaudere per
hibebat. Quia nō ideo letabatur in corde: quoni
am a populis humiliter audiebatur loquēs: sed qa
ipse ueritatis uocē audiebat intus: ut loqueretur
foras. Quod bene gaudium impletum dicit: quia
quisquis de sua uoce gaudet: plenum gaudium nō
habet. a quo & subditur. Illum oportet crescere
me autem minui. Qua in re quarēdū ē: ī quo cre
uit xp̄s in quo minutus est Ioānes: nisi q̄ populuf
Ioānis abstinentiam uidēs: remotū hūc ēē ab homi
nibus conspiciens: eū esse christum putabat. chri
stum uero cum publicanis comedentem: iter pec
catores ambulāntem intuens: eum non christum
sed prophetam esse credebat. Sed dum per acces
sum temporis et christus qui propheta esse puta
batur: christus est agnitus: & Ioānes qui christus
esse credebatur: propheta esse inotuit: Impletū
est: quod de christo suus præcursor prædixit. Illū
oportet crescere: me autem minui. In estimatio
ne quippe populi & christus creuit: quia agnitus
est quod erat. Et Ioannes decreuit: quia cessauit
dici quod nō erat. Igitur quoniā & idem Ioannes
ideo īscītate p̄stitit: qa in cordis humilitate pdu
rauit. Et multi idcirco ceciderūt qa apud se ipsos

elata cogitatione tumuerunt: dicatur recte omnis
uallis implebitur: & omnis mons & collis humili
bitur. Quia humiles donū accipiūt quod a se cor
da supbientium repellūt. Sequitur. & erunt praua
indirecta & aspera in uias planas. praua indirecta
fiūt: cum malorū corda per iustitiā detorta ad iu
stitiā regulā dirigūtur. et aspera i uias planas im
mutātur: cum imites atque irācundā mentes p in
fursionem supernā gratiā ad lenitatem mansuetu
dinis redeunt. Quando enim uerbum ueritatis ab
iracunda mente non recipitur: quasi asperitas iti
neris gressum pergēntis repellit. Sed cum mens
iracunda per acceptam mansuetudinis gratiā cor
rectionis uel exhortatiois uerbum recipit: ibi pla
nā uiam prädicator inuenit: ubi prius pro asperi
tate itineris pgerere. i. prädicationis gressū ponere
non ualebat. Sequitur. & uidebit omnis caro salu
tare dei. Quia omnis caro accipitur omnis homo
salutare dei uidelicet christum. christum i hac ui
ta oīs homo uidere nō potuit. ubi ergo i hac sētē
tia pphā propheciā oculū. nisi ad extremū iudicii
diē tēdit: ubi cū aptis coelis: ministrātibus āgelis
cōsedentibus apostolis i sede maiestatis suā chri
stus apparuerit: oēs hunc electi & reprobi pariter
uidebunt: ut & iusti de munere retributiois sine fi
ne gaudeāt & iusti i ultione supplicii i ppetuū ge
māt. Nā q̄a hoc ista sententia i tendit: quod i ex

*7 li in iugit
p oppositio
ne p no co
imposuoz*

tremo examīe ab omni carne uidebitur: recte sub
iungitur Dicebat autē ad turbas quæ exiebāt: ut
baptizarentur ab eo. Genimina uiperarū: quōs ostē
dit uobis fugere a uētura ira: Vētura enī ira ē ani
maduersio ultionis extremæ: quā tūc peccator fu
gere nō ualet: q̄ nūc ad lamēta poenitentia non re
currit. Et notādū q̄ male soboles malorū parentū
actiones imitātēs genimina uiperarū uocantur: q̄a
p̄ hoc quōd bonis iuidēt: eosq̄ p̄sequūtur: quōd q̄
busdā mala retribuunt: quōd lesiones proximis in
grūt: quoniā ī hiis oībus priorū suorū carnaliū uia
sequūtur: quasi uenenati filii de uenenatis parēti
bus nati sūt. Sed q̄a iam peccauimus: q̄a usu malæ
cōsuetudinis iuoluti sumus: dicat qd nobis facien
dū sit: ut fugere a uētura ira ualeamus. Sequitur fa
cite ergo fructus dignos poenitētiæ. In q̄bus uer
bis notādū est. quod amicus spōsi nō solū fructus
poenitētiæ sed dignos poenitentia admonet esse
feciēdos. aliud nāq̄ est fructū facere: aliud dignū
poenitētiæ facere. ut enim dignos poenitētiæ fru
ctus loquamur: sciendū est q̄a q̄squis illicita nulla
cōmīsit: huic iure conceditur ut licitis utatur. Sic
que pietatis opera faciat: ut tamen si noluerit: ea
quæ mundi sunt non relinquat. At si quis in forni
catiois culpā uel fortasse quod grauius est: ī adul
teriū lapsus est: tanto a se debet licita abscindere
quanto se meminit & illicita p̄petrasse. Neq̄ enī

pars fructus esse boni opis debet eius: q̄ minus &
 eius q̄ āplius deligt: aut eius q̄ ī nullis & eius q̄ ī q̄
 busdā facinoribus cecidit. Per hoc ergo quod dici
 tur facite fructus dignos poenitētia: unius cuius
 que cōscientia cōuenitur: ut tāto maiora quærat
 bonorum operum lucra per poenitentiam: quāto
 grauiora sibi intulit damna per culpā. Sed iudæi
 de generis nobilitate gloriantes idcirco se agnos
 cere peccatores nolebāt: q̄a de abrahæ stirpe des
 cēderāt. Quibus recte dicitur: & ne coeperitis di
 cere patrem habemus abrahā: dico enī uobis q̄a
 potens est deus de lapidibus istis suscitare filios
 abrahæ. Quid enim lapides nisi corda gentilium
 fuerint ad intelligendū uerbū dei patris omipote
 tis īsensibilia? Sicut etiā q̄busdā ex iudæis dicitur
 Auferā cor lapideū de carne uestra. Neq̄ īmeri
 to lapidis nomine gētes significatæ sūt. quæ lapi
 des coluerūt. Vnde scriptū est. Similes illis fiant
 qui faciūt ea: & omnes qui cōfidūt in eis. De qui
 bus nimirum lapidibus filii abrahæ suscitati sunt
 quia dum dura corda gentilium ī abrahæ semine
 idest ī christo crediderūt: eius filii facti sūt cuius
 semini uniti sūt. Vnde & eisdem gentibus p̄ egre
 gium prædicatōrē dicitur. si autē uos christi: ergo
 abrahæ semen estis. Si igitur nos per fidē christi
 abrahæ iam semen existimus: iudæi propter perfidi
 diā abrahæ filii esse desierūt. quia uero ī illo tre

ad. 11
mendi examinis die parentes boni malis filiis pro
desse nō poterūt: testatur propheta q̄ dicit. Noe
& dauid & Iob si fuerūt in medio eorum: uiuo ego
dicit dominus: quia filium & filiam nō liberabūt:
sed ipsi iusticia sua liberabūt animas suas. Et rur
sum quia boni filii nihil malis parentibus proficit:
sed ad reatum potius malorum parentum profici
at bonitas filiorū: ipsa per se ueritas iudeis nō cre
dentibus dicit. Si ego in belzeub eiicio dæmonia
filii uestri in quo eiiciunt: Ideo ipsi iudices uestri
erunt. Sequitur. Iam enī securis ad radicem arbo
ris posita est. Omnis enī arbor quæ non facit fru
ctum bonum: excidetur: & in ignem mittetur. Ar
bor huius mūdi est uniuersū genus humanū. Secu
ris uero est redemptor noster: qui uelut ex manu
br̄io et ferro tenetur ex humanitate: sed icidit ex
diuinitate. Que uidelicet securis iam ad radicē ar
boris posita est: quia & si per patientiā expectat:
uidet tamen quid factura est. Omnis enim arbor
non ferens fructum bonum: excidetur: & ī ignem
mittetur. Quia unusq̄sque peruersus paratam ci
tius gehenæ ^{ferri} concremationē inuenit: qui hic fru
ctum boni operis facere contempsit. Et notādum
quod securim non iuxta ramos positam: sed ad ra
dicem dicit. Cum enim malorū filii tolluntur: qd
aliud quam rami infructuose arboris abscidūtur:
Cum uero tota simul progenies cum parēte tolli

ad hoc loco
p̄ ximitate
p̄sificat

hic demonstra
tione capit. 1.
hoc loco ubi
sumus hoc m
udo/

tur: i fructuosa arbor a radice abscisa est: ne ia re
 maneat uide praua iterum soboles succrescat. In
 quib9 Ioannis baptistae uerbis constat: quod audi
 entiu corda turbata sut: cum protinus subifertur.
 Interrogabant eu turba dicentes: quid ergo facie
 mus: p^{esturba} p^{causa} c^{est} eni terrore fuerat: qua consiliu qua
 rebat. Sequitur. respodent autē dicebat illis: q ha
 bet duas tunicas det nō habēti. Et q habet escas
 similiter fatiat. p hoc quod tunica plus est neces
 saria usui nostro quā paliū: ad fructum dignū poe
 nitētiā ptinet: ut nō solū exteriora quaeque & mi
 nus necessaria: sed ipsa ualde nobis necessaria di
 uidere cū proximis debeamus. s. uel escā qua car
 naliter uiuimus: uel tunicam qua uestimur. Quia
 eni in lege scriptū est: diligēs proximū tuum sicut
 te ipsum: minus proximum amare cōuincitur qui
 non cū eo in necessitate illius etiā ea quae sibi sut
 necessaria partitur. Idcirco ergo diuidendis cū
 proximo duabus tunicis datur preceptum: qa hoc
 de una dici nō potuit. quoniā si una diuiditur: ne
 mo uestitur. In dimidia qppe tunica & nudus re
 maneat qui accipit: & nudus qui dedit. Inter hac
 autē sciendū est quantū misericordiae opā ualeāt:
 cū ad fructus dignos poenitentiae ipsa praeteris
 praecipuntur. Hinc etiam per semetipsam ueritas
 dicit. Date elemosinam: & ecce omnia mūda sunt
 uobis. Hinc rursus ait. date & dabitur uobis. Hic

taxius

Scriptū est. ignē ardētem extiguit aqua. & elemo-
sina resistit peccatis. Hinc iterū dicitur. concludere
elemosinā ī corde paupis: & hæc pro te exorabit.
Hic bonus pater inocentē filiū amonet dicens. si
multū tibi fuerit: abūdanter tribue. si exiguū fue-
rit: etiam exiguum libenter īpartiri stude. Vt au-
tem quāta esset uirtus ī continētia & susceptione
īdigiētū redemptor noster ostēderet: dixit. Qui
recipit prophetam in nomine propheta: mercedē
propheta: accipiet. Et qui recipit iustum in nomi-
ne iusti: mercedē iusti accipiet. In quibus uerbis
notandum est: quia non ait mercedem de prophe-
ta: uel mercedem de iusto: sed mercedem prophe-
ta: & mercedem iusti accipiet. aliud est enim mer-
ces de propheta: aliud merces propheta. Quid ē
enim dicere mercedē propheta: accipiet: nisi q̄a is
qui prophetam sua largitate sustentat: quamuis
ipse prophetiā nō habeat: apud omnipotētem ta-
men dominū propheta: præmia habebit. Iste enī
fortasse iustus est. Et quāto ī hoc mūdo nihil pos-
sident: tāto loquendi pro iustitia fiduciā maiore ha-
bet. Hūc dū ille sustentat: q̄ in hoc mūdo aliqd pos-
sident: & fortasse pro iustitia adhuc log libere non
præsumit: iustitiæ illius libertatē sibi participē fa-
cit: ut cū eo pariter iustitiæ præmia recipiat: quē
sustentādo adiuuit: quatenus eandem iustitiam li-
bere loqui potuisset. Ille prophetie spiritu plenus

est: sed tamē corporeo eget alimēto. Et si corpus non reficitur: certum est quod uox ipsa subtrahatur. Qui igitur alimentum prophetæ propter hoc quod propheta ē tribuit: prophetiæ illius uires ad loquēdū dedit. Cū propheta ergo mercedem prophetæ accipiet. Quia et si spū prophetiæ plenus nō fuit: hoc tamē āte dei oculos exhibuit: quod adiuuit. Hinc ē quod de quibusdā pegrinātibus scribitur. Pro noīe enī christi pfecti sūt nihil accipientes a gentilibus. Nos ergo debemus suscipere eiusmodi: ut coopatores simus ueritatis. Qui enim spūalia dona habentibus tēporalia subsidia tribuit: in ipsis donis spūalibus coopator existit. Nā cū pauci sūt q spūalia dona picipiūt: & multi q rebus tēporalibus abūdāt: p hoc se uirtutibus pauperū diuites inserūt: quod eisdē sāctis pauperibus de suis diuitiis faciātur. ūde cū p esaiā uocē dominus derelictæ gētilitati. i. sāctæ ecclīæ spūalium uirtutū merita) tanquā deserto arbuta promitteret: ulmū quoq; pariter promisit dicens. ponā desertū in stagna aquarū: & terram inuiam in riuos aquarum. dabo in solitudine cedrū & spinam myrtum & lignum oliuæ: ponam ī deserto abietem ulmum & buxū simul: ut uideāt & sciāt & cogitēt & itelligāt pariter. Desertū qppe dominus ī stagna aquarū & terrā inuiā ī riuos aquarū posuit: qā gentilitati quæ prius p ariditatē mētis nullos bonorū

opum fructus ferebat: ^{de uirtute} p̄fluenta s̄ctæ prædicatio
nis dedit. Et ipsa ad quã prius pro asperitate suæ
sicitatis uia prædicatoribus nō patebat: doctrinæ
postmodum riuos emanauit. ^{conuulsione} Cui adhuc ex mune
re magno promittitur. dabo ī solitudinē cedrū &
spinam. Cedrū quia magni odoris est atq; iputri
bilis naturæ iure accipimus ī promissione. De spi
na uero cū peccanti homini dictū sit: terra tua spi
nas & tribulos germinabit tibi. qd̄ ^{est} mirū nisi s̄ctæ
ecclesiæ illud promittitur: quod peccanti homini
pro poena multiplicatur. Sed cedri designantur
nomine ii/qui uirtutes & signa exhibent in sua ope
ratione. Qui dicere cū paulo ualent christi bonus
odor sūmus deo. Quorū corda ita interno ^{et uerbato} amore
solidata sūt ut ea iam terreni amoris putredo nul
la corrumpat. per spinam uero signati sunt doctri
næ spiritalis uiri qui dū de peccatis ac uirtutibus
differunt & modo aeterna supplicia minantur mo
do celestis regni gaudia promittunt cor audienti
um pungunt. Sic q̄ie mentem dolore compunctio
nis perforāt: ut ab eorum oculis quasi quidam s̄
guis animæ lacrimæ decurrant. Myrtus uero tem
peratiue uirtutis est ita ut dissoluta membra tem
perando restringat quid igitur per myrtum nisi ii
significati sunt qui afflictionibus proximorum cō
pati sciūt eorum ^{promissione} tribulationem per compassionē
temperant. iuxta hoc quod scriptum est Gratias

*emano. aq.
Xbū actiū*

*minor.
aris/A.*

v. significatū ā

agm.

autem deo qui consolatur nos in omni tribulatio
 ne nostra: ut possimus & ipsi consolari eos qui in
 omni præsura sūt. Qui dū afflētis ^{debeant} proximis uerbū
 uel opem cōsolationis ferunt: eos proculdubio ad
 statū rectitudinis restrīgūt: ne imoderata tribula
 tione in despationem soluantur. Quos autem per
 oliuā, nisi misericordes accipimus: Quia & grece
 oleos misericordia notatur, & quasi oliuæ liquor
 aīte dei omīpotentis oculos misericordiæ fructus
 lucet. Cui adhuc in promissione subiūgitur. Ponā
 in deserto abietem, ulmū & buxū simul. Quid per
 abietem quæ ualde crescendo ad aeris alta sustol
 litur: nisi hii designati sūt qui intra sanctā ecclesiā
 adhuc ī terrenis corporibus positi: iā coelestia cō
 tēplantur: Et quāuis de terra nascendo exierunt:
 cōtemplādo tamen: iā iuxta ethera uerticē mētis
 extollunt: Et quid per ulmū, nisi sæculariū mētes
 expresse sūt, quæ dum terrenis adhuc curis īseruī
 ūt: nullum uirtutum spiritalium fructum ferūt.
 Sed si fructum proprium ulmus non habet: porta
 re tamen uitem cum fructu solet. Quia & sæcula
 res uiri intra sanctam ecclesiam quamuis spiritu
 alium uirtutum fructum non habeāt: dum tamen
 sanctos uiros donis spiritalibus plenos sua largi
 tate sustentant. Quid aliud quam uitem cum bo
 tris portant: Buxus autē quos alios designat quæ
 in altum non proficit, & quamuis fructum non hā

beat: uiriditatem tamē habet: nisi eos q̄ itra factā
 ecclesiam adhuc ex ætatis ifirmitate ^{et a. r. o. r. o.} bona opera
 facere non ualent. sed tamen parentum fidelium
 credulitate sequentes: fidem perpetue uiriditatis
 tenent. Post q̄ omnia apte subiūgitur. Vt uideāt
 & sciant & cogitent & intelligant pariter. Ad hoc
 enim ^{certe} cedrus in ecclesia ponitur: ut quisquis a pro
 ximo ^{etia} odoramina uirtutum spiritualium trahit: ip
 se quoque in eternæ uitæ delectatione non torpe
 at: sed ad donorū coelestium desideria ignescat.
 Ad hoc spina ponitur. ut q̄ prædicationis eius cō
 pūctus fuerit: ipse quoque exēplo illius discat cor
 da sequentium prædicationis uerbo compungere
 Ad hoc myrtus ponitur. ut q̄ in ardore tribulatio
 nis ab ore uel opere proximi cōpaciētis tempera
 mentū cōsolationis acceperit: ipse etiā discat que
 madmodū afflictis proximis suæ cōsolationis tē
 peramentum proferat. Ad hoc oliua ponitur. ut
 qui alienæ misericordie opa cognoscit: discat que
 madmodum debeat indigenti proximo & ipse mi
 sereri. Ad hoc abies ponitur ut si quis uim cōtem
 plationis eius agnouerit: ipse quoque ad contem
 plāda æternā premia suscendatur. Ad hoc ulmus
 ponitur. ut quisque intuetur eū qui habere fructū
 uirtutum spiritualiū non ualet: sed tamen & eos q̄
 spiritualibus donis pleni sunt sustētat. ipse quoq̄

+

sanctorum uitæ quanta ualet largitate iferuiat. &
 celestiu donoru botros quos gignendo nō ualet:
 sustentando ferat. Ad hoc buxus ponitur. ut qui
 habere multos adhuc ī infirma ætate positos uere
 fidei uiriditatē cōsiderat: esse ipse ifidelis erubef-
 cat. Bene ergo descriptis prius arboribus dicitur.
 ut uideāt sciant & recogitent & intelligāt. Vbi &
 apte subiungitur pariter. Quia cum intra sanctā
 ecclesiam diuersi hominum mores: diuersi sunt &
 ordines: necesse est ut omnes simul discāt dum in
 ea spirituales uiri diuersæ qualitatis ætatis & or-
 dinis: ad imitandum simul uidentur. Sed ecce nos
 dum mōstrare ulmū quærimus: per multa arbusta
 lōgius euagati sumus. Ad hoc itaq; propter quod
 propheta testimonium protulimus: reuertamur.
 Qui accipit prophetam in nomine propheta: mer-
 cedem propheta accipiet. Quia & si ulmus fructū
 nō habet: uitem tamen cū fructibus portans hæc
 ipsa sua efficit: quæ bene sustentat aliena. Quia
 uero ad magna nos opera Ioannes amonet dicēs.
 Facite ergo fructus dignos poenitentia. & rursus
 Qui habet duas tunicas det non habenti: & qui ha-
 bet escas simul faciat. iam patenter datur intelli-
 gi quid est quod ueritas dicit. A diebus Ioannis
 baptista usq; nūc regnum coeloru uim patitur: &
 uiolenti rapiunt illud. Quæ superna uerba senten-
 tia nobis sūt magnopere perscrutāda. Nam quæ
 c.iiii.

rendum est quomodo uim pati. regnum coelorum
possit. Quis enim coelo uiolentiā irrogat? Et rur
sus quærendum est. si pati uim regnum coelorum
potest: cur eadem uim a diebus Ioannis baptistæ
& non etiam ante pertulerit? Sed cū lex dicat. Si
quis hæc uel illa fecerit: morte moriatur. cunctis
legētibus liquet: quia peccatores quosque poena suæ
seueritatis pertulerit. nō autem per poenitentiā
ad uitam reduxit. Cum uero Ioannes baptista re
demptoris gratiam percurrens poenitentiam præ
dicat: ut peccator qui ex culpa est mortuus: per con
uersionem uiuat. profecto a diebus Ioannis bap
tistæ regnū coelorum uim patitur. quod est autē regnū
coelorum: nisi locus iustorum? Solis enim iustis coele
stis patriæ premia debentur: ut humiles. casti. mi
sericordes: ad gaudia superna pueniāt
Cum uero quis uel supbia tumidus. uel carnis fa
cinore pollutus. uel iracundiæ facibus accensus. uel
crudelitate ipsius: post culpas ad poenitentiā red
dit. Et uitam æternam percipit: quasi in locū pec
cator intrat alienum. A diebus ergo Ioannis bap
tistæ regnū colorum uim patitur: & uolenti rapiūt
illud. Quia qui poenitentiam peccatoribus idixit
quid aliud quam regnum coelorum fieri uolenti
am docuit? Recogitemus ergo fratres charissimi
mala quæ facimus. & nos metipsos assiduū lamen
tis atteramus. Hereditatem iustorum quā nō tenui

mus per uitam: rapiamus per poenitentiam. Vult
 a nobis omnipotens deus talem uiolentiã perpeti
 Nam regnum celorũ rapi uult nostris flectibus:
 quod nostris meritis non debetur. a spei ergo cer
 titudine nulla nos malorum nostrorum qualitas.
 nulla quãtitas frangat. prestat magnã uenix fidu
 ciam latro ille uenerabilis: qui non inde uenerabi
 lis unde latro. Nã latro ex crudelitate: uenerabi
 lis ex cõfessione. Cogitate ergo. cogitate quã sit
 incomprehensibilia in omnipotenti deo misericor
 diã uiscera. Latro iste cruẽtis manibus abstractus
 a facie itineris: suspensus est in patibulum crucis.
 Ibi cõfessus est. ibi sanatus. ibi audire meruit: ho
 die mecũ eris in paradiso. Quid est hoc: Quis tantã
 bonitatẽ dei dicere. qd estimare sufficiat: De ipsa
 poena criminis puenit ad premia uirtutis. Idcirco
 autem omnipotens deus electos suos in qbusdam
 lapsibus cadere pmisit: ut aliis i culpa iacentibus
 si toto ad eũ corde cõsurgant: spẽ uenix reddat: &
 eis p lamẽta penitẽtia uiã pietatis aperiat. Exer
 ceamus ergo nos metipfos i lamẽtis. extiguamus
 flectibus: & dignis penitẽtia fructibus culpas ter
 gamus. tẽpora idulta nõ pereãt: qa q multos a su
 is iniquitatibus iã sanatos aspiciamus: qd aliud quã
 supernã misericordia pignus tenemus: Ipso adiu
 uante qui cum patre uiuit & regnat in unitate spi
 ritus sancti deus: p omnia sæcula sæculorũ Amen

Segmentū ex principio euāgelii Ioānis. i. capite.

IN principio erat uerbū; & uerbū erat apud deū; & deus erat uerbū. Hoc erat ī p̄ncipio apud deū. Oīa p̄ ipsū facta sunt; & sine ip̄o factū est nihil. Quod factum est ī ip̄o uita erat; & uita erat lux hominū & lux ī tenebris lucet & tenebræ eā nō cōprehēderūt. Fuit homo missus a deo; cui nomē erat Iohānes. Hic uenit ī testimoniū; ut testimoniu phiberet de lumine; ut oēs crederēt per illū. Non erat ille lux sed ut testimoniū phiberet de lumine. Erat lux uera quæ illuminat oēm hominē uenientē ī hūc mundū. ī mūdo erat; & mūdus p̄ ipsū factus est; & mundus eū nō cognouit. In propria uenit; & sui eū nō receperūt. Quotquot autē receperunt eū; dedit eis potestātē filios dei fieri; iis qui credunt in nomine eius; q̄ non ex sanguinibus neq; ex uolūtate carnis neq; ex uolūtate uiri sed ex deo nati sūt; & uerbū caro factū est; & habitabit ī nobis. & uidimus gloriā eius; gloriā quā si unigeniti a patre plenum gratiæ & ueritatis. Et reliqua **H**omelia beati augustini episcopi.

Quia tēporalē mediatoris dei & hominis iesu christi natiuitatē; quæ hodierno die facta est; sanctorum uerbis euāgelistarum matthæi uidelicet & lucæ manifestatam cognouimus; libet etiā de uerbi idē diuinitatis eius æter

nitate in qua patri manet semper æqualis: beati
 Ioannis euangelistæ dicta scrutari: qui singulari
 priuilegio meruit castitatis: ut cæteris altius diui
 nitatis ipsius caperet simul: & patefaceret archa
 num. Neque enim frustra in coena supra pectus
 domini Iesu recubuisse peribetur: sed per hoc ty
 pice docetur. quia coelestis haustum sapientiæ cæ
 teris excellentius de sacrissimo eiusdem pectoris
 fonte potauit. Vnde & merito in figura quattuor
 animalium aquilæ uolanti cõparatur. Cũctis quip
 pe auibus aquila celsius uolare: cunctis animanti
 bus clarius solis radiis infigere consuevit obtutus
 Et cæteri euangelistæ quasi in terra ambulat cū
 domino: qui temporalem eius generationem pari
 ter et temporalia facta sufficienter exponentes:
 pauca de diuinitate dixerūt. Hic autem quasi ad
 coelum uolat cum domino: qui per pauca de tem
 poralibus eius actis edisserens æternā diuinitatis
 eius potentiā per quem omnia facta sunt: sublimi
 us mente uolando & limpidius specularando cogno
 uit: ac nobis cognoscendam scribēdo tradidit. Er
 go alii euangeliste christū ex tempore natum des
 cribunt: Ioannes eundem in principio testatur fu
 isse dicens. In principio erat uerbum. Alii inter
 omnes eum subito apparuisse commemorāt: ille
 ipsum apud deum semper fuisse declarat dicens.
 Et uerbū erat apud deum. Alii uerum hominem

ille uerum confirmat deum esse dicens . Et deus erat uerbum. Alii hominem eū apud homines temporaliter cōuersatum: ille deum apud deū in principio manentem ostendit dicens. Hoc erat in principio apud deū. Alii magnalia quæ in homine gel sit perhibent: ille quod omnem creaturam uisibilem & inuisibilem per ipsum deus pater fecerit docet dicens. Omnia per ipsum facta sūt: & sine ipso factū est nihil. Et mire beatus Ioānes ī initio euāgelii sui de diuinitate saluatoris & fidē recte credentium sublimiter imbuit: & hereticorum perfidiam potenter exuperat. Fuerūt namque heretici qui dicerent. Si ergo natus est christus: erat tempus quando ille nō erat. Quos primo sermone redarguit: cum ait. In principio erat uerbum. Neque ait in principio coepisset esse uerbum: ut uidelicet eum non ex tempore ortum: sed ante ortum temporum existentē: ac per hoc sine ullo temporis initio de patre natum monstraret. Iuxta quod ipse loquitur in proberbiis. Dominus possedit me in initio uiarum suarum: ante quam quicquam faceret a principio: ab æterno ordinata sum. Item fuerunt heretici qui tres factæ trinitatis psonas esse negantes dicerent . idem deus quando uult pater est. quando uult filius est. quando uult spiritus sanctus est. ipse tamen unus est. Quorum destruens errorē subiūgit. Et uerbum erat apud deū. Si enī

alius apud alium erat: duo sunt profecto pater &
 filius & nō unus. ipse modo pater modo filius mo-
 do etiam spiritus sanctus: quasi mutabilis sit diui-
 næ substantiæ natura: cum apertissime iacobus di-
 cat apostolus. Apud quem non est transmutatio:
 nec uicissitudinis obumbratio. Item fuere quidā
 prauī dogmatis auctores qui christum hominem
 tantum confitentes deum prorsus esse non crede-
 rent. Quos cōsequenter opprimit cū ait. Et deus
 erat uerbū. fuere alii qui deū quidem illū: sed ex
 tempore incarnationis factum non autem æternū
 ante sacula natū esse a patre putarent. Vnde qui
 dam taliter dixisse commemoratur. Non in deo
 christo facto deo: quoniam & ego si uolo possum
 fieri secundum ipsum. & horum nefandam refellit
 sententiam euangelista cum ait. Hoc erat in prin-
 cipio apud eū idest hoc uerbum quod deus est nō
 ex tempore coepit: sed in p̄cipio erat deus apud
 deum. Item fuere ueritatis inimici: qui christum
 & ante partum uirginis fuisse: iam non negarent:
 non tamē natum ex patre deum: sed factum a pa-
 tre. & ideo minorem patre: quia creaturam crede-
 rent. Etiam hos damnat euangelicus sermo qui
 dicit. Omnia per ipsum facta sunt: & sine ipso fa-
 ctū est nichil. Si enī nichil creaturarū sine ipso fa-
 ctū est: patet profecto quia ipse creatura non est: p̄-
 quem omnis creatura facta est. & nequis audiens:

factam per deum creaturā mutabilem crederent; eiꝯ uoluntateꝯ quasi subito uellet facere creaturā quam ab æterno nūquā fecisset; manifeste docet euāgelista factam quidem in tempore creaturam sed in æterna creatoris sapientia quando & qualis crearetur semper fuisse dispositū. & hoc quod ait. Quod factum est in ipso uita erat. idest quod factum ī tempore sine uita carens apparuit omne hoc ī spiritali factoris ratione semper uixerat & uiuit. Nō quia coæternum est creatori quod creauit: sed quia coæterna est illi ratio uolūtatē suæ in qua ab æterno habuit & habet quid & quando crearet: qualiter creatum gubernet ut maneat. ad quem finem singula quæ creauit: perducatur. Sequitur. & uita erat lux hominum. Quo uerbo aperte docetur quod ipsa uitalis ratio per quam omnia disposita sunt & reguntur non omnem creaturam sed rationabilem tantū ut sapere possit illuminat Homines namque qui ad imaginem dei facti sūt percipere sapientiā possūt: animalia nō possunt. Sed & animalis quicumque est homo: non præcipit ea quæ sunt spiritus dei. Vnde bene cum dixisset & uita erat lux hominū subiunxit & de iis qui ab humanæ cōditionis honore procul recedentes comparati sunt iumentis insipientibus & similes facti sunt illis: atque ideo recte ueritatis luce priuauit. Et lux in tenebris luget. & tenebræ eam

non comprehenderunt. Lux quippe est hominum
 christus: qui omnia quæ illuminari merentur cor
 da hominum: suæ præsentia cognitionis illustrat.
 Tenebræ autem stulti sunt. & iniqui: quorum cæ
 ca præcordia lux æternæ sapientiæ qualia sūt ma
 nifeste cognoscit. quamuis ipsos radios eiusdem
 lucis nequaquam capere intelligentiam possint.
 Veluti si cuiuslibet cæco iubar solis ostenditur: nec
 tamen ipse solem eius lumine p̄fusul aspiciat. Sed
 non tamen tales om̄ino sup̄nā pietas despexit ue
 rā medelā eis salutis qua ad uidendā lucem p̄ue
 nire possit adhibuit: ipsa lux inuisibilis. ipsa dei sa
 pientia in qua uideri possit induta est: quæ in ha
 bitu hominis apparet & loquens hominibus pau
 latim fide purificata eorū corda ad cognitionem
 suæ diuinæ uisionis proueheret. Missus est ante
 illum homo magni meriti cuius testimonio para
 rētur omnes ad audiendam mox ut apparet ip
 sam dei sapientiam. Ad uidendum ipsum solem
 iusticiæ nube iam corporis tectum: idest ad uidē
 dum audiendumque hominem qui deus esset ple
 num gratiæ & ueritatis. Fuit homo iquit missus
 a deo cui nomen erat Ioannes. Hic uenit in testi
 monium ut testimonium perhiberet de lumine ut
 omnes crederent per illum. Nō ait ut omnes cre
 derent in illum. Maledictus homo qui confidit
 in homine & ponit carnem brachii sui; sed ut oēs :

crederet per illum: Hoc est per illius testimoniū
crederent in lucem quam nec dum uidere nouerāt
deum uidelicet ac dominum nostrū iesum christū
qui de se ipso testatur. Ego sum lux mūdi. qui se
quitur me non ambulat in tenebris: sed habet lu
men uitæ. Sequitur. Non erat ille lux: sed ut te
stimonium perhiberet de lumine. Erat lux uerā
quæ illuminat omnē hominem uenientem in hūc
mundum. Et sancti quidem homines lux sunt re
cte uocati: dicente ad eos domino. Vos estis lux
mundi. & apostolo paulo fuistis enim aliquando.
tenebræ: nunc autem lux in domino. Sed multum
distat inter lucem quæ illuminatur: et lucem quæ
illuminat. inter eos qui participationem ueræ lu
cis accipiunt ut luceant: & ipsam lucem perpetuā:
quæ non solum lucere in se ipsa: sed sua præsentia
quoscūq; attigerit illustrare sufficit. Ad cuius cō
parationem ueræ lucis nō tantū minores quilibet
electi: uerū etiam ipse Ioānes quo maior inter na
tos mulierum non surrexit lux nō esse asseritur:
ut uidelicet non esse christus quod putabatur mō
stretur. Ille enī ut scriptū est erat lucerna ardens.
Ardens scilicet fide & dilectione: lucens uerbo &
actione. Gratiā ueræ lucis pectoribus infundere so
lius ē eius de quo dicitur. Erat lux uera de quo di
citur erat lux uera que illuminat oēm hominē ue
nientē in hūc mūdū. Omnē uidelicet q̄ illuminatur

siue naturali ingenio; seu sapiētia diuina. Sicut enī
 nemo a se ipso esse potest: ita etiā nemo a se ipso
 sapiens esse potest: sed illo illustrāte de quo scrip-
 tum est. Omnis sapiētia a domino deo est. Cuius
 utrāq; naturā: & diuinā uidelicet qua semp ubiq;
 totus manet: & humanā ex qua in tempore natus
 loco inclusus apparuit: consequenter euangēlista
 describit dicens. In mundo erat: & mundus per ip-
 sum factus est: & mundus eū nō cognouit. In pro-
 pria uenit: & sui eū non receperūt. In mūdo quip-
 pe erat: & mūdo per ipsum factus est: quia deus
 erat: q̄a totus ubiq;: quia suæ præsentia maiestatis
 sine labore regit: & sine honore continet: quod fe-
 cit. Et mūdo eū nō cognouit. q̄a lux in tenebris
 lucet: & tenebræ eam nō cōprehēderūt. Mūdo
 namq; hoc loco dicit homines mūdi amore decep-
 tos: atq; iherēdo creaturæ ab agnoscenda creato-
 ris sui maiestate reflexos. In propria uenit: q̄a in
 mundo quem per diuinitatē fecit: per humanitā-
 tem apparuit. In propria uenit: q̄a ī gente iudea:
 quā sibi præceteris nationibus speciali gratia co-
 pulauerat: incarnari dignatus est. In mundo ergo
 erat: & in mundum uenit. In mundo erat per diui-
 nitatē: in mundum uenit per incarnationē. Ve-
 nire quippe uel abire humanitatis est: manere di-
 uinitatis. Quia ergo cum in mundo esset per diui-
 nitatē: mundus eum non cognouit: dignatus est
 d. i.

uenire ī mundum p̄r humanitatem: ut uel sic cū
mūdus cognosceret. Sed uideamus quod sequitur.
In propria uenit: & sui eū nō receperūt. Quē enī
ī potentia deitatis cūcta createm regentēq; nō co
gnouerāt: ipsū in carnis infirmitate miraculis cho
ruscantē recipe noluerūt. Et quod grauius est: sui
eū nō receperunt. homines scilicet. quos ipse crea
uit: iudæi quos peculiare sibi elegerat ī plebem. q̄
bus suæ cognitionis reuelauerat archanū: quos mi
rificis patrū glificauerat actibus. q̄bus suæ legis
doctrinā cōtulerat. Ex q̄bus se incarnandū promise
rat: & ī q̄bus se incarnatū ut permisserat ostēdit:
īpsi eū recipere ueniētem magna ex parte recusa
runt. Neq; enim omnes recusare: alioquin nullus
esset saluus. Nunc autē multi eū ex utroq; popu
lo credendo: receperūt. De quibus euāgelista cō
sequenter īsinuat: dicens. Quotquot autē recepe
rūt eū dedit eis potestatem filios dei fieri: iis q̄ cre
dunt in nomine eius. Consideremus fratres charis
simi: quanta gratia redēptoris nostri. quā magna
sit multitudo dulcedinis eius. Vnicus ex patre na
tus est: & noluit remanere unus. Descēdit ad ter
rā ubi fratres sibi. q̄bus regnū patris sui dare pos
set: adq̄reret. Deus ex deo natus ē: & noluit esse
dei tantū filius: fieri homo dignatus est: nō amit
tens quod erat: sed assumens quod nō erat: ut per
hoc homines in dei filios trāsferret. gloriæq; suæ

faceret coheredes: qui quod ipse semper habebat
 p naturā: inciperent habere per gratiā. Cōsidere
 mus quanta uirtus ē fidei: cuius merito potestas
 datur hominibūs filios dei fieri. Vnde bene scrip-
 tum est: quia iustus ex fide uiuit. Viuit enī iustus
 ex fide: non illa quæ labiōrum tantū confessione
 profertur: sed ea quæ per dilectionē opatur. Alio
 quin fides si nō habeat opera: mortua est ī semet
 ipsa. Nullus se ipsū despiciat: nullus de sua salutē
 desperet. Curramus omnes: curramus singuli. ut
 qui eramus lōge: mereamur fieri prope ī sāguine
 christi. Videamus quod dicitur. Quia quotquot
 receperunt eum: dedit eis potestatem filios dei fi-
 eri. Quotquot inquit rēceperunt. Non est enim
 personarum acceptor deus: sed in omni gente qui
 timet eum: & operatur iustitiam: acceptus est illi
 Quo autem ordine credentes filii dei posunt fieri
 & quātū hęc generatio a carnali distet: subsequen-
 tus euangelista designat. Qui non ex sāguinibus
 inquit neq; ex uoluntate carnis: neq; ex uolūtate
 uiri: sed ex deo nati sunt. Carnalis quippe nostra
 sigulorum generatio ex sāguinibus. idest ex natu-
 ra maris & foemina a cōplēxu coniugii duxit ori-
 ginem. At uero spūalis spiritu sancti gratia mini-
 stratur: quam a carnali distinguens dominus ait.
 Nisi qui regnatus fuerit ex aqua & spiritu sācto:
 non potest introire in regnū dei. Quod natum est
 d. ii.

ex carne: caro est. & quod natū est de spiritu: spi-
ritus est. Verum nequis hominum dubitet filium
esse dei: dat exemplum euangelista. Quia & ipse fi-
lius dei homo fieri: & inter homines habitare di-
gnatus est: ut humanæ particeps existendo fragi-
litas homines diuinæ uirtutis suæ donaret esse
participes. Et uerbū caro factum est: & habitauit
ī nobis. Quod est dicere: & filius dei homo factus
est: & inter homines conuersatus est. Solet namq;
scriptura modo animæ modo carnis uocabulo to-
tū designare hominē: animæ uidelicet. ut scriptū
est. Quia descendit iacob in egiptū in animabus
septuaginta. Carnis uero ut rursus scriptū est. Et
uidebit omīs caro salutare dei. Neque enim uel
animæ sine corporibus descendere in egiptum:
uel caro sine anima uidere aliquid potest. sed hic
per animam totus homo: ibi signatur per carnē.
Sic ergo hoc loco quod dicitur. Et uerbum caro
factum est. nihil aliud debet intelligi: quam si di-
ceret: & deus homo factus est. carnem uidelicet ī-
duendo & animam. ut sicut quisque nostrum nūq;
homo ex carne cōstat & aīa: ita unus ab īcarnati-
ōis tēpore christus ex diuinitate. carne. & aīa: cō-
stet. Deus ab æterno in æternū existens uerus ut
erat: hominem ex tempore assumēs ī unitatē suæ
personæ ueram quā non habuerat īduiit carnem.
Seqtur. Et uidimus gloriā eius. gloriā quasi uni-

geniti a patre. Plenum gratiæ & ueritatis. Glori-
 am christi. quam ante incarnationem uidere non
 poterant homines: post incarnationem uiderunt.
 Aspicientes humanitatem miraculis refulgentem:
 & intelligentes diuinitatem intus latitantem. Illi
 maxime qui & eius claritatem ante passionem trans-
 figurati in monte sancto contemplari meruerunt
 uoce delapsa ad eum huiusmodi a magna glo-
 ria. Hic est filius meus dilectus: in quo mihi com-
 placuit. Et post passionem resurrectionis. ascensio-
 nisq; ipsius gloria cospicua: spiritus eius sunt do-
 no mirifice resecti. Quibus omnibus manifeste co-
 gnouerunt: quod huiusmodi gloria non cuilibet san-
 ctorum: sed illi solum homini qui esset in diuinita-
 te unigenitus a patre: conueniret. Quod autem se-
 quitur. Plenum gratiæ & ueritatis. Gratia plenus
 erat idem homo christus Iesus: cui singulari mu-
 nere pre cæteris mortalibus datum est: ut statim
 ex quo in utero uirginis concipi: & homo fieri in-
 ciperet: uerus esset & deus. Vnde & eadem glorio-
 sa semper uirgo maria: non solum hominis christi:
 sed & dei genitrix recte credenda & confitenda est.
 Idem ueritate plenus erat: & ipse est. Ipse uidelicet
 uerbi diuinitate: quæ hominem illum singulari-
 ter electum: cum quo una christi persona esset: assu-
 mere dignatus est. Non aliquid suæ diuinæ substân-
 tiæ: ut heretici uolunt in faciendam hominis natu-

ram cōmutās : sed ipse apud patrem manens totū
quod erat. totam de semine dauid naturā ueri ho
minis quam non habebat : suscipiens. Vnde oportet
fratres charissimi : ut qui humanam redempto
ris nostri natiuitatem hodie ā nua deuotione reco
limus : & diuinam pariter & humanam eius naturā
non ā nua : sed continuo semper amplectamur amo
re. Diuinam per quam creati sumus : cum nō esse
mus. Humanam p quam recreati sumus : cum per
diti essemus. Et quidem diuina conditoris nostri
uirtus sine assumptione humanitatis nos recreare
erat idonea : Vna autem eiusdem redēptoris no
stri infirmitas sine assumente se. & ihabitante in
se. & operante per se diuinitate : nos recreare neq
uit. Atque ideo uerbū caro factum est. idest deus
homo factus est. Et habitauit in nobis. ut p cogni
tum nobis hominis habitum in nobis conuersādo
cōgrue nos ad loquendum instruere. nobis uiuen
di uia prābere. pro nobis contra hostem conflige
re. nostrā mortē moriēdo ac resurgendo posset de
struere. Per quā coeternā uero dei patri diuinita
tem nos interius uiuificādo : ad diuina sustolleret :
remissionemq; nobis peccatorum pariter & spūs sã
cti dona concederet. & post bonorum perfectionē
operum : nō solū nos ad uidendā gloriā clarificatæ
suæ perducerent humanitatis : sed incomutabile
nobis essentiā suā diuinæ maiestatis ostenderet.

Segmentum ex euangelio luca secundo capite.
quod canitur in die circuncisionis domini nostri.

In illo tempore. Postquam consumati sunt
dies octo ut circūcideretur puer: uocatum
est nomen eius Iesus. Quod uocatum est ab ange
lo: priusquam in utero conciperetur. Et reliqua.

Homelia uenerabilis bedæ presbyteri.

Anctam uenerandamque præsentis festi
memoriam paucis quidem uerbis euāge
lista comprehendit. Sed non pauca coele
stis mysterii uirtute grauidam reliquit. Expōsita
namque natiuitate dominica: cuius gaudia mox
angeli dignis laudibus extulerunt. pastores deuo
ta uisitacione celebrarunt. omnes qui tunc audie
re mirati sunt. nos quoq; pro modulo nostro: pro
ut potuimus proxime domino largiente congruis
missarū hymnorūq; sollēniis exegimus. Subiūgit:
atq; ait. Et postquam cōsumati sunt dies octo ut
circūcideretur puer: uocatū est nomen eius Iesus.
quod uocatum est ab āgelo: Priusquam in utero
cōcipetur. Hæc sunt festiuitatis hodiernæ gaudia
ueneranda. hæc sollēnitas diei. hæc illa supnæ pi
etatis munera sacrosancta: quæ fideiū cordibus
cōmendans apostolus ait. Quia ubi uenit plenu
do tporis: misit deus filiū suū natum ex muliere.
factū sub lege: ut eos q sub lege erāt: redimeret:
ut adoptionem filiorū recipemus. Magna namq;
d. liii.

dispensatione pietatis ad redemptionem generis hu-
mani deus pater non angelum. non archangelum
sed filium suum unigenitum mittere dignatus est.
Quem quia in diuinitatis suae specie uideri nequi-
mus. magna rursu dilectionis arte prouidit: ut huc
factu ex muliere: hoc e ex matris carnis substā-
tia sine uirili admixtione conceptu ad humanos ue-
ru homine proferret aspectus. Qui i diuina uirtu-
te ac substātia manes p omnia quod erat: uera na-
turae mortalis infirmitatem quam non habebat: in-
dueret. Et ut nobis necessariam obediendi uirtutem
praeipuo comendaret exemplo: factum sub lege
filium suum misit deus in mundu. Non quia ipse
legi quicquam debeat: qui unus magister noster
unus est legislator & iudex: sed ut eos q sub lege
positi honora portare nequerat: sua compassione iu-
uaret: ac de seruili condicione qua sub lege erat:
ereptos in adoptionem filioru qua p gratiam est: sua
largitate reduceret. Suscepit igitur circumcisionem
lege decretam i carne: q absq; oī prorsus labe pollu-
tionis apparuit in carne. Et q i similitudine carnis
peccati nō autē i carne peccati aduenit: remedio
quo caro peccati consueuerat. mundari nō respuit.
Sic etiā undā baptismatis. qua nouae gratiae popu-
los a peccatoru sorde lauare uoluit. ipse non neces-
sitate sed exempli causa subiit. Scire etenim debet
ura fraternitas: qā idē salutifere curationis auxiliū

circūcisio in lege cōtra originalis peccati uulnus
 agebat. quod nunc baptismus agere reuelāte gra
 tia tpe cōsueuit. excepto q̄ regni coelestis ianuā
 necdū intrare poterāt: donec adueniēs benedictio
 nē daret: q̄ legem dedit ut uideri possit deus deo
 rū in syon. Tātum in sinu abrahæ post mortē bea
 tæ regei consolati supnæ pacis ingressū spe foelici
 expectabāt. Qui enim nūc per euangelium suum
 terribiliter ac salubriter clamat. Nisi q̄ regnatus
 fuerit ex aqua & spū s̄cto: nō potest itroire in re
 gnum dei. Ipse dudū p̄ legem suā clamabat. Mas
 culus cuius prapucii caro circūcisa nō fuerit: peri
 bit aīa illa de populo suo: q̄a pactū meū irritū fe
 cit. Id est q̄a pactū uitæ ī paradyso hominibus mā
 datū adam præuaricante transgressus est: in quo
 omnes peccauerunt. peribit de cætu s̄ctorū: si nō
 ei fuerit remedio salutarī subuētum. Vtraq̄ ergo
 purificatio & circuncisionis uidelicet in lege & in
 euangelio baptismatis: tollēde præuaricatiois pri
 mæ gratia posita ē. & ne cui sæculo labētis atatis
 supni respectus munera deessēt: illi quoq̄ qui mū
 di in exordio usq̄ ad tempora datæ circūcisionis:
 uel post datam circūcisionem de aliis nationibus
 uel certe sola fidei uirtute suas suorumq̄ animas
 creatori cōmēdātes a primi reatus uiclis absolue
 re curabāt. Sine fide enī īpossibile ē placere deo.
 Et sicut alias scriptū ē. Iustus at ex fide uiuit. sed

ueniens in carnem dei filius: qui solam carnis naturam nullam autem peccati contagionem traxit de adam. Et quia spiritus sancti uirtute de uirgine conceptus & natus est: & nullo eguit munere gratiae renascētis: utrūq; genus purificationis subire dignatus est. Et circūcisus uidelicet a parentibus octaua die natiuitatis: & tricesimo ætatis año baptizatus a Ioāne. immo etiā tertiu salutaris hostiæ munus ipse dominus tēpli pro se non respuit offerri. cuius die hinc tricesima tertia domino opitulante: uña caritas auditura simul est: & celebratura mysteriū. Cūcta iquam & legalis & euāgelicā purificationis genera: q nullo idiguit dominus suscipe nō despexit: ut & consumādæ iā legis decreta suo tēpore doceret eē saluberrima: & aduenientis euāgelii cūctis fidelibus ostēderet aquæ subeūda remedia sed & hoc q eodē die suæ circūcisiois nomē ut Iesus uocaretur: accepit ad imitationē priscae fecit obseruationis. Quā ex eo credimus sūptā quod abrahā p̄archa q primū circūcisionis sacramentū in testimonium suæ magnæ fidei & diuinæ ad eū factæ promissiois accepit eodē die suæ suorumq; circūcisionis: etiā nominis amplificatione simul cū sua coniuge benedici promeruit. Vt qui eatenus abram pater excelsus dictus est: deinde abraham idest pater multarū gētū uocaretur. q̄a patrem inquit multarū gentiū cōstitui te. Quæ si

deliffima promiffio tam late per orbem : iam pa-
 tet impleta. ut etiam nos ipfi de gentibus ad fidei
 illius deuotionem uocati ipfū nos patrem fpiritua-
 liter habere gaudeamus. Dicete etiam nobis apo-
 ftolo. Si autē uos christi: ergo semen abrahæ estis
 fecū dū promiffionē heredes. & saray inquit uxore
 tuā nō uocabis saray: sed sarrā. idest non uocabis
 principē meā: sed principē. Videlicet aperte docet
 ut eā quæ tante fidei particeps & socia facta ē: nō
 proprie p̄cipē suæ domus: sed absolute p̄cipē.
 idest omniū recte credētium foeminatū uocaret:
 & intelligeret esse parentem. Vnde beatus petrus
 apostolus credentes de gentibus foeminas ad hu-
 militatis. castitatis. & modestie uirtutē prouocās
 eiusdem matris nostræ sarræ debita cū laude me-
 minit. Sicut sarrā inquit obediebat abrahæ domi-
 nium eum uocās. cuius estis filia beneficientes: &
 non timentes ullam perturbationem. Nec non di-
 lectionē nostram fratres amonere curauimus: ut
 singuli uestrū meminerit: etiam se ipsos p̄cepta fi-
 de christi. cum patriarchis non solū nominis excel-
 si meruisse consortium: sed percepta in christo pu-
 rificatione baptismi salutaris deriuatū a nomine
 christi gaudeāt mutasse cognomē. & hoc usq; ad
 finē firmum itemeratumq; seruare contendant.
 Gaudentes in se illud esaia uaticiniū esse comple-
 tū. Et seruos suos uocabit noīe alio hoc est nomi-

ne christiano: quo omnes nunc serui christi: se delectantur insigniri. Neque enim nomen aliud sub coelo datum est hominibus: in quo oporteat nos saluos fieri. Unde propheta consequenter adiungit. In quo qui benedicendus est super terram: benedicetur in domino amen. Dicit & alias de eodem multiplicanda etiam de gentibus ecclesiam alloquens. Videbunt gentes iustum tuum: & cuncti reges inclitum tuum. Et uocabitur tibi nomen nouum: quod os domini nominauit.

Segmentum ex euangelio matthaei, ii. capite. quod canitur in epiphania domini.

Quoniam natus esset Iesus in bethleem iudae in diebus herodis regis: ecce magi ab oriente uenerunt hierosolymam dicentes. Vbi est qui natus est rex iudeorum: Vidimus enim stellam eius in oriente: & uenimus adorare eum. Audiens autem herodes rex turbatus est: & omnis hierosolyma cum illo. Et congregans omnes principes sacerdotum & scribas populi: sciscitabatur ab eis ubi christus nasceretur. At illi dixerunt ei. In bethleem iudae. Sic enim scriptum est per prophetam. Et tu bethleem terra iuda: nequaquam minima es in principibus iuda. Ex te enim exiet dux qui regat populum meum israhel. Tunc herodes clam uocatis magis diligenter didicit ab eis tempus stellae que apparuit eis: & mittens illos in bethleem dixit. Ite & interrogate diligenter de puero: & cum inueneritis

renunciate mihi: ut & ego ueniens adorem eum.
 Qui cū audissent regem abierunt. Et ecce stella
 quam uiderant ī oriente antecedebat eos usq; dū
 ueniens staret supra ubi erat puer. Videntes autē
 stellā: gauisi sūt gaudio magno ualde. Et intrātes
 domum inuenerunt puerū cū maria matre eius: &
 procidentes adorauerūt eū: & aptis thesauris suis
 obtulerūt ei munera aurū. thus. & myrrhā. Et res
 pōso accepto in sōniis ne redirēt ad herodē: p aliā
 uiam reuerfi sunt in regionem suam. Et reliqua.

Homelia beati gregorii papæ

Sicut ī lectione euangelica fratres chari
 ssimi audistis: celi nato rege: rex terræ
 turbatus est. quia nimirū terræna altitudo cōfun
 ditur: cum cōelstudo coelestis aperitur. Sed quæ
 redum nobis est: quid nam sit quod redemptore
 nostro nato pastoribus angelus apparuit. atq; ad
 adorādū hūc ab oriēte magos nō angelus: sed stel
 la perduxit. Quia uidelicet iudæis. tāquā ratione
 utentibus: rationale animal idest āgelus: prædica
 re debuit. Gentiles uero qā uti ratione nesciebāt.
 ad cognoscedū dominū nō p uocē: sed p signa per
 ducuntur. Quia & illis prophetiæ tāquā fidelibus
 nō infidelibus: data sunt. Et notandum quod re
 demptorem nostrū cum iam perfectæ esset atatis
 eisdem gentibus apostoli prædicāt: eūq; paruulū

& necdū per humanū corporis officiū loquentem
stellā gētibus denunciāt. Quia nimirū rationis or
do poscebat: ut & loquētē iā dominū loquētes no
bis prædicatores inotescerent: & nec dū loquentē
elemēta muta prædicarēt. Sed ī oībus signis quæ
uel nascēte domino uel moriētē mōstrata sūt: con
siderādum nobis est: quanta fuerit ī quorundā iu
dæoram corde duricia: quæ hunc nec p prophetiæ
donū: nec p miracula agnouit. Oīa qppe elemēta
auctore suum ueuisse testata sūt. Vt enim de iis
quædam usu humano loquar: deū hunc coeli esse
cognouerunt: quia protinus stellā miserūt. Mare
cognouit: qā sub plātis eius se calcabile præbuit.
Terra cognouit: qā eo moriente contremuit. Sol
cognouit: quia lucis suæ radios abscondit. Saxa &
parietes cognouerūt: qā tēpore mortis eius scissa
sūt. Infernus cognouit: qā hos quos tenebat mor
tuos reddidit. Et tamen hunc quem deū omnia in
sensibilia elementa senserūt: adhuc infidelīū iudæ
orum corda deū esse minime cognouerunt. Et du
riora saxis scindī ad poenitendū nolūt: eumq; con
fiteri abnegāt: quem elementa ut diximus aut si
gnis aut scissionibus deū clamant. Qui etiā ad dā
nationis suæ cumulū eum quem natum dispiciūt:
nasciturū longe āte præscierūt. Et nō solum quia
nasceretur nouerant: sed etiā ubi nasceretur. Nā
ab herode reqsiti. locū natiuitatis eius exprimūt:

quę scripturę auctoritate didicerūt. Et testimoni-
 um proferūt quod bethleam honorari natiuitate
 noui ducis ostēditur. ut ipsa eorū sciētia & illis fie-
 ret testimoniū dānatiois: & nobis adiutoriū credu-
 litatis. Quos profecto bene isaac cū iacob filiū su-
 um benediceret designauit qui & caligās oculis. &
 profetās: ī presēti filiū nō uidit. cui tā multa ī po-
 sterū præuidit: quia nimirū iudaicus pplūs prophe-
 cię spū plenus & cæcus: eū de quo multa prædixit
 in presēti positū nō agnouit. Sed natiuitate regis
 nostri cognita. herodes ad calida argumenta con-
 uertitur. ne terreno regno priuaretur. renunciare
 sibi ubi puer iueniretur postulat. adorare uelle se
 simulat ut quasi hūc si iuenire possit extiguat. sed
 quāta est humana malicia. cōtra consiliū diuinita-
 tis: Scriptū qppe est. Nō est sapientia. nō est pru-
 dentia. nō est cōsiliū cōtra dominū. Nam ea quę
 apparuit: stella magos perduxit. Natum regē re-
 perit. munera detulerunt: & ne redire ad herodē
 debeāt: in sōniis āmonentur. Sicq; fit ut Iesū quę
 querit herodes: iuenire nō possit. Cuius psona q
 alii quā ypocritę designantur. qui dum ficte quę-
 rūt: iuenire deū nūquam merentur: Sed iter hac
 sciendū est quod pristillianistę heretici nasci unū
 quęq; hominē sub cōstitutionibus stellarū putant
 & hoc in adiutorium sui erroris assumūt. quod no-
 ua stella exiit cū dominus in carne apparuit cuius

fuisse fatum: eā quæ apparuit stellā putāt. Sed si
euāgelii uerba pensamus: quibus de eadem stella di
citur. Vtq; dū ueniens staret supra ubi erat puer.
dum non puer ad stellā: sed stella ad puerū cucur
rit: si dici liceat: nō stella fatū pueri: sed fatū ste
llæ iis quæ apparuit puer fuit. Sed absit a fidelibus ut
esse aliqd fatū dicāt. Vitā quippe hominū solus con
ditor quæ creauit administrat. neq; enī propter stel
las homo: sed stellæ propter hominē facte sūt. Et
si stella fatū hoīs dicitur: ipsis suis misteris subes
se homo phibetur. Certe cū iacob de utero egre
deretur: & prioris fratris plātā teneret manu: pri
or profecto nequaquam egredi potuit: nisi subse
quens ichoasset. Et tamen cū uno tēpore eodēq;
momēto utrūq; mater suderit: nō una utriusq; ui
tæ æqualitas fuit. Sed ad hęc solēt mathematici
respōdere. quia uirtus cōstellationis in ictu pungen
tis est. quibus e diverso nos dicimus: quia magna
est mora natiuitatis. Si igitur ī ictu puncti cōstel
latio permutatur: necesse iam erit ut tot dicant
fata: quot sūt membra nascentium. Fateri etiam
mathematici solent: quod quisquis signo aquarii
nascitur: in hac uita piscatoris ministerium sortia
tur. Piscatores uero ut fertur: getulia nō habet.
Quis igitur dicat: quia illic nullus in stella aqua
rii nascitur: ubi piscator omimodo non habetur?
Rursum quos signo nasci libræ asserunt: trapezi

tas futuros dicant. Et trapezitas multarū gentiū
 prouintia ignorāt. Fateatur ergo necesse est: aut
 hoc ī eis signū deesse: aut effectum fati nullo mo
 do habere. In persarū quoq; frācorumq; terra re
 ges ex genere prodeūt. Quibus profecto nascenti
 bus quis estimet quāti eisdem momētis horarū ac
 temporū ex seruili cōdicione nascūtur. Et tamen
 regum filii uno eodemq; sydere cū seruis nati ad
 regnum proficiūt: cū serui q̄ secū fuerāt nati: ī ser
 uitate moriātur. Hęc de stella breuiter diximus:
 ne mathematicorū stulticiā īdiscussā preterisse ui
 deamur. Magi uero aurū. thus. & myrrham defe
 rūt. Aurū quippe regi cōgruit. Thus uero iudai
 sacrificiū ponebatur. Myrrha autem mortuorum
 corpora condiuntur. Cum uero magi quē adorāt
 etiam mysticis muneribus predicāt. auro regem.
 thure deū. myrrha mortalem. Sunt uero nonnulli
 heretici qui hūc deum credunt: sed ubique regna
 re nequaquam credunt. Hi profecto thus ei offe
 runt: sed offerre etiam aurum nolunt. Et sunt nō
 nulli qui hunc & deū & regem fatentur: sed assūp
 sisse carnem mortalem negāt. Hi nimirū ei aurū
 & thus offerūt: sed offerre myrrham assūpte mor
 talitatis nolunt. Nos itaque nato domino offera
 mus aurū: ut hūc ubiq; regnare fateamur. Offera
 mus thus: ut credamus quod is qui ī tēpore appa
 ruit: deus āte tēpora extitit. Offerramus myrrhā

ut eum quem credimus in sua diuinitate impassibilem: credamus etiam in nostra fuisse carne mortalem. Quamuis in auro. thure. & mirra. intelligi & aliter potest. Auro namque sapientia designatur. Salomone attestante qui ait. Thesaurus desiderabilis reuescit in ore sapientis. Thure autem quod deo incenditur: uirtus orationis exprimitur. Psalmista testante qui dicit. Dirigatur oratio mea: sicut incensum in conspectu tuo. Per myrrham uero carnis nostrae mortificatio designatur. Unde sancta ecclesia de suis operariis: usque ad mortem pro deo certantibus dicit. Manus meae distillauerunt myrrham. Nato ergo regi aurum offerimus: si in conspectu illius claritate supernae sapientiae resplendemus. Thus offerimus: si cogitationes carnis per sanctae orationum studia in ara cordis incendimus: ut sua uel aliquid deo per coeleste desiderium redolere ualeamus. Myrrham offerimus: si carnis uicia per abstinentiam mortificamus. Per myrrham namque ut diximus agitur: ne mortua caro putrefiat. Mortuam uero carnem putrescere est: hoc mortale corpus fluxui luxuriae deseruire. Sicut de quibusdam per prophetam dicitur. Computruerunt iumenta in stercore suo. Iumenta quippe in stercore suo putrescere est: carnales homines in fetore luxuriae uitam finire. Myrrham deo ergo offerimus: quando hoc mortale corpus a luxuriae putredine per condi-

mentū continētīæ custodimus. Magnū uero aliqd
 nobis magi innuūt: quod in regionē suā p̄ aliā uīā
 reuertuntur. In eo namq; quod āmoniti faciūt: no
 bis profecto īsinuāt quid faciamus. Regio quippe
 nostra p̄adyfus est. ad quā Iesu cognito: redire p̄
 uīā qua uenimus prohibeamus. A regione enī no
 stra superbiendo. iobediendo. uisibilia sequendo.
 cibum uetitum gustādo: discessimus. Sed ad eam
 necesse est ut flendo. obediendo uisibilia cōtemnē
 do. atq; appetitum carnis refrenādo: redeamus.
 Per aliam ergo uiam ad regionem nostrā egredi
 mur: quoniam qui a p̄adyfi gaudiis per delecta
 menta discessimus: ad hęc per lamenta reuoca
 mur. Vnde necesse est fratres charissimi ut semp̄
 pauidi. sēp̄q; suspecti ponamus āte oculos cordis.
 Hic culpas operis: illinc iudicium extremæ distri
 ctionis. Pensemus ergo quā districtus ueniat: qui
 iudicium minatur & latet. Terrores peccatoribus
 intentat: & tamen sustinet. Et idcirco uenire cici
 us differt: ut minus iueniat quos condemnet. Pu
 niamus flectibus culpas: & cū psalmistæ uoce præ
 ueniamus faciem eius in cōfessionē. Voluptatum
 nos ergo fallacia nulla decipiat. Nulla uana læti
 tia seducat. In proximo namq; est iudex: q̄ dixit.
 Ve uobis qui ridetis nunc: q̄a lugebtis & flebitis.
 Hic enī salomon ait. Risus dolore miscebitur: &
 extrema gaudia luctus occupat. Hinc rursus ait.

Risu deputaui merorem: & gaudio dixi. Quid frustra deciperis: Hinc rursus ait. Cor sapientiu ubi tristitia est: & cor stultoru ubi lœtitia. Pertimescimus igitur præcepta dei: si celebramus ueraciter sollemnitatem dei. Gratū namq; deo sacrificiū est: afflictio cōtra peccatum. Psalmista testate q ait. Sacrificiū deo: spiritus contribulatus. Peccata nostra præterita: in baptismatis perceptione laxata sunt. Et tamen post baptisma multa cōmisimus: sed lauari iterum baptismatis aqua nō possumus. Quia ergo & post baptismū iniquauimus uitā: baptizemus lacrimis concientiā. quatinus regionē nostrā p aliā uia repetentes. q ex ea bonis delectati discessimus: ad eam malis amaricati redeamus.

Segmētum ex euāgelio luçæ secūdo capite. quod canitur infra octauas epiphaniæ domini.

IN illo tēpore. Cū factus esset dominus Iesus añorū duodecī ascēdentibus parētibus eius ī hierosolymā secundū cōsuetudinē diei festi: cōsumatisq; diebus cum redirent: remāsit puer Iesus in hierusalē: & non cognouerūt parentes eius. Extimātes autē illū esse in comitatu: uenerūt iter diei: & requirebant eum inter cognatos & notos. Et nō iueniētes: regressi sunt in hierusalem querentes eū. Et factū est post triduū inuenerunt illū in templo sedentem ī medio doctorū: audientem

illos & interrogantem eos. Stupebant autem omnes
 qui eum audiebant: super prudentia & responsis eius
 Et uidentes admirati sunt. Et dixit mater eius
 ad illum. Fili. quid fecisti nobis sic: Ecce pater tuus
 & ego dolentes querebamus te. Et ait ad illos. quod
 est quod me querebatis: Nesciebatis quia in iis quae
 patris mei sunt oportet me esse? Et ipsi non intellexerunt
 uerbum quod loquutus est ad eos: Et descendit cum
 eis: & uenit nazareth: & erat subditus illis. Et re.

Expositio.

Quari potest cur dei filius ad orationem
 in templum ascenderit: quod expiari per orationem
 non indigebat: Nobis utique exemplum relinquit: ut fre-
 quentaremus sanctas ecclesias: ubi deo offerre debe-
 mus orationes nostras. Quod duodecim annorum fuisse
 dicitur. praefigurabatur quia ipse erat dies: quod duode-
 cim horas id est duodecim apostolos erat electurus. Consu-
 matisque diebus cum redirent: puer Iesus remansit
 in hierusalem. Et non cognouerunt parentes eius.
 Parentes christi typum sinagogae tenent. quia iu-
 daei in comitatu suo deum quaerunt. id est in cultu
 ueteris legis qui uere habitat in hierusalem. id est
 inter nos: scilicet in sancta ecclesia. Et requirebant
 eum iter cognatos & notos. uidelicet per cerimo-
 nias legis: putabant se habere deum. Et non inue-
 nientes: regressi sunt in hierusalem inquirentes cum.
 Quia in fine saeculi omnis israhel saluus fiet. & per

prædicationē heliæ & enocho: christū deū habitare
ī ecclīa recognoscent. quē p̄ obseruationē ueteris
legis se promereri putāt. Vnde recte subditur. q̄
post triduū iuenerūt illū ī medio doctorū sedentē
audiētē & iterrogātē illos. Post triduū idest post
hoc quod fuit ante legē. & sub lege. & sub grā. ad
ultimū credēt. & iter medios doctores iueniēt. q̄
dei filius iter oēs scē ecclīæ alūnos speciosior spe
ciali grā & corporali existit. Stupebāt at̄ oēs q̄ eū
audiēbāt: sup̄ prudētia & respōsis eius. Quia pau
citatē dierū uidētes: cōtēnebāt paruitatē. Admira
bātur tamen eius sapiētia. Et dixit mater eius ad
illū. Fili qd̄ fecisti nobis sic: Qui respondit. Quid
ē quod me quærebatis: Nō hoc quāuis puer esset
iterrogauit nesciēter qd̄ ē hoc quod me quæreba
tis. sed q̄ oclōs cordis eorū uolebat extollere ad
itelligendā diuinitatē suā. Ac si diceret. Nō me
tantū hominē debetis quærare: sed deū etiā simul.
& hoīem oportet uos itelligere. Vnde bene subin
tulit. q̄ in iis quæ patris mei sūt: oportet me esse
ī legis uidelicet īq̄sitione. Quia ut superius legi
mus interrogabat legis doctores: de questioibus
legis. Alio modo & hoc potest itelligi q̄ parenti
bus suis q̄ typū iudæorū tenēt: respōdit quasi dice
retur. quid ē quod me quæritis ī cerimoniis legis
humanitus: quē ī ecclesia debetis itelligere manē
tē diuinitus. Humanitas namq̄ legis est: carnem
prapucii abscidere: & mala pro malis rependere.

Diuinitas ecclesie sacro baptisate remissionem
 peccatorum spare. & gratia sancti spiritus iterueniente.
 & bona pro malis reddere. Et ipsi non intellexerunt:
 quia iudaei ecclesie sacramenta ignorant. Iuxta lit-
 tera cetera sunt intelligenda: quia uenit nazareth. &
 quod mater eius conseruabat omnia: id est cogitabat
 hac. Et Iesus plenus sapientia & gratia apud deum
 proficiebat: & aetate apud homines. Quod ergo
 dominus per omnes annos in pascha cum parentibus
 hierosolymam uenit. humanae nimirum humilita-
 tis iudicium est. Homini namque est ad offerenda
 deo sacrificiorum spiritualium uota concurrere: & au-
 ctorem suum orationibus lacrimisque sibi consiliare pro-
 fusus. Fecit ergo dominus iter homines homo na-
 tus quod faciendum hominibus per angelos impauerat
 deus. Seruauit ipse legem quam dedit: ut nobis qui
 puri homines sumus seruandum per omnia quidquid
 deus iubet ostenderet. Sequamur interim humanae
 conuersationis eius exemplum: si deitatis gloriam
 delectamur intueri. Si optamus habitare in domo
 eius aeterna in coelis: omnibus diebus uitae nostrae.
 Si iuuat uidere uoluntatem domini: & protegi a
 templo sancto eius: & ne ulla in aeternum malorum
 aura pulssemur. Meminerimus ecclesiae domum ne-
 cessaris precium inundarum frequentare muneri-
 bus. Quod ipse duodenis in templo sedit in medio
 doctorum audiens. & interrogans illos. humane est

humilitatis indicium: imo etiam eximiū discendæ
humilitatis exemplum. Dei uirtus & dei sapiētia
æternæq; diuinitas loquitur. Ego sapientia habito ī
cōsiliis: & eruditis īterfū cogitationibus. Meū est
cōsiliū & equitas mea. prudētia mea est & fortitu
do. Per me reges regnāt: & conditores legū iusta
decernunt. Beatus homo q̄ audit me: & q̄ uigilat
ad fores meas quotidie: & obseruat ad postes ho
stii mei. Ipsa homine īduta ad audiēdos hoīes ad
uenire dignata est. ut nimirū hoībus quāuis sumo
īgenio prāditis necessariū discendi uerbi formam
prærogaret: ne si qui discipuli ueritatis fieri refuge
rēt magistri efficerētur erroris. Et bene q̄ iuuenis
erat doctrinæ subiturus officium: puerulus adhuc
seniores audit. & interrogat. ut uidelicet eorum
prouida dispēsatiōe cōpescat audaciā. q̄ non solū ī
docti: sed etiā īpubes. ad docendū prorūpe magis
quā ad discēdum uolunt submitti. Sequamur iter
eius humanitatis. si nos mansio diuinæ delectat ui
sionis memores semp̄ illius precepti. Audi fili mi
disciplinā patris tui & ne dimittas legē matris tuæ
ut addatur grā capiti tuo: & torques collo tuo. p̄
auditū q̄pe discipline paternæ ac p̄ obseruatiā ma
ternæ legis grā capiti n̄ro & collo torques addici
tur. q̄a quāto q̄s diuinis ītentus fuerit auscultare
præceptis. quanto ea quæ didicerit in unitate ma
tris ecclīæ diligentius obseruare studuerit: tāto &
nūc dignius ad honorē prædicādi. & ī futuro subli

mius ascendet ad bñitudinē cū christo sine fine re
 gnandi. Verum nequis existimet dominū saluato
 rem ob iperitiæ necessitatē addisse audisseq; & in
 interrogasse magistros. Videamus quid loquitur. estu
 pebāt autem omnes qui eum audiebāt. super pru
 dentia & responsis eius. & uidētes mirati sūt. Qui
 enī uerus homo & uerus erat deus: ad ostendēdū
 quā homo erat. homines magistros humiliter audi
 ebat. ad comprobādum quis erat: eisdem loquen
 tibus sublimiter respōdebat. Quod matri quærē
 ti ac dicēti. Fili quid fecisti nobis sic: Ecce pater tu
 us & ego dolentes quærebatuſ te: Respondit. Et
 quid ē quod me querebatis: nesciebatis quā in iis quæ
 patris mei sunt oportet me esse: Diuine maiesta
 tis iudicium fuit: de qua alibi dicit. Omnia quæcū
 que habet pater: mea sūt. Atq; ideo rectissime tē
 plum non minus ad se: quam ad patrem pertinere
 testatur. Iuuentus quippe in templo dicit: quia in
 iis quæ patris mei sūt: oportet me esse. quia nimi
 rum quorum una est maiestas & gloria: horū etiā
 una sedes ac domus est. Nō solū materialeſ dei
 domum quæ ad adorandū eum temporaliter fieri
 solet: sed etiā domum intellectualem quæ ad lau
 dandū eum in æternum construitur. æquæ patri &
 filio immo etiā sanctis cōstat esse cōmuniem. De
 niq; idem filius q de se ac patri dilectori suo pro
 mittit. Veniens ad eū: & māſionem apud eū facie
 mus. dicit de spiritu scō. Et ego rogabo patre: &

aliū pacitū dabit uobis ut maneat uobiscū ī ater
nū spiritus ueritatis: quia apud uos manebit & in
uobis erit. Quia uidelicet eiusdē sāctæ trinitatis
cuius una atq; iuisibilis natura diuinitatis est mā
fio: ī cordibus electorū dispar esse non potest. Et
go quod dominus in tēplo sedens dicit. In iis quæ
p̄ris mei sūt oportet me eē. declaratio est. cū sepi
terno deo p̄re potestatis & gl̄iæ. Quod igitur re
dēs dominus nazareth erat subditus parentibus.
humanæ est ueritatis iudiciū simulq; humilitatis
exēplū. In ea nāq; natura subditus erat hoībus: ī
qua minor ē p̄ri. Vnde ipse dicit. Vado ad patrē:
ga pater maior me ē. In qua etiā minoratus ē: pa
ulominus ab āgelis. In illa at̄ in qua ipse & pater
unū est: in qua nō in tempore uadit ad patrē: sed
semp̄ in ipso est. omnia p̄ ipsū facta sūt. & ipse est
ante omes. Multū est mirāda magnæ dispensatio
pietatis: q̄ dum parentes suos mysteriū diuinæ suæ
maiestatis necdū cape uidisset: exhibuit eis huma
næ subiectionē humilitatis. ut p̄ hāc eos paulatī:
ad agnitionē diuinitatis īstitueret. cū enī dixisset
Quid est hoc quod me querebatis: nesciebatis q̄a
in iis quæ p̄ris mei sūt oportet me esse: Et ip̄i nō
ītellegerūt uerbum quod loquutus est ad illos. Si
cut euāgelista cōsequēter insinuat. Descendit cū
eis & uenit nazareth. & erat subditus illis. Dice
bat ergo arcanū suæ diuinæ uirtutis parētibus hu

mana suæ fragilitatis matri suæ scilicet ueræ suæ
 carni: & castissimo tutori castitatis illius. q̄ per id
 tēporis necdū prolata luce euangelica ab oībus pe
 ne q̄ eos nosse nouerāt carnali cōiunctiōe uir eius
 carnali administratione: pater extimabatur simul
 & uocabatur ipsius domini saluatoris. Dicebat in
 quā his. q̄a ī iis quæ p̄ris mei sūt: oportet me eē.

Segmentum ex euangelio Ioannis. ii. capite

Muptiæ factæ sūt ī chana galileæ: & erat ma
 ter Iesu ibi. Vocatus aut̄ Iesus & discipuli
 eius ad nuptias: & deficiēte uino: dicit mater Iesu
 ad eū. Vinū nō habet: Et dicit ei Iesus. Quid mi
 hi & tibi mulier: Nō dum uenit hora mea. Dicit
 mater eius ministris. Quodcunq; dixerit uobis fa
 cite. Erāt at̄ ibi lapideæ hydriæ sex positæ: secūdū
 purificationem iudaorū. capientes singulæ metre
 tas binas uel ternas. Dicit eis Iesus. implete hy
 drias aquæ. Et impleuerūt eas usq; ad summū. & di
 cit eis Iesus. Haurite nunc: & ferte architriclino
 Et tulerunt. Vt at̄ gustauit architriclinus aquam
 uinū factū: & non sciebat unde esset. ministri aut̄
 sciebant qui hauserant aquā. Vocat sponsū archi
 triclinus: & dicit ei. Omnis homo primū bonū ui
 nū ponit: & cū iebriati fuerit: tūc id quod deterius
 ē. tu at̄ seruasti bonū uinū usq; adhuc. Hoc fecit
 iniciū signorū iesus ī chana galileæ & manifesta
 uit gloriā suā: & crediderunt in eū discipuli eius.

Homelia uenerabilis bedæ presbiteri.

Quod dominus noster atq; saluator ad nuptias uocatus non solū uenire: sed etiā miraculū ibidem quo cōiuias letificaret facere dignatus est. exceptis coelestiū sacramentorū figuris. etiā iuxta litterā fidē recte creditiū cōfirmat. porro taciā & marciā caterorūq; q nuptiis detrahūt p̄fidia: quā sit dānabilis īsinuat. Si enī thoro immaculato & nuptiis debita castitate celebratis culpa īesset: nequaquā dominus ad has ueniret. & nequaquā eas signorū suorū iniciis consecrare uolūisset. Nūc atq; bona est castitas cōiugalīs: melior cōtinētia uidualis optima p̄fectio uirginalis: ad cōprobādā omniū elationē graduū: & discernēdum meritū figulorū: ex ītemerato utero nasci dignatus est. A prophético ānā uiduæ ore: mox natus benedicitur. A nuptiarū celebratoribus iā iuuenis iuitatus: & hos suæ præsentiā uirtutis honorat. Sed hoc est ad altiorem coelestium lætitiā figuratum. Facturus namq; miraculum ī terra dei filius uenit ad uuptias: ut ipsum se esse doceret. De quo sub typo solis psalmista precinit. Et ipse tāquam sponsus procedens de thalamo suo. Exultauit ut gigas ad curendam uiam: a summo coelo egressio eius. & occursum eius usq; ad summū eius. Qui & ip̄e quodā loco de suis fidelibus ait. Nūqd possūt filii sp̄si lugere: quādiu cū ipsīs ē sponsus.

Venient autē dies cum auferetur ab eis spōsus: &
 tunc ieiunabunt. Quia nimirum incarnatio nostri
 saluatoris ex quo patribus cepit promitti: multis
 sanctorū est lacrimis & luctu sēp expectata donec
 ueniret. Similiter ex quo post resurrectionē ascē
 dit in coelū: omnis factorū spes ad eius pēdet redi
 tum. Solo autē quo cū hominibus conuersatus est
 tempore flere ac lugere nequiverunt. quia iam se
 cum etiā corporaliter eum quem spiritualiter dile
 xerūt: habebant. Spōsus ergo christus: spōsa eius
 ecclesia. Filii spōsi uel nuptiarū singuli quiq; fide
 liū eius sūt. Tēpus nuptiarū est tēpus illud quādo
 p̄ incarnationis eius mysteriū: s̄cta sibi ecclesia so
 ciauit. Non igitur casu: sed cœlesti grā mysteriū
 uenit ad nuptias ī terra carnali more celebratas.
 q̄ ad copulandā sibi spūali amore ecclesiā: de coe
 lo descendit ad terrā. Cuius quidem thalamus: in
 corruptæ genitricis uterus fuit. ī quo deus huma
 nā naturā cōiunctus est. & ex quo ad sociādā sibi
 ecclesiā: tāquam spōsus processit. Primus nuptia
 rū locus: iudæa extitit. ī qua filius dei homo fieri
 & ecclesiā sui corporis p̄ticipatione cōsecrare: sui
 q; spūs pignore ī fide cōfirmare dignatus est. Sed
 uocatis ad fidem gentibus usq; ad fines orbis ter
 ræ: earundē nuptiarum uotiuua gaudia puenerūt.
 nec uacat a mysterio quod die tertio post eā quæ
 superior euāgelii sermo diē scripserat. nuptie factæ.

referuntur. sic tertio tempore scilicet dominum ad optandam
sibi ecclesiam: uenisse designat. Primum quippe scilicet te-
pus ante legem. patriarcharum exemplo. Secundum sub le-
ge: prophetarum scriptis. Tertium sub gratia: prae-
coniis euangelistarum. quasi tertiae diei luce mundo re-
fulsit. in quo dominus & saluator noster pro redemp-
tione generis humani: in carnatus apparuit. Sed &
hoc quod in chana galileae idest in zelo transmigrati-
onis perpetratae: eadem nuptiae factae prohibetur. typi-
ce denunciat eos maxime christi gratia dignos exi-
stere: quod zelo feruere pie devotionis & emulari ca-
rismata maiora: ac de uiciis ad uirtutes bona ope-
rando: de terrenis ad aeternorum gaudia sperando &
amando: sciunt transmigrare. Discubente autem domino
ad nuptias: uinum deficit. ut uino meliore per ipsum mi-
rabili ordine facto: manifestaretur gloria latetis
in homine dei & credentium in eum fides aucta profice-
ret. Quod si mysterium quaerimus apparete in carne
domino meraca illa legalis sensus suauitatis paula-
tim cepit ob carnalem phariseorum interpretationem a-
prisca sua uirtute deficeret. quia mox ea quae carna-
lia uidebantur mandata: ad spirituale conuertit doctri-
nam. Cuiusque litterae legalis superficie euangelica coe-
lestis gratia uirtute mutauit: quod est uinum fecisse
de aqua. Sed primum studeamus indagare quid sit.
Uinum non habent. Respondit. Quid mihi & tibi

mulier: Nondū uenit hora mea. Neq; enī ut ma-
 iorem suā in honoraret hoc ait. Qui nobis iubet ho-
 norare patrē & matrē. aut eā sibi matrē esse nega-
 ret. ex eius carne uirginēa carnem suscipe non des-
 pexit. etiam apostolo testāte q̄ ait. Qui factus est
 ei ex semine dauid secundū carnē: si nō ex corpo-
 re mariæ secundū carnē: quæ ex semine dauid des-
 cendit: sed ī eo quod miraculū facturū erat: ait.
 Quid mihi & tibi est mulier: Significat se nō diui-
 nitatis qua miraculū erat patrādū principiū tēpo-
 raliter accepisse de matre: sed aternitatē habuis-
 se de patre. Erāt ergo lapideæ hydriæ sex positæ
 secundū purificationem iudæorū: capientes singulæ
 metretas binas uel ternas. Hydriæ uocantur uasa
 aquarū ceptui pata. Grece namq; aqua: hydor di-
 citur. Aqua at̄ scripture sacræ scientiā designat:
 quæ suos auditores & a peccatorū sorde abluere:
 & diuinæ cognitionis solet fōte potare. Vasa ex q̄
 bus cōtinebantur: corda sunt deuota sanctorum.
 q̄bus profecto uitæ & fidei exemplū recte uiuendi
 ac credendi: præposita ē generi humano. Per sex
 sc̄li labētis ætates: idest usq; ad tempus dominice
 prædicationis. Et bene lapidea sūt uasa: q̄a forcia
 sūt præcordia iustorū. ut pote illius fide & dilecti-
 one solidata lapidis: quē uidit daniel præcisum de
 mōte sine manibus factūq; ī mōte magnū: & īplef-
 se oēm terrā. Vnde zacharias in lapide uno sep-

tem oculi sūt. Idest in christo: uniuersitas scientiæ
spūalis inhabitat. Cuius & aplūs petrus meminit
dicēs. Ad quē accedētes lapidē uiuū & ipsi tāquā
lapides uiui supēdificamini. Bene secūdū purifica
tionē iudæorū tantū positæ erāt hydriæ: qā iudæo
rum tātū populo lex per moysē data est. Nam
gratia & ueritas euāgelii nō minus gentibus quā
iudæis per Iesū christū facta est. Capiētes īquit
singulæ metretas binas uel ternas. Quia scripturæ
sāctæ auctores ministri prophētæ modo de patre
tantum loquuntur & filio. Virtus enī & sapientiā
dei christus est: modo etiā spūs sancti faciūt men
tionem. Iuxta illud psalmographi. Verbo domini
coeli firmati sunt: & spiritu oris eius omnis uirtus
eorū. Verbū domini & spiritū totam quæ unus est
deus: intelligere trinitatē. Sed quantū inter aquā
& uinum: tantum distare inter sensum illum quo
scripturæ ante aduentū saluatoris intelligebātur:
& eū quem ueniēs ipse reuelauit apostolis eorūq;
discipulis: ppetuo secūdū reliquit. Et quidem po
tuit dominus uacuas implere hydrias uino: qui in
exordio mundanæ creationis cuncta creauit ex ni
hilo. Sed maluit de aqua facere uinū: quo typice
docere non se ad soluendū improbādumq; potius
legem prophetasq; uenisse. Neq; alia se per eua
gelicam gratiam facere & docere: quāquam lega
lis & prophetica scriptura eum facturum docturū

que signaret. Videamus ergo fratres sex hydrias
 scripturarū a qua saluari repletas: uideamus ean
 de aquā insuauissimū uini odore gustatūq; cōuer
 sã. In prima ætate sæculi abel iustū frater iudens
 occidit: & ob hoc ipse perpetuā martyrii gloriam
 beatus etiam in euangelicis & apostolicis litteris:
 iustitiæ laudem accepit. Fratricidio impius æter
 nã maledictionis penas luit. Quicumq; iis auditis
 metuunt cum impiis damnari: cupientes benedici
 cum piis omnium odiorum & iuidiæ fomitem abi
 ciunt. deo placere per sacrificium iustitiæ. mode
 stia. innocentia. ac patientia: curant. Vas plenū
 aqua in scriptura inueniunt. unde salubriter ablu
 ti. potatūq; gaudeāt. Sed si intellexerint caym ho
 micidam: iudæorū esse perfidiã. occisionem abel:
 passionem esse domini saluatoris. terrã quã ape
 ruit os suum & suscepit eius sãguinem de manu ca
 ym. ecclesiam esse: quã effusū a iudæis christi san
 guinem: in mysterium suã reuocatiõis accepit: ni
 mirum aquam in uinum mutatam reperiūt: quia
 sacra dicta legis: sacratius dicta intelligunt. Secū
 da ætate sæculi inchoante: deletus est aquis dilu
 uii mūdus ob peccatorum magnitudinem: scilicet
 solus Noe est propter iustitiam cum domo libera
 tus in arca. Huius plagæ audita uastatione horri
 bili: paucorumque liberatione mirabili: quisquis
 emendatus uiuere ceperit: liberari desiderã cum

electis: timens exterminari cum reprobis. hydria
profecto qua mūdaretur aquæ uel reficeretur: ac
cepit. At uero dum altius aspiceret cepit: & i at
ca ecclesiam: & in Noe christū: & in aqua diluen
te peccatores intelliget.

Segmentum ex euangelio matthæi octauo capite.

QUoniam autem descendisset Iesus de monte:
sequuta sunt eum turbæ multæ. & ecce le
prosus ueniens: adorabat eum dicens. Domine si uis
potes me mundare. Et extendens Iesus manū teti
git eum dicens. Volo mūdare. Et cōfesti mūdata est
lepra eius. Et ait illi Iesus. Vide nemini dixeris:
sed uade ostende te sacerdoti: & offer munus tuū
quod præcepit moyses in testimoniū illis. Et reli.

Homelia beati origenis.

Quoniam in monte domino: discipuli uene
runt ad eum sicut alacres. sicut domesti
ci. sicut amici uel fratres. ideo ait dominus ad eos.
Vos estis sal terræ. & uos estis lux mundi. Nunc
uero descendente eo de monte: turbæ sequuta sunt
eum: quæ in monte ascendere non potuerunt: ut
pigri populi: ut negligentes: ut imperfecti. Ita &
filii israhel primitus in monte ascendere nō ualu
erunt. ad obuiandum deo pergere non potuerunt:
propter suam irreligiositatem & impietatem. sed
solum moyses ascendit & pauci seniorum filiorum.

israhel: Ita & cum domino discipuli soli in monte
ascenderunt: & tardiores deorsum steterunt. Sic &
modo uigilantes & alacres & fideles animæ deum
timentes. & dominum diligentes. regna coelestia
desiderantes. dominum semper sequentes. post do
minum coelestem montem ascendunt. Audientes
apostolum dicentem. Quæ sursum sunt sapite: ubi
christus est in dexteram dei sedens. Descendente
nunc domino. hoc est inclinante se ad infirmitatē
& impotentiam cæterorum: misertus imperfectio
ni eorum uel infirmitati: sequutæ sunt eum turbæ
multæ. aliquanti propter doctrinā: aliquanti prop
ter admirationem & curationem. Et ecce homo
leprosus unus ex illis qui curari quærebant: qui le
uamen desiderabāt. Et ecce leprosus ueniēs: ado
rabat eum dicens. Domine si uis: potes me mūda
re. Deorsum currens rogans eum. O homo quod
in mōte nihil dicis: Quare sic: Quia tempus & tē
pora: omni rei sub coelo. Tempus dotrinæ: & tem
pus curationis. In monte docuit. illuminauit. mo
nuit. amans curauit. corda sanauit. Propterea er
go illa maiora temptari uoluit. Illa summa tarda
ri passus est. Ipsiis ergo ab illo completis: deorsū
eo de monte ad curandum descendente: sicuti de
coelo: sicuti de coelestibus mōtibus: ad sanandos
carnales descendente. Venit ergo ad eum homo
leprosus: adorans eū. Ante quam peteret: adora

.f. ii.

re cepit. Ante quam rogaret culturam ostendit.
Adorauit autem pro hoc ipso dominum & deum
inuocans: adorabat eum. Sic & illi beati magi pri-
us adorauerunt eum: & ita demū munera obtule-
runt. Eodem modo & nunc iste cadens adorabat
& sic supplicem obtulit postulatiōem. Domine de-
us tu qui digne adoraris: qui merito coleris: te
ego ut dominum adoro. Ideoq; & dominum dico
opera prius contestans: & sic uerba loquens. Per-
te enim omnia facta sunt. tu ergo domine si uis:
potes me mundare. Voluisti ergo domine: ut hæc
imūdiſſima lepra superueniret: siue propter mea
peccata ut correptus poenituiffem. siue propter
tuam prudentiam: ut miserabiliter me mundans:
magnificeris Omnia dispensanter & prudenter fa-
cis: & salutem largiter tribuis. Siue hanc ergo le-
pram propter mea peccata portauit. dimittens cul-
pas meas munda me. siue propter prouidentiam tu-
am mirabiliter me munda: ut ab omnibus magni-
ficeris. Domine si uis potes me mūdare. Volūtas
tua opus est quia & opera uoluntati tuæ obediūt.
Ideo si uis: potes me mundare. Non dubito. non
fallor. nō dico: sicut ille qui filii salutem depræca-
batur. siquid potes adiuua nos: sed scio quia omnia
potes. Ideo non potentiam peto. non fortitudinē
quæro. Has enim scio indeficientes. sed tantū uo-
luntatē tuā depræcor & sequens uirtus statim hanc

gratiam adimplebit. Domine si uis: potes me mū
 dare. Mihi ad beneficium: tibi ad laudem. uiden
 tibus autem ad miraculū & perficiēdi doctrinam.
 Domine si uis: potes me mundare. Tu prius Na
 aman ait p̄cipem syriæ per helyseum in iordane
 tingens: a lepra mundasti. tu & modo si uis: potes
 me mundare. Cui respondes dominus: ait. Confi
 teris quia ego possum: profiteris quia si ego uolo
 fit: Ideo uolo mundare. Voluntatem p̄caris: po
 tentiam confiteris. Volo mūdare. Magnifice cre
 dis: magnifice & mundaris. Plenissime confiteris
 plenissime latificaris. Volo mundare. Non dubi
 tasti credere: non tardo sanare. Non distulisti cō
 fessionem: non differam te mundare. ut & magnā
 gratiam tibi ostēdam: manum ad te porrigo. Ex
 tendens manum itaq; Iesus: tetigit eū dicens. Vo
 lo mundare. Et quare tetigit eum dominus: cum
 lex prohibuisset leprosu tangere: Et propter hoc
 enim tetigit: ut ostenderet quia omnia mūda mū
 dis: quia aliorum aliis non adderent inquinamen
 ta. Quia extranea immundicia: immaculatos non
 cōiunat. Sed adhuc propter quid tetigit: Vt hu
 militatem demonstraret: ut nos doceret nullum
 spernere: nullum horrere: nullum cōtemptibilem
 ducere: propter corporis lesionem aut maculatio
 nem: quæ a deo imittitur: pro qua ipse sit reditu
 rus rationem. Extendit ergo manum Iesus: & te
 .f. iii.

tigit eum. Medicus ait sum coelestis: corpora cū
animabus curare possum propterea omnes tāgo.
non ut infirmitas mihi adhereat sed ideo ut ab iis
qui eam habent: expellam. Sol sum ait incorrupti
bilis: & luna iustitiæ. Ideoq; omnes appropi quo.
& omnes in eis splendoribus ad salutem irradio
Ipse uero sicut fui permaneo: in singulari mea sa
ctitatis pulcritudine. Extendens manum: tetigit
eum. Non sperno legem: sed curo uulnus. Non
destruo mādatum: sed fugo atq; mundo lepram.
Ideoq; cū extendo manum: mox effugit hæc con
taminatio. Meæ uirtuti proximare uel resistere
meæ potentia non poterit. Dico mundare: & ma
num ad tangendū extendens: effugo illico leprā:
& inuenta est manus domini non lepram: sed mū
dum tetigisse corpus. Consideremus & nunc dise
ctissimi. ut nullus peccati leprā in sua habeat ani
ma: ut nullus cōtaminationem delictorum in suo
retineat corde: & si habeat: instanter orans domi
num dicat ad eum. Domine si uis potes me mun
dare. Tu illum prius multa delicta cōmittentem
mundasti manassen. tu innumerabilibus aliis a sa
culo peccantibus: misertus es. Tu ergo si uis: po
tes me mundare. Et dominus mox misericordia
porrigens manum: dicit. Volo mūdare. At Iesus
ait illi mūdato a lepra huic cui misertus est: huic
credenti dominum qui cōfusus est in uirtute eius.

Huic ergo dixit Iesus. Credidisti: sanus es. Spera-
sti: mundus effectus es. Noli obliuisci qualis fue-
ris: & qualis factus sis. Nō cesses gratias agere.
Non taceas cōfiteri. Hoc & nos debemus facere
charissimi: quādo a domino de aliquo periculo li-
beramur. quando ab aliquo dolore sanamur. siue
īfirmatatis. siue uulneris. siue de qualibet necessi-
tate: non efficiamur ingrati. non reliquamus libe-
ratorem nostrum: scilicet alacriter gratiarū actio-
nem ei reddamus. scilicet munera sācta substantiā
nostram ad honorificandū eum: exhibeamus. Hoc
enim & illi mandauit dominus. Vade ait ad sacer-
dotem: & offers munus tuum. Dixit ergo ei Iesus
Vade: nemini dixeris. Et quare o dulcissime do-
mine: non dicat nemini: Propter meam ait humi-
litem. propter meam dulcedinem: ut uos doceamini:
quando aliquid boni facitis: nō gloriari. non
extolli. non inaniter placere uelle in conspectu ho-
minum: sicut consuetudo est aliquantis. siue cum
aliquid boni fecerint. siue cum ieiunauerint. siue
in pauperum helemosinis & largitatibus. siue in
altaris honore. siue in sanctorum honorificentia.
Etenim ipsi ante homines uolunt gloriari: & sibi
placere. ante dominum mercedem perdentes. Vi-
de: nemini dixeris. Te enim tacente: hoc mirabi-
liter clamabit. te enim os nō aperiente omnis tui
corporis substantia iubilabit. Hesternā die immū

duſ: & hodie mundus. ante puſillum horribilis: &
nunc decorus. Vide ergo nemini dixeris: ſed uade
oſtende te ſacerdoti.

Segmentum ex euāgelio matthæi octouo capite.

ET ascendente eo in nauiculam ſecuti ſunt
eum diſcipuli eius. Et ecce motus magnus
factus eſt ī mari: ita ut nauicula operiretur flucti-
bus. Ipſe uero dormiebat & acceſſerunt ad eum
diſcipuli eius: & ſuſcitauerunt eum dicentes. Do-
mine ſalua nos: perimus. Et dicit eiſ Ieſus. Quid
timidi eſtis puſillæ fidei? Tūc ſurgens imperauit
uentis & mari: & facta eſt tranquillitas magna:
Porro homines mirati ſunt dicentes. Qualis eſt
hic quia uenti & mare obēdiunt ei: Et reliqua.

Homelia origenis.

INgrediente domino in nauiculam: ſe-
quuti ſunt eum diſcipuli eius: & nō im-
becilles: ſed firmi & ſtabiles in fide. manſueti &
pii. ſpernentes mundum. non duplici corde: ſed
ſimplici: Hi ergo ſequuti ſunt eum: non tantum
greſſus eius ſequentes: ſed magis ſanctitatem cō-
mitantes: & iuſtitiam eius conſequentes. Et ecce
tempeſtas magna facta eſt in mari: ita ut nauicu-
la operiretur fluctibus. Cum enim multa et ma-
gna et miranda oſtendiſſet in terra: Tranſiit in
mari: ut ibidem adhuc excellētiora & magna ope

ra demonstraret. quatinus terræ marisque domi
 nū se eē cūctis ostenderet. Ingressus ergo in nau
 culam: fecit turbari mare. commouit uentos. con
 citauit fluctus. Cur hoc? Ideo ut discipulos mitte
 ret in timorem: & suū auxiliū postularent. suamq̄
 potentiā rogātibus: manifestaret. Illa tempestas
 non ex se orta est: sed potestati paruit imperantis
 eius. qui educit uētos de thesauris suis. qui termi
 num maris arenam cōstituit. Dixit enim ei. Vsq̄
 huc uenies: & nō egredieris sup: sed in temetipso
 cōfrīgētur fluctus tui. Huius ergo iussione & præ
 cepto orta est tempestas in mari: propter occasio
 nes superius memoratas. Facta est tempestas mā
 gna: ut non pusillū miraculū ostenderetur. Et quā
 to fluctus nauiculæ irruebant: tanto magis timor
 discipulos conturbabat: ut plus magis desideraret
 ad liberandum se mirabilia saluatoris. Dominus
 uero dormiebat. O res mirabilis & stupenda. Is q̄
 nunquam obdormit: dormit. Is qui coelum & ter
 ram gubernat: dormit. Is qui nunquam dormit ne
 q̄ dormitat: ip̄e dormire dicitur. Dormiebat qui
 dē corpore: sed uigilabat deitate. Dormiebat cor
 pore: sed cōturbabat mare. Erigebatq̄ fluctus. &
 apostolos conterebat: suam ostensurus potentiā.
 Dormiebat corpore. sicuti & ad puteum lassus de
 itinere. uel fatigatus sedebat. demōstrās quia ue
 re humanū portabat corpus: quod corruptibile in

duerat: ipso corpore dormiebat. Deitate uero cōcitabat mare: & iterum deplacabat. Dormiebat itaque corpore: ut apostolos suscitaret & uigilare faceret. Præcipue autē omnes nos ne unquā amodo dormiamus. ne uel intellectu aut prudētia dormire: sed uigilare in omni tempore: & iubilare domino. Et salutem ab eo postulare: studeamus. Nam ipse dormiebat corpore. Illud sãctum uerbum dicit. Ego dormio: & cor meum uigilat. Ad quem accedentes discipuli: suscitabãt eũ dicētes. Domine salua nos: perimus. O bti & ueraces dei discipli: dominum saluatorem uobiscum habetis: & periculum timetis: Vita uobiscũ est: & de morte solliciti estis maris turbinem trementes: Creatorem eius ita suscitatis præsentem: quasi nõ possit dormiens corpore fluctus sedare uel mitigare: Sed quid respondeãt hi dilectissimi discipuli: Paruuli inquit sumus: adhuc infirmi: Et non dum robusti: Ideoque timemus. Ideoque trepidamus. Nec dum uidimus crucem. ne dum nos confirmauit passio domini & resurrectio. Non ascensio in coelis. Nec missi descensio spũs sancti paraclēti. Propterea fragilitate mutatur. Propterea & sapius audiuius a domino increpationem pusillæ fidei. Supportamus. tolleramus libenter. uoluntarie sustinemus. Vnde & nũc dicente domino: audiuius. Quare turbati estis pusillæ fidei: & nõ ha

hētis fortitudinem: Cur cōfidentiam & fiduciam
 apud uos nō tenētis? Sed si mors irruerit: non
 necēam debuissetis constantissime sustinere: Ad
 omne enim quidquid euenit: fortitudo necessa
 riā est. & ad omne periculum uel tribulationem:
 usq; ad animæ exitū. Similiter & contra delicias.
 & diuicias. & amores terrānos: animæ fortitudo
 tenenda est. ut neq; extollaris o homo: neq; in su
 pbia erigaris. Non despicias inimicos: neq; humi
 les spernas. neq; obliuiscas dominum. neq; dereli
 quas creatore. nec existas ingratus. Si ergo in ne
 cessitate & in periculis fortitudo necessaria est: ut
 uiriliter cū fide tolere uniuersa: multo magis con
 tra delicias: ut dictum est. Fortitudo luxuriæ est:
 necessaria: ne in muscipulam icidas diaboli. Qua
 re ergo turbati estis pusillæ fidei: Si potentē me
 sup terrā cognouistis: quare non creditis quod &
 in mari potens sum: Si deum me uere esse & crea
 torem omniū suscepistis: quare non creditis quod
 ea quæ a me facta sūt: in mea habeam potestate?
 Quare ergo dubitatis pusillæ fidei: Qui pusillum
 credit: arguetur. Et qui nihil credit: contempne
 tur. Fragiles inde corripientur: & alieni omnino
 a sine punientur. Tales fuerunt iudæi & pagani:
 ideoq; in malis euanuerūt. Tales etiam heretici:
 Ideoq; in die iudicii damnabuntur. Tunc surgens:
 imperauit uentis & mari: Et facta est tranquillitas

tas magna Scriptum fuit. Et surrexit tanquā dormiens dominus: tanquam potens crapulatus a uino. Et percussit omnes inimicos suos in posteriora. Et nunc surgens imperat uentis: & facta est trāquillitas magna. Decet enim hunc magnum: magna facere. Imperauit uentis & mari sicut creator: sicut suis ut potens ait dominus impauit uentis & mari. Primitus ante discipulos ut audientes firmarētur in fide. & potentia deitatis occulta imperabat: & cōminabatur. Magis autē regebat & placebat eum secundum quod quidam ait. Potentia mitigauit mare. Impauit ergo uentis & maris: & facta est tranquillitas magna. De magno uento & magna tempestate mari conturbato & timenti: facta est tranquillitas magna. Ideoq; paulo ante accinctus est potentia: magnifice conturbauit profundum maris. Et nunc iterum in eo ipso ostēdens suæ magnificentiam pietatis: tranquillitatem magnam fieri iussit. Dedit per hæc omnia enim nobis dominus figuram & doctrinæ imaginem: ut & nos in omni conturbatione & contumelia patientiam teneamus. stabiles simus in fide: & non discedamus. & si omnis iste mundus tanquā mare ebulliat. Atque in furore confurgat. Et si omnes uenti & uertigines demonum undique se uinat. Et si omnes ut diximus tempestates: id est omnes principatus & potestates mundi huius cōci

tentur: & in timore iracundiæ spument & furiant
 super sanctos: & si adhuc usque ad coelos se se ex
 tollant: ut tempestates maris: malignitates: & do
 los: & fremitus: concitantes aduersus aliquem ue
 strum: nolite timere. nolite turbari. nolite contre
 niſcere. nolite deficere. Omnes enim quotquot
 ī fidei nauicula cū domino nauigatis: omnes quot
 quot in hac sanctæ ecclesiæ nauicula cū domino p
 hunc undosum mūdum supnatatis: & si ipse domi
 nus dormiat pro somno uestram patientiam & to
 lerantiā expectās: uel impiorum poenitentiam &
 cōuersionem sustinens: alacriter accedite ad eum
 orationibus īstantes. atq; cum propheta dicentes
 Exurge quare obdormis domine exurge: & ne re
 pellas nos in finem. Et iterum: Exurge domine
 adiuua nos: & redime nos propter nomen tuum:
 Et ipse surgens: īperauit uentis. idest aeris demo
 num spiritibus. Ipsi enim maris tempestates com
 mouent: hoc est amarus & elatos cōcitāt fluctus.
 Huius principes mundi ad persequutiones sãctis
 omnibus īmittendas: ad cōtumelias fidelibus īge
 rendas. Omnis dominus increpat. oibus cōmi
 natur. omnia mitigat. facitq; tranquillitatem ma
 gnam circa cōpus & spiritū. pacem ecclesiæ. & se
 renitatem mundo. Quomodo namq; sepius conci
 lia infidelium cōmōta sunt: aduersus ueram eccle
 siam & firmā. aliquoties paganorum. aliquoties

hereticorum. quemadmodum sepius sicut maris
fluctus irruebāt. cōminantes & conterentes. Hu
ius principes per omnia mūdi perdere: se ecclesiæ
filios arbitrātes. Sed surgens dominus increpauit
demonum uentis. & omnes euanescere facit. auda
ces aduersarios fidei: magnāq; pacē & tranquillitē
dedit ecclesiæ suæ. Homines at illi ī nauicula mi
rati sūt. q̄ homines scilicet hāc habentes nauiculā
& ei itendētes nauiculā. Nō putes hic apostolos
significatos. Nusquā enī iuenimus propter hono
rem cognominare discipulos: sed semper aut apli
aut discipuli nominātur. Mirabantur ergo illi ho
mines: hi qui cū eo nauigabāt: hi quorum erat na
uicula se se transiebant. hi mirabātur. Et admirā
tione dignum fuit mare. a profundo commotum
mitigari. eiusq; elatos deplacari fluctus. uētos fu
rētes cōpesci. Mirabātur ergo dicētes. Qualis ē
iste: q̄a uenti & mare obediūt ei: Nō it̄rogātes
dicūt qualis est iste: scilicet asserētes quod hic ta
lis est: cui mare & uenti obediunt: Qualis est iste
hoc est quātus: quam fortis: quam potens: quam
magnus. qualis est iste: Maior moyse. potentior
helya. Illi enim ambo e quorum unus ligno mare
pcussio cum labore descendit. alius ic̄tu melote ior
danem pertrāsīit. Iste uero uno uerbo mādat illis
qui non habent uerba: & obediunt ei. Hi qui non
habent auditum obtemperant. Hi qui prudentiæ

intellectus expertes sunt: inclinantur iubenti: quibus neque loquela: neque ut diximus sermone obediunt. In eadem autem substantia in qua sunt: & sua natura monentur: & iussioni deseruiunt ad confusionem mortalium. ad condemnationem corruptibilium. iubet mari: & non contemnit. Dicit uentis & tempestatibus: & mox compescuntur. iubet omni creaturae: & non supgreditur iussionem eius. & unum hominum genus: & unum quod secundum similitudinem dei honorificatum est: cui uerbum & prudentia data est. Hi soli homines resistunt. hi tantum inobedientes sunt. hi solum contemunt. Ideoque & hi soli in iudicio damnabuntur: & a iusticia punientur uelut deterius mutis animalibus. uel iis qui sine spiritu sunt & sine anima in isto mundo. Mirabantur ergo illi: quia mare compescuit: & uenti mitigati sunt. Admiremur & nos quando benignitates & beniuolentias ostendit circa nos dominus: quando de periculis nos saluare dignatur. quando de tumultibus nos liberat. quando ab inimicis insequentibus eruit nos. miremur: & mirantes gratias agamus. gratia obaudiamus. obaudientes timeamus. timentes diligamus: ut aeternae caritatis ab eodem heredes efficiamur. Mirabatur dicentes qualis est iste qui sicut homo uidetur: & sicut deus potentiam ostendit: Sicut unus carnalium putatur esse: & super omnia carnalia magna ostendit.

mirabilia: Dormit sicut homo: & imperat mari &
uentis sicut deus. In nauicula sedet: & omnem cre-
aturā iussione iclinat. Vbi uult Iesus christus do-
minus noster: q̄ tecum uit & regnat in unitate spi-
ritus sc̄i deus: per omnia sæcula sæculorū. Amen.

Segmentum ex euangelio matthæi capite. xiii.

Inile factum est regnum coelorum homini
qui seminabit bonū semem i agro suo. Cum
autem dormirent homines: uenit inimicus eius &
superseminabit zizania in medio tritici: & abiit.
Cum autem creuisset herbā & fructū fecisset: tūc
apparuerunt & zizania. Accedentes autem serui
patrifamilias: dixerunt ei. Domine nōne bonū se-
mē seminasti i agro tuo: ūde ergo zizania habet?
Et ait ad illos Inimicus homo hoc fecit. Serui au-
tem dixerūt ei. Vis imus & colligimus ea: Et ait.
Nō: ne forte colligētes zizania erradicetis simul
& triticum. Sinite utraq; crescere usq; ad messem
& in tempore messis dicam messoribus. Colligite
primū zizania: & alligate ea i fasciculos ad cōbu-
rendū. triticū at̄ congregatē i horreū meū. Et re-

Homelia beati augustini episcopi:

T negligentius agerent prapositī eccle-
siae: aut dormitionē acciperēt apostoli:
uenit diabolus & superseminauit eos. quos malos
filios dominus interpretatur. Possunt etenim di-

ci filii mali. etiam heretici, quia ex eodem euange-
 lio semine: & christi nomine procreati: prauis opi-
 nionibus ad falsa dogmata couertuntur. Sed quod
 dicit eos in medio tritici seminatos: quasi uidea-
 tur illi significari qui unius communionis sunt. Ve-
 rumptamen quod dominus agrum illum non eccle-
 siam: sed hunc mundum interpretatus est. Bene in-
 telliguntur heretici: quia non societate unius no-
 minis christiani in hoc mundo permiscuntur bonis.
 Vt illi qui in eadem fide mali sunt: paleis potius
 quam zizaniis deputentur. quia palea etiam fun-
 damentum habet cum frumento: radicemque com-
 munem. In illa plane sagena qua concluduntur: &
 boni & mali pisces non absurde mali catholici in-
 telliguntur. Aliud est enim mare: quod magis istum
 mundum significat. Aliud sagena: qua unius fidei
 uel unius ecclesie communionem uidetur ostende-
 re. Inter hereticos & malos catholicos: hoc inter-
 est. quod heretici falso credunt. illi autem falso non
 credentes: non uiuunt ita ut credunt. Solet autem
 quaeri. scismatici qui ab hereticis distant: cum scis-
 maticos non fides diuersa faciat: sed communio-
 nis disrupta societas: utrum inter zizania numeran-
 di sit. Magis enim uidentur spicis corruptis: esse
 similiores. Sicut scriptum est. Vento autem corrum-
 petur filius iniquitatis. Vel paleis aristarum fractis
 uel scisis: & de segete arreptis. Quo enim alciore.

id est superbiores. eo fragiliores: leuioreſq; ſunt.
Nec tamen conſequens eſt: ut omnis hereticus
aut cismaticus: ab eccleſia corporaliter ſeparetur.
Si enī falſa de deo credit: uel de aliqua parte do-
ctrine quæ ad fidei pertinet ædificationem ita ut
non quærentis cunctationem temperatus ſit: ſed
inconcuffæ credentis: nec omnino ſcientis: opinio-
ne atque errore diſcordans hereticus eſt: & foris
eſt animo: quamuis corporaliter intus eſſe uidea-
tur. Multos enim tales portat eccleſia. quia ita
non defendunt falſitatem ſententiæ ſuæ: ut inten-
tam multitudinem faciant. quod ſi fecerint: pel-
luntur. Regnum coelorum per diuerſas ſacræ ſcrip-
turæ paginas: multifariæ ſentitur. aliquando ani-
ma ſacta: nōnunquam agiographa: interdum fili-
us hominis. cuius exemplaria aſſiduo lectori uo-
lumina perſcrutanti: non ignobiliter patent. Ad
hæc prout cepimus regnum coeleſte non ſimplici-
ter intelligitur: ut ſat euidenter liquet: cum hoc
dei filius per ſpeciem hominis frumēto agrum ſe-
rētis: cui illud comparatur. alias anima iuſti figu-
retur. Vt eſt illud. Coelum mihi ſedes eſt. Bene
ut dictum eſt: per ſatorem tritici qui in luce per-
uigil laborans: deus qui uera lux eſt animaduerti-
tur. Ipſo dicente. Ego ſum lux mundi. Qui ſequi-
tur me non ambulat in tenebris: ſed habebit lumen
uitæ. Vigilare proprium eſt diei: & in bonam par-

tem accipitur. Dormire noctis: & ad sinistram per
 tinet. Et cōgrue uigilare diei est. sub quo dies di
 ei idest christi: typice figuratur. Cuius psalmista
 meminit dicēs. Dies diei eructat uerbum. Quem
 rursus uociferamus uigilantē: indicat agens. Nō
 dormitabit neque dormiet: qui custodit israhel.
 Cuius diei uestigia uigilantes: idest in bonis ope
 ribus uacantes Charissimi sectari pro uiribus stu
 deamus: ut uigilantes christo deo nos aduocante
 inueniamur. Sicut euangelista ait. Beati serui illi
 quos cum uenerit dominus: inuenerit uigilantes.
 Econtrario zizaniorum sator leuiatan qui inimī
 cus dei & hominum necessario intelligendus est:
 qui omnibus dormientibus nocte ueniens: lolium
 tritico superseminauit: & abit. Semen tritici: filios
 dei figurat. Lolium uero: filios iniquitatis. Ager
 autem: mundum. Quid est enim ī tempestiuo no
 ctis dormientibus mortalibus inimicum uenire zi
 zaniā in agro disseminare: nisi antiquum serpē
 tem humani generis insidiatorem: qui nox noctis
 dicitur homines circuire. Quia qua hora sancta
 matris ecclesie prælatos uel quosq; corde rectos
 dormientes idest negligentes uel illicita cogitati
 one ebetatos inueniet. seu quia fāstica machina
 tione minus armatos animos latenter surripiat: &
 ad incentiua uana carnis præcipitet: & cum lolis
 nigredine tritici cādorem perfuscet: idest per mē

bra sua simplicitatē iustorū discindere temptet :
qualiter eos a ueritate quæ est deus: credere faci
at. Ager in quo zizanium cum tritico creuit my
stice mūdi globus prout diximus: accipitur. ī quo
diuersa genera hereticorum seu caterorū peruer
sorū: cum bonis inhabitant. qui obstinata perti
natiā erroris ac nefando dogmate heresum eccle
siam catholicam dilacerare præsumunt: & seduce
re contendunt. Contra quos nimirum multiplices
ecclesiæ rectores constituti sunt: qui statum ipsi
us ecclesiastico iure ordinent: atq; defendant. &
arrianis sabellianis. acephalis: caterisque prauis
obiectoribus: norma ueritatis resistāt. Adhuc de
satoribus idest christo: & aduersario eius: restat
quoddā quod logice itelligatur. qui inquantū diuer
si: intantum diuersa seminarant. Quorum uterq;
usque odie: semen proprium spargere non cessāt.
Hic caritatem: ille discordiam. Iste obedientiā:
ille inobedientiam. Iste humilitatem: ille superbi
am. Per quam quidem omne humanum genus in
morte iacebat: nisi christus erigeret. Omne enim
peccatū prout sacre pagine tradunt ex superbia
est: quæ totius mali radix penitus comprobatur.
Primum namque christus in prothoplausto idest
primo parente adam: omnem pulcritudinem æter
nitatis. omneque delectamentum sapientiæ īfixe
rat. unde teterrimus dracho arbiter inuidiæ emar

cuerat: deceptionis elationisque sc̄mate sparso a
 deo supradictū parentem uerbis suis superbire fe
 cerat. ut credulū uelut deum fieri ex gustu pomi
 effecerat: ut superbia qua ipse corruerat: primum
 hominez transgressorem conditoris præcepti sibi
 fraudulenter persuadendo compelleret. Cum au
 tem creuisset herba & fructū fecisset: apparuerūt
 & zizania. Sunt quidem nonnulli intra sanctam
 ecclesiam degentes habitu scilicet forinsecus qua
 si digni. intrinsecus autem: omni dolo & malicia
 cordis occulta pessimi: quorum iniquitas a parua
 scintillula primitus inchoans: & in modum ædacis
 ignis cui strues lignorum large superponitur: ī di
 es ampliatur: quæ ad tempus latens non ilico pro
 palatur sed quando crescendo ad maturitatē mes
 sis p̄uenerit: suscidenda manifestabitur. Et tunc
 ipse arbores ex fructu qui iniquitas & peccatum
 est facili erectione cognoscuntur. Ipsa ueritate di
 cete. A fructibus eorum cognoscetis eos. Hi pro
 fecto hypocritæ dicuntur: & alienam culpam acri
 ter increpant: & grauiter diiudicant: propria autē
 quamuis flagiciosissima uilipēdūt: & scelus quasi
 non scelus in semetipsis cōspiciunt. Hi ergo do
 minica uoce redarguuntur: dicete. Hypocrita: ei
 ce primum trabem de oculo tuo: & tunc perspici
 es ut educaas festucam de oculo fratris tui.

Segmentum ex euangelio. Luca. x. capite.

Confiteor tibi domine pater coeli & terræ q̄ abscondisti hæc a sapientibus & prudentibus: & reuelasti ea paruulis. Etiã pater quoniam sic placuit ante te. Omnia mihi tradita sunt a patre meo. Et nemo scit quis sit filius nisi pater: & quis sit pater nisi filius: & cui uoluerit filius reuelare. Et cõuerfus ad discipulos suos dixit. Beati oculi q̄ uident: quæ uos uidetis. Dico enĩ uobis q̄ multi propheta & reges uoluerũt uidere quæ uos uidetis: & nõ uiderunt: & audire quæ auditis: & non audierunt. Tractatus sãcti augu. epĩ ex libro de uerbis dñi.

Anctum euangelium cum legeretur: audiuius exultasse dominum Iesũ in spũ & dixisse. Confiteor tibi domine pater coeli & terræ: q̄ abscondisti hæc a sapientibus. Hucusq̄ uerba domini si digne: si diligẽter: si quod primũ est pie cõsideremus: iuenimus primitus: Quod nõ semp cum in scripturis legimus cõffessionem: debemus intelligere uocem peccatoris. Maxime autem hoc dicendum fuit: & hĩc ammonenda caritas uestra: quia mox ut hoc uerbum sonuit lectionis sequutus est etiã sonus tusionis pectoris ur̄i: audito scilicet quod dominus ait. Confiteor tibi pater. In hoc quod sonuit cõfiteor: pectora tũdere uidistis. Tũdere aut̄ pectus qd̄ est: nisi arguere quod latet

in pectore: & euidenti pulsu oculū castigare pec-
 catum: Quare hoc fecistis: nisi quia audistis Con-
 fiteor tibi pater: Confiteor audistis: quid confite-
 tur non attenditis. Nunc igitur aduertite. Si con-
 fiteor christus prædixit: a quo lōge est omne pec-
 catum. non solius est peccatoris: sed aliquādo eti-
 am laudatoris. Confitemur ergo siue laudantes
 deum: siue accusantes nos ipsos. Pia est utraq; cō-
 fessio: siue cum te reprehendis qui nō es sine pec-
 cato: siue cum illum laudas: qui nō potest habere
 peccatum. Si autem bene cogitemus reprehensio
 tua: laus est ipsius. Quare enim iam confiteris in
 accusatione ipsius tui: Quare confiteris: nisi quia
 ex mortuo uiuus es factus: Scriptura quippe ait.
 A mortuo quasi qui non sit: perit confessio. Sed
 perit a mortuo confessio: qui cōfitetur: uiuit. Et
 si peccatum confitetur: utique a mortuis reuixit.
 Si peccati confessor reuixit a morte: quis eum sus-
 citauit: Nullus mortuus est: sui ipsius resuscitator
 Ille se potuit suscitare: qui mortua carne nō mur-
 tuus est. Etenim hoc quod mortuum fuerat: susci-
 tauit. Ille suscitauit: qui uiuebat ī se. In carne au-
 tem suscitanda mortuus erat. Non enim pater so-
 lus filium suscitauit: de quo dictum est ab aposto-
 lo. Propter quod deus illum exaltauit. sed etiam
 dominus se ipsum: idest corpus suum. Vnde dicit.
 Soluite templum hoc: & in triduo suscitabo illud.

Mortuus est autem peccator: maxime ille quem
moles consuetudinis præmit: quasi sepultus est la-
zarus. Parum enim erat quia mortuus: nisi etiam
sepultus esset. Quisquam igitur malæ cōsuetudi-
nis: malæ uitæ terrenarum scilicet cupiditatur-
mole præmitur: ita ut in illo iam factū sit: quod
ī quodam psalmo miserabiliter dicitur. Dixit stul-
tus in corde suo: non est deus. Sit talis de quali
dictum est. A mortuo uelut qui non sit: perit con-
fessio. Et quis eum suscitauit: nisi qui remoto la-
pide clamauit dicens: Lazare ueni foras. Quid est
autem prodire foras: nisi quod occultum erat fo-
ras prodire. Qui confitetur: foras prodit: Foras
prodire nō posset: nisi uiueret. Vivere nō posset
nisi resuscitatus esset. Ergo in confessione sui ac-
cusatio: dei laudatio est. Dicit ergo aliqs. Quid
prodest ecclesiæ: si iam confessor uoce dominica
resuscitatus prodit. Quid prodest ecclesiæ confi-
tenti. Cui dominus ait. Quæ solueris in terra: so-
luta erunt & ī coelo. Ipsum Lazarum attende: cū
uinculis prodit. Iam uiuebat confitendo: sed non
dum liber ambulabat uinculis irretitus. Quid er-
go fecit ecclesia cui dictum est: quæ solueris solu-
ta erunt: nisi quod ait dominus continuo ad disci-
pulos. Soluite illum: & sinite abire. Siue ergo nos
accusamus: siue deum laudemus: bis deum lauda-
mus. Quando deum laudamus: tanquam eum qui

sine peccato est: prædicamus. Quando autem nos ipsos accusamus: ei per quem resurreximus: gloriam damus. Hoc si feceris nullam occasionem inuenit inimicus: qui circumueniet ad iudicem. Cū enī tu ipse fueris accusator & dominus liberator: quid erit ille nisi calumniator? Merito ille hīc sibi tutelam præuidit aduersus inimicos: non conspiciens: carnem & sanguinem miserandā potius quā cauēdam: sed aduersus illos inimicos: cōtra quos apostolus nos ortatur armari. Nō est inq̄t uobis conluctatio aduersus carnem & sanguinem: id est aduersus homines quod uideris seuire in uos.

Segmentum ex euangelio matthæi. xx. capite.

IN illo t̄pore: Dixit Iesus discipulis suis parabolam hāc. Simile est regnum coelorum homini patrifamilias: qui exiit primo mane cōducere operarios in uineam suam. Conuentione autem facta cum operariis ex denario diurno: misit eos in uineam suam. Et egressus circa horam tertiam: uidit alios stantes in foro ociosos: & dixit illis. Ite & uos in uineā meam: & quod iustū fuerit dabo uobis. Illi autem abierunt. Iterū autem exiit circa sextam & nonam horam & fecit similiter. Circa undecimam uerō exiit: & inuenit alios stantes. Et dicit illis. Quid hīc statis tota die

occiosi: Dicunt ei. Quia nemo nos conduxit. Dicit illis. ite & uos in uineam meam. Cum sero autem factum esset: dixit dominus uineæ procuratori suo. Voca operarios: & redde illis mercedem: incipiens a nouissimis usque ad primos. Cum uenissent ergo qui circa undecimam horam uenerat: acceperunt sigulos denarios. Venientes autem & primi: arbitrati sunt quod plus essent accepturi: acceperunt autem & ipsi sigulos denarios. Et accipientes murmurabant aduersus patremfamilias dicentes. Hi nouissimi una ora fecerunt: & pares illos nobis fecisti: quia portauimus pondus diei & estus. At ille respondens uni eorum dixit. Amice: non facio tibi iniuriam: nonne ex denario conuenisti mecum: tolle quo tuum est & uade: uolo autem & huic nouissimo dare sicut et tibi: aut non licet michi quod uolo facere: an oculus tuus nequam est: quia ego bonus sum. sic erunt nouissimi primi: & primi nouissimi. Multi enim sunt uocati: pauci uero electi.

Homelia beati gregorii papa.

In explanatione sua multa ad loquendum sancti euangelii lectio postulat. quam uolo si possum sub breuitate prestringere: ne uos & extensa processio & proluxa expositio uideatur honerare. Regnum coelorum patrifamilias simile dicitur: qui ad excolendam uineam suam operarios conduxit. Quis uero patrifamilias similitudinem

rectius tenet: quā conditor noster q̄ regit quos cō
 didit: & electos suos sic ī hoc mūdo possidet: qua
 si subiectos doming ī domo: Qui habet uineā uni
 uersā scilicet ecclesiā: que ab abel iusto usq; ad ul
 timū electum ī fine mundi nasciturus est: quod s̄
 ctos protulit: quasi tot palmitēs misit. Hic itaq; pater
 ad excolendam uineā suā: mane. hora tertia
 sexta. nona &. ūdecima: operarios conduxit. quia
 a mundi huius initio usque ad finem: ad erudien
 dam plebem fidelium p̄dicatores mittere nō de
 stitit. Mane etenī fuit ab adā: usq; ad noe. Hora
 uero tertia: a noe usq; ad abrahā. Sexta quoq; ab
 abraham: usq; ad moysē. Nona autē a moysē: usq;
 ad aduentū domini. Vndecima uero ab aduētū do
 mini: usq; ad finem mūdi. In qua p̄dicatores s̄
 cti apostoli missi sunt: qui mercedē plenā & tarde
 uenientes acceperunt. Ad erudiendam ergo domi
 nus plebem suam: quasi ad excolendā uineam suā
 nullo tempore destitit operarios mittere: q̄ & pri
 us p̄ patres: & postmodū p̄ legis doctores & p̄ pro
 phetas: ad extremum uero per apostolos: dū ple
 bis suæ mores excoluit: quasi per operarios in ui
 nē cultura laborauit. Quāuis ī quolibet modulo
 uel mēsurā q̄ quis cū fide recta bonæ actiōis exti
 tit: huius uinæ oparius fuit. Operator ergo mane
 hora tertia. sexta. & nona: antiquus ille & hebrai
 cus pplūs designatur. q̄ ī electis suis ab ipso mūdi

exordio dū recta fide deū studuit colere: quasi nō
destitit ī uineæ cultura laborare. Ad ūdecimā ue
ro gentiles uocātur: qbus & dicitur. Quid hic sta
tis tota die ociosi: Qui enī trāfacto tan lōgo tēpo
re mundi pro uita sua laborare neglexerāt: quasi
tota die ociosi stabāt. Pēstate fratres: qd ī seque
ti respondeant. Dicunt ei: qā nemo nos cōduxit.
Nullus qppe ad eos patriarcha: nullus propheta
uenerat. Et qd est dicere ad laborē nemo nos con
duxit: nisi uita nobis uias nullo predicauit. Quid
ergo nos a bono ope cesātes ī excusatiōe nostra di
cturi sumus: q pene a matris utero ad fidem ueni
mus qui uerba uita ab ipsis cunabulis audiuius
q ab uberibus scē ecclīæ potū supnæ prædicatiōis
sūpsimus cū lacte carnis: Possumus uero & easdē
diuersitates horarū etiā ad unūquemq; hominem
per ætatum momenta distinguere. Mane quippe
ītellectus nostri: puericia est. Hora at̄ tertia: ado
lescentia intelligi potest: quia quasi sol in altū pro
ficit dum calor ætatis crescit. Sexta uero iuuentus
est: quia uelut ī centro figitur: dū mea plenitudo
roboris solidatur. Nona autem: senectus ītelligi
tur: in qua sol uelut ab alto axe descēdit: quia ea
ætas a calore deficit. Vndecima uero est ea ætas
quæ decrepita uel ueterana dicitur. Vnde greci
ualde seniores non gerontas: sed præbyteros ap
pellant: ut plusquam senes esse insinuent: quos

proiectiores uocāt. Quia ergo ad uitā bonā aliq̄
 in puericia. alius in adolescētia. alius ī iuuetute.
 alius ī senectute. alius ī decrepita ætate pducitur
 q̄si diuersis horis oparii ad uineam uocantur. mo
 res ergo uestros fratres aspiciate. & si iā dei opera
 rii estis: uidete. Penset unusq̄sq̄ qd̄ agat: & cōside
 ret si in dñi uinea laborat. Qui enī in hac uita ea
 quæ sunt huius mūdi quærit: adhuc ad domini ui
 neam non uenit. Illi namq̄ deo laborant qui non
 sua: sed lucra aliena quærun. Qui zelo caritatis
 studio caritatis inseruiunt. animabus lucrādis iui
 gilant. Perducere & alios secū ad regnū festināt.

Segmentum ex euangelio Lucae octauo capite.

In illo tēpore cū turba plurima cōuenirent
 & de ciuitatibus properarent ad eum: dixit
 per similitudinem. Exiit qui seminat seminare se
 men suum: & dum seminat: aliud cecidit secus uia
 & conculcatū ē: & uolocres coeli comederūt illud.
 Et aliud cecidit supra petrā: & natum aruit: quia
 non habebat humorē. Et aliud cecidit īter spinas.
 & simul exorta spinæ: suffocauerūt illud. et aliud
 cecidit in terrā bonā: & ortū fecit fructū cētuplū.
 Hac dicens clamabat. Qui habet aures audiēdi:
 audiat. Interrogabāt āt eū discipuli eius: quæ esset
 hæc pabola. Quibus ipse dixit. Vobis datū est nos
 se mysterium regni dei. cæteris āt in parabolis: ut

uidentes non uideant. & audientes nō intelligāt.
Est autem hæc parabola. Semen est uerbum dei.
Qui autem secus uia: hi sūt q̄ audiūt: deīde uenit
diabolus & tollit uerbū de corde eorū: ne creden
tes salui fiāt. Nam q̄ supra petrā: qui cū audierūt
cum gaudio suscipiunt uerbū: & hi radices non ha
bent: quia ad tempus credunt: & in tempore tem
tationis recedunt. Quod at̄ ī spinas cecidit: hi sūt
qui audierūt: & a sollicitudinibꝯ & diuitiis & uolup
tatibus uitæ euntes suffocantur: & non referūt fru
ctum. Quod autem in bonam terram: hi sunt qui
in corde bono & optimo audientes uerbū retinēt
& fructum afferunt in patientia. Et reliqua.

Homelia beati gregori papa.

Ec̄tio sancti euāgelii quā modo fratres
charissimi audistis: expositiōe nō īdiget
sed ammonitione. Quā enī p̄ semetip̄ā ueritas ex
posuit: hanc discutere humana fragilitas nō præsu
mit. Sed est quod sollicite in hac ipsa expositione
dominica pensare debeatis. q̄a si nos uobis semen
uerbum. agrū mundum. uolucres demonia. spinas
diuitias: significare diceremus: ad credendū uobis
mens uŕa forsitā dubitaret. Vnde & idē dominus
p̄ semetipsū dignatus ē exponere: quod dicebat.
ut sciatis rerū significationes quærere: ī iis etiam
quæ p̄ semetipsū uoluit explanare. Exponendo er
go q̄ dixit: figurate se loq̄ innotuit. quatinus cer

tos uos redderet: cum uobis uestra fragilitas uer-
 borū illius figuras aperiret. Quis enī mihi unquā
 crederet: si spinas diuicias īterpretari uoluiffem:
 maxime cū ille pungāt: & iste delectent. Et tamē
 spinæ sūt: q̄a cogitationū suarū punctionibus men-
 tem lacerāt: & cum usq; ad peccatū p̄trahunt. qua
 si ī flicto uulnere cruentant. Quas bene hoc ī
 loco alio euāgelista testāte: nequaquam dominus
 diuicias: sed fallaces diuicias appellat. Fallaces
 sūt: quæ mentis nostræ inopiā non expellūt. Solæ
 autē diuiciæ ueræ sūt: quæ nos diuites uirtutibus
 faciunt. Si ergo fratres charissimi diuites esse cu-
 pitis: ueras diuicias amate. si culmen ueri honorif-
 quaritis: ad coeleste regnū tēdite. Si gloriā digni-
 tatū diligitis: in illa sup̄na āgelorum curia ascribi
 festinate. Verba dei quæ aure percipitis: mētē re-
 tinete. Cibus enim mētis: sermo dei est. Et quasi
 acceptus cibus stomacho lāguente reicitur: quan-
 do auditus sermo in uentre memoriæ nō tenetur.
 Sed quisquis alimenta nō retinet. hūius uita pro-
 fecto desperatur. Aeternæ ergo mortis periculū
 formidate: si cibum quidem sanctæ exortationis
 accipitis: sed uerba uitæ idest alimenta iustitiæ ī
 memoria non tenetis. Ecce transit omne quod
 agitis: & ad extremum iudicium sine ulla momen-
 ti interpositione: quotidie uolentes nolentesque
 properatis. Cur ergo amatur: quod reliquitur. Cur

negligitur: quo puenitur: Mementote quod dicitur. Siquis habet aures audiendi: audiat. Omnes enim qui illic adderant: aures corporis habebant. Sed qui cunctis aures habentibus: si quis habet aures audiendi audit dicit. aures proculdubio cordis requirit. Curate ergo ut acceptus sermo: in cordis aure remaneat. Curate ne semen iuxta uiam cadat: ne malignus spiritus ueniat: & a memoria uerbum tollat. Curate ne petrosa terra semen excipiat: & fructum boni operis sine perseverantiae radicibus mittat: multis enim libet quod audiunt: boni operis incipia praeparant: sed mox ut fatigari aduersitatibus ceperint inchoata derelinquunt. Petrosa ergo terra humorem non habuit: quae hoc quod germinauerat: ad fructum perseverantiae non perduxit. Multi namque cum uerbum contra auaritia audiunt: eandem auariciam detestantur: rerum omnium contemptum laudant: sed mox ut uiderit animus quod concupiscat: obliuiscitur quod laudabat. Multi cum uerbum contra luxuriam audiunt: pollutiones carnis non solum perpetrare non appetunt: sed etiam perpetrata erubescunt. Sed mox ut carnis species eorum oculis appareat: sic mens ad desiderium rapitur. ac si adhuc ab ea nihil sit contra haec eadem desideria deliberatum. Et damnanda egit: quae quod quid egisse se meminit: iam & ipsa damnauit. Saepe etiam contra culpas compungimur: & tamen post fletum ad

culpas redimus. Sic Balaã israhelitici ppli taber-
 nacula contēplatus fleuit. eisq; se similem fieri in
 morte depoposcit: dicens. Moriatur aīa mea mor-
 te iustorū: & fiant nouissima mea istorū similia.
 Sed mox ut hora cōpūctionis trāsīt in auariciā ne-
 quiciā exarsit. Nam propter promissa munera in
 eius populi morte cōsiliū dedit: cuius mortis in
 morte se fieri simile optauit. Et oblitus est quod
 plāxerat: cū extinguerē noluit quod p auariciā ar-
 debat. Notādū uero est: quod exponēs dominus
 dicit. Quia sollicitudines & uoluptates & diuiciā
 suffocāt. Suffocāt enī: q̄a importunis cogitationi-
 bus suis guttur mentis strāgulāt: & dū bonū deside-
 riū intrare ad cor nō sinūt: quasi additū flatus ui-
 talis necant. Notandū etiam quod duo sunt quæ
 diuitiis iungit. sollicitudines uidelicet: & uolupta-
 tes. q̄a profecto & p curam mētem opprimūt: & p
 affluentiam resoluunt. Res enim contrarie possesso-
 res suos afflictos & lubricos faciūt. Sed q̄a uolup-
 tas cōuenire nō potest cum afflictione. aliquo quī-
 dem tempore per custodiā suā sollicitudinē affli-
 gūt: atq; alio p habūdantiā ad uoluptates emolli-
 unt. Terra at̄ bona: fructū per paciētiam reddit.
 q̄a scilicet nulla sūt bona quæ agimus: si nō aqua
 nimiter etiā proximorū mala tolleramus. Quāto
 enim quisq; altius profecerit: tanto in hoc mundo
 inuenit quod durius portet. q̄a cum a presentī s̄e

culo mentis nostræ delectatio deficit eiusdē sacu-
li aduersitas crescit. Hic est enim quod plerofq;
cernimus: & bona agere: & tamen sub graui tribu-
lationum fasce desudare. Terrena nāq; iā deside-
ria: fugiūt: & tamē flagellis durioribus fatigātur.
Sed iuxta uocē domini fructū p̄ paciētiā reddit:
ga cū humiliter flagella sustinent. ad regem subli-
miter succipiuntur. Sic uua calcibus tunditur: & ui-
nū sapore liquatur. Sic oliua concusiōibus expres-
sa a murcha sua deserit: & ī olei liquorem p̄gues-
cit. Sic p̄ triturā area a paleis grana separātur: &
ad orreum purgata pueniūt. Quisq; ergo appetit
suæ flagella tolerare. ut tāto post ad iudiciū mun-
dior ueniat: quāto nūc eius rubiginē durior ignis
tribulationes purgat.

Segmentum ex euangelio Luca. XVIII. capite.

Asumpsit at̄ Iesus duodecī discipulōs suos: &
ait illis. Ecce ascēdimus hierosolymā: & cō-
sumabūtur oīa quæ scripta sunt p̄ prophetas de fi-
lio hominis. Tradetur enī gētibus: & illudetur. &
flagellabitur. & conspuetur. & postquā flagellau-
erūt: occidēt eū: & die tertiā resurget. Et ipsi nihil
horum itelexerūt. Erat uerbū istud absconditū ab
eis: & nō intelligebāt quæ dicebātur. Et reliqua.

Romelia beati gregorii p̄p̄a.
Edempor noster p̄auidēs ex passione

sua discipulorum animos perturbandos: eis longe
 ate eiusdem passionis poenā: & resurrectionis suae
 gloriā prädicit. ut cū moriētem sicut prädictū est
 cernerent: etiā resurrecturū nō dubitarēt. Sed q̄
 carnales adhuc discipuli nullo modo ualebant ca
 pere uerba mysterii: uenitur ad miraculum. Ante
 oclōs cæcus lumen recepit. ut q̄ coelestis mysteriū
 uerba non capent: eos ad fidē celestia facta solida
 rēt. Sed miracula domini & saluatoris nr̄i: sic acci
 pienda sūt fratres mei: ut & ī ueritate credātur fa
 cta & tamen p̄ significationē nobis aliqd̄ innuant
 Opera q̄ppe eius & p̄ potentiā aliud ostēdūt: & p̄
 mysteriū aliud loquūtur. Ecce enī q̄s iuxta hysto
 riā cæcus iste fuerit: ignoramus. sed tamē quid p̄
 mysteriū significet: nouimus. Cæcus q̄ppe ē genus
 humanū: quod ī parēte primo a paradyssi gaudiis
 expulsū: claritatem supernæ lucis ignorās: damna
 tionis suæ tenebras patitur. Sed tamen p̄ redemp
 toris sui præsentia illuminatur: ut in aternæ lucis
 gaudia iā p̄ desiderū uideat: atq̄ in uia boni opis
 gressus ponat. Notandū uero est: q̄ cū Iesus ierī
 co appropinquare dicitur: cæcus illuminatur. Ierī
 co q̄ppe interpretatur luna. Luna at̄ in sacro elo
 quio: pro defectu ponitur carnis. Quia dū mēstru
 is momētis decrescit: defectū nostræ mortalitatis
 designat. Dū igitur cōditor noster appropinquat
 ierico: cæcus ad lumen redit: q̄ dū diuinitas dese

ctum nostræ carnis suscepit: humanū genus lumē
quod amiserat: recepti. Vnde enī deus humana
patitur: ide homo ad diuina subleuatur. Qui uide
licet cæcus recte & iuxta uia sedere: & medicas ef
se: describitur. Ipsa enī ueritas dixit. Ego sū uia.
Qui ergo æternæ lucis claritatē nescit: cæcus est.
Sed si iā in redemptorē credidit: sed ut æternū lu
men recipiat rogare dissimulat: atque a precibus
cessat. cæcus eqdē iuxta uia sedet: set minime me
dicat. Si uero & credidit: & exorat: & iuxta uia se
det cæcus: & medicat. Quisq; ergo cæcitatē suā
tenebras agnoscit: q; hęc quod sibi deest lumē
æternitatis intelligit: clamet medullis cordis: cla
met uocibus mentis: Iesu fili dauid miserere mei.
Sed qd clamāti cæco subiungitur: audiamus. Et q
præibāt: ierepabant eū ut taceret. Quid at signifi
cāt isti q; Iesū ueniētē præcedūt: nisi desideriorum
carnaliū turbas: tumultusq; uiciorū: Qui priusquā
Iesus ad cor nostrū ueniat: tētationibus suis cogi
tationē nostrā dissipāt: & uoces cordis ī orationē
pturbant. Sape nāq; dū conūti ad dñm post ppe
trata uicia uolumus dū contra hęc eadē exorare
uicia quæ ppetrauimus conamur: occurrunt cordi
nro fāta smata peccatorū quæ fecimus: mentis no
stræ atiez reuerberant. cōfūdūt animū: & uocē no
stræ depræcatiōis præmūt. Qui præibāt ergo iere
pabāt eū: ut taceret. Quia priusquā Iesus ad cor.

nostrum ueniat: mala quæ fecimus cogitationi no-
 stræ suis imaginibus illisa: in ipsa nostra oratione
 cõturbât. Sed quod ad hæc illuminãndus cæcus fecit:
 audiamus. Sequitur. Ipse uero multo magis clama-
 bat. Fili dauid miserere mei. Ecce quæ turba incre-
 pat ut taceat: magis ac magis clamabat: quia quã-
 to grauiori tumultu cogitationũ carnaliũ præmi-
 mur: tãto orationi insisteret ardetius debemus. Cõ-
 tradicit turba ne clamemus: quia peccatorũ nostro-
 rum fantasmata: plerũquẽ in oratione patimur. Sed
 nimirũ necesse est: ut uox cordis nostri quo duri-
 us repellitur: ualentius insistat. quatinus cogitatio-
 nis illicita tumultũ superet: atquẽ ad pias aures do-
 mini nimietate suæ importunitatis erũpat. In se ut
 suspicor recognoscit unusquisquẽ quod dicimus. quia
 dũ ab hoc mũdo animũ ad deũ mittimus: dũ ad ora-
 tionis opus cõuertimur: ipsa quæ prius delectabili-
 ter gessimus: importuna post & grauiã in oratione
 toleramus. Vix eorũ cogitatio manu sc̃i desiderii
 ab oculis cordis abicitur: uix eorũ fantasmata p̃ poe-
 nitentiã lamẽta superãtur. Sed cũ in oratione nr̃a
 uehementer insistimus: trãseuntẽ Iesũ figimus. Vn-
 de illic subditur. Stãt at̃ Iesus iussit illũ adduci ad
 se. Ecce stat quod ante trãsiebat: quia dũ adhuc turbas
 fantasmatũ in oratione patimur: Iesũ aliquatenus
 trãseuntẽ sentimus. Cum uero orationi uehemen-
 ter insistimus: stat Iesus ut lucem restituat: quia

deus in corde figitur: & lux ammissa reparatur.
Qua tamen i re & aliud aliquid nobis dominus in
nuit: quod intelligi de humanitate ac diuinitate il
lius utiliter possit. Clamantem etenim cæcum trāsi
ens audiuit: sed stans miraculū illuminationis exi
buit. Trāsire nāq; humanitatis est: estare diuinita
tis. Per humanitatē qppe habuit nasci. crescere.
mori. resurgere. de loco ad locum uenire. qā ergo
in diuinitate mutabilis nō est: atq; hoc ipsum mu
tare transire est. profecto iste transitus ex carne
est: non ex diuinitate. Per diuinitatem uero stare
est qā ubiq; præsens nec p motum uenit: nec per
motum recedit. Cæcū igitur clamantem dominus
transiens audit: stans illuminat. quia non solū per
humanitatē suā uocibus nostræ cæcitatē cōpacien
do misertus est: sed & lumen gratiæ nobis per di
uinitatis potentiam infudit. Et notandum: quid
cæco uenienti dicat. Quid tibi uis faciā: Nūquid
q lumen reddere poterat: quid uellet cæcus igno
rabat: Sed peti uult hoc quod & nos petere & se
cōcedere: prænoscit. Importune namq; ad oratio
nem nos ammonet: & tamen dicit. Scit namq; pa
ter uester: quid opus sit in uobis āte quam petatis
eum. Ad hoc requirit: ut petatur. ad hoc requirit:
ut cor ad orationem excitet. Vnde & cæcus pro
nus adiungit. Domine: ut uideā. Ecce cæcus a do
mino non aurum; sed lucem quarit. Paruipendit

extra lucē aliquid petere . quia & si habere cæcus
 quod libet potest: sine luce nō potest uidere quod
 habet. Imitemur igitur fratres charissimi eum
 quē & corpore audiuius: & mente saluatū. Nō
 falsas diuicias: non terræna dona: nō fugitiuos ho-
 nores a domino: sed lucē quæramus. Nec lucem
 quæ loco clauditur: quæ tpe finitur: quæ noctium
 interruptione uariatur: quæ nobis communiter
 cum pecoribus cernitur. sed lucē quæramus: quā
 uidere cū solis âgelis possimus: quam nec initium
 ichoat: nec finis âgustat. Ad quam profecto lucē
 uia fides est. Vnde recte & illuminando cæco: pro-
 tinus responderetur. Respice: fides tua te saluū fe-
 cit. Sed ad hæc cogitatio carnalis dicit. Quomo-
 do possū lucem spūalem quærere: quā uidere non
 possu: Vnde mihi certum est si sit: quæ corporeis
 oculis non infulget. Cui scilicet cogitationi est: q̄
 breuiter quisque respōdeat dicens. quia & hæc ip-
 sa quæ sentit non per corpus: sed per animam co-
 gitat. Et nemo suam animam uidet: nec tamen se
 dubitat habere animā quam non uidet. Ex inui-
 sibili animā: uisibile regitur corpus. Si auferatur
 quod est iuisibile: protinus corruit hoc quod uisi-
 bile stare uidebatur. Ex iuisibili ergo substantia:
 in hac uita uisibili uiuitur: & esse uita iuisibilis du-
 bitatur. Sed iam petēti cæco quid factum est: uel
 quid ipse fecit audiamus. Sequitur. Et confestim

.h. iiii.

uidit: & sequebatur eum. Videt & sequitur: qui bonum quod intelligit operatur. Videt autē sed nō sequitur: qui bonū quidem intelligit: sed bona operari contemnit. Si ergo fratres charissimi cecitatem iā nostrā peregrinationis agnoscimus: si credendo in redemptoris nostri mysteriū iuxta uiam sedemus: si exorando quotidie ab auctore nostro lucem petimus: si eādem lucem iam per intellectuū uidendo illuminati post cecitatem sumus: Iesum quem mente cernimus: opere sequamur. Aspiciamus quo graditur: & eius uestigia imitando tenemus. Iesum enim sequitur: qui imitatur. Hinc namq; dicit. Sequere me. Et dimitte mortuos: scilicet pelire mortuos suos. sequere enī dicitur imitare. Hinc rursus ammonet dicens. Si quis michi ministrat: me sequatur. Cōsideremus ergo quo graditur: ut sequi mereamur. Ecce cum sit dominus & creator āgelorū: suscepturus naturā nostrā quam condidit: in uterum uirginis uenit. Nasci tamen in hoc mundo per diuites noluit: parentes pauperes elegit. Vnde & agnus qui pro illo offeretur: defuit. columbarum pullos & par turturum ad sacrificium: mater iuenit. Prosperari in mundo noluit. opprobria. irrisionesq; tolerauit. Sputa. flagella: alapas. spinam coronam: crucem sustinuit. Et qui rerum corporalium delectatione a gaudio interno cecidimus: cum qua amaritudine illuc re-

deatur: ostendit. Quid itaq; homo pro se pati de-
 bet: si tanta deus pro hominibus pertulit: Qui er-
 go i christum iam credit: si adhuc auaricia, lucra
 sectatur: in superbia honoris extollitur: iuidia fa-
 cibus in ardescit: libidinis imundicia polluit: pros-
 pera quæ in mundo sunt concupiscit. Iesum i quæ
 credit: sequi contemnit. Diuerso quippe itinere
 ambulat: si gaudia delictationesque appetit: cui
 dux suus uiam amaritudinis ostendit. Reuocemus
 ergo ante oculos peccata quæ fecimus: considerare
 mus quam terribilis iudex hæc puniturus adueni-
 at. Mentem formemus ad lameta uita nostra ad
 tempus amarescat in poenitentia: ne æternā ama-
 ritudinem sentiat in uindicta. Per flectus quippe
 ad gaudia perducimur: ueritate pollicente quæ ait.
 Beati qui lugent: quoniã ipsi consolabuntur. Ad
 fletum uero per gaudia perducimur: ueritate pol-
 licente quæ ait. Ve uobis qui ridetis nunc: quia lu-
 gebitis & flebitis. Si ergo retributionis gaudium
 in peruentione quarimus: poenitentia amaritudi-
 nem in uiam teneamus. Sic que fit: ut non solum
 nostra in deum uita proficiat: sed hæc ipsa nostra
 conuersatio ad laudem dei: & alios ascendat. Vn-
 de illic subditur. Et omnis plebs ut uidit: dedit la-
 udem deo.

Segmentum ex euangelio matthæi. iiii. capite

O Vnc Iesus ductus est in desertū a spū: ut tentaretur a diabolo: & cū ieiunasset quadragīta diebus & quadragīta noctibus postea esurit. Et accedēs tētator dixit ei. Si filius dei es: dic ut lapides isti panes fiāt. Qui respōdēs dixit. Scriptū est: nō in solo pane uiuit homo: sed ī. omni uerbo quod procedit ex ore dei. Tunc assūpsit eū diabolus ī sactā ciuitatē: & statuit eū supra pinaculū tēpli: & dixit ei. Si filius dei es: mitte te deorsum. Scriptū est enim. q̄a angelis suis mādauit de te: & in manibus tollent te: ne forte offendas ad lapidē pedem tuum. At illi Iesus rursus. Scriptum est. Non tentabis dominum deum tuum. Iterū assūpsit eum diabolus in montem excelsū ualde: & ostēdit ei omnia regna mundi & gloriam eorum: & dixit ei. Hæc omnia tibi dabo: si cadens adoraueris me. Tunc dicit ei Iesus. Vade sathana. Scriptum est enim. Dominum deum tuum adorabis: & illi soli seruies. Tūc reliquit eum diabolus: & ecce angeli accesserunt: & ministrabant ei. Et reliqua.

O Homelia beati gregorii papæ.
Vbitari a quibusdam solet: a quo spū sit Iesus ductus ī desertū: propter hoc quod subditur. Assumpsit eum diabolus ī sanctam ciuitatem. Et rursus. Assumpsit eum in mōtem excelsū. Sed uere & absque ulla questione cōueni

enter accipitur. ut a factio spū in desertum ductus
 credatur: ut illuc eum suus spūs duceret: ubi hunc
 ad tentandum spiritus maligno inueniret. Sed ec
 cecum dicitur deus homo: uel in excelsū montem:
 uel ī sanctā ciuitatem: a diabolo assumptus: mens
 refugit. humane hoc audire aures expauescunt. q
 tamen non credibilia ista cognoscimus: si in illo &
 alia facta pensamus. Certe iniquorū omniū diabo
 lus caput est: & huius capitis membra sunt omnes
 iniqui. An nō diaboli membrū fuit pylatus? An
 non diaboli mēbra iudai persequentes: & milites
 crucifigentes fuerūt? Quid ergo mirū si se ab illo
 permisit in montem duci: qui se pertullit etiā &
 a membris illius crucifigi? Non est ergo indignū
 redemptori nostro quod tentari uoluit: qui uene
 rat occidi. Iustum quippe erat: ut sic tentationes
 nostras suis tētationibus uinceret: sic mortem no
 stram uenerat: sua morte superare. Sed sciendum
 nobis est: quia tribus modis tētatio agitur. sugge
 stione. delectatione. consensu. Et nos cum tenta
 mur plerumque in delectationē: aut etiā in cōsē
 sum labimur. quia ex carnis peccato propagati in
 nobis etiam ipsis gerimus: uide certamina tollera
 mus. Deus uero qui in utero uirginis īcarnatus ī
 mundū sine peccato uenerat: nihil contradictionis
 in semetipso tolerabat. Tentari ergo p suggestio
 ne potuit: sed eius mētē peccati delectatio nō mo

mordit: atq; ideo omnis diabolica illa tētatio: fo-
ris non intus fuit. Sed si ipsum ordinem tētatio-
nis eius aspiciamus: pensemus quāta magnitudine
nos a tēntatione liberamur. Antiquus hostis con-
tra primū hominē parentē nostrū: in tribus se tēn-
tationib; erexit: q̄a hūc uidelicet gula. uāna gl̄ia
& auaricia: tēntauit. sed tēntando superauit: quia
sibi eū per cōfēsūm subdidit. Ex gula quippe tēta-
uit: cum cibū ligni uectitū ostendit: atq; ad comē-
dendū suāsit. Ex uana gl̄ia tēntauit: cū diceret.
Eritis sicut dii. Et ex prouectu auaricia: tēntauit
cum diceret. Sciētes bonū & malū. Auaricia enī
nō solū pecuniā est: sed etiā altitudinē. Recte enī
auaricia dicitur: cū supra modū sublimitas ābitur.
Si enim non ad auariciā honoris rapina pertinet:
nequaquā paulus de unigenito filio dicēret. Nō
rapinā arbitratus est: esse se æqualē deo. In hoc
ergo diabolus parentē nostrū ad supbiā traxit: q̄
eū ad auariciā sublimitatis excitauit. Sed q̄b; mo-
dis primū hominē strauit: eisdem modis secūdo
hominē tēntato: succubuit. Per gulā quippe tēntat
cū dicit. Si filius dei es: mitte te deorsum. Per su-
blimitatis auariciā tēntat: cum omnia regna mun-
di ostendit: dicens. Hæc omnia tibi dabo: si proci-
dens adoraueris me. Sed eisdem modis a secūdo
hominē uincitur: q̄bus primū se uicisse gl̄iebat: ut
a nostris cordibus ipso āditu captus exeat: quō

nos aditu ītromissimus tenebat. Sed aliud est fra
 tres charissimi: q̄ in hac tēptatione dn̄ica confide
 rare debeamus: q̄a tēptatus a diabolo dominq̄: sa
 cri elogi p̄cepta respondit. Et q̄ eo uerbo quod
 erat: tētatorē suū mergere ī abyssū poterat: uirtu
 tem suā potētia nō ostēdit. Sola diuinā scripturā
 p̄cepta edidit: quatinus suā nobis paciētia p̄r
 beret exemplū: ut quotiēs a prauis hominibus ali
 qd patimur: ad doctrinā excitēmur potius quā ad
 uīdictā. Pēsate quāta ē paciētia dei: quāta est īpa
 ciētia n̄ra. Nos si īiuriis aut aliqua lesione prouo
 camur: furore p̄moti: ad quātū possumus nos met
 ipsos ulciscimur: aut q̄ nō possumus facere: mina
 mur. Ecce aduersitatē diaboli dominus p̄tulit: &
 nihil ei nisi māsuētudinis uerba respōdit. Portat
 quē punire poterat: ut hoc in laudem eius latius
 cresceret: si hostē suū nō extingūdo: sed interi p̄
 ciēdo suparet. Notandū uero q̄ subditur: q̄a rece
 dente diabolo: āgeli ministrabāt ei. Ex qua re qd
 aliud quam unius p̄sonā utraq̄ natura ostēditur:
 Quia & homo est quē diabolus tentat: & idē ipse
 deus est: cui ab āgelis ministratur. Cognoscamus
 in eo igitur naturam nostram: quia nisi hunc dia
 bolus hominem cerneret non tentaret. Venere
 mur in illo diuinitatem suā: quia nisi super omnia
 deus existeret: ei nullo modo angeli ministrarēt.
 Sed q̄a iis diebus quadragesimā lectio congruit:

nam quadraginta dierum abſtinentiã noſtri redem-
ptoris audiuiſimus: qui quadageſimæ tempus i cho-
amus. diſcucientiũ nobis eſt: cur hæc ipſa abſtinen-
tia per quadraginta dierum numerum cuſtoditur.
Moyſes ut legẽ acciperet ſecundo: diebus quadra-
gita ieiunauit. Helias in deſerto quadraginta die-
bus abſtinuit. Ipſe auctor hominũ ad homines ue-
niẽs: i quadraginta diebus oĩmodo nullũ cibũ ſũp-
ſit. Nos quoq; i quãtũ poſſumus: añuo quadage-
ſimæ tẽpore: carnem noſtrã p abſtinentiã afflige-
re: conemur. Cur ergo in abſtinentiã quadragena-
rius numerus cuſtoditur: niſi quia uirtus decalogi p
libros quattuor ſcĩ euãgelii ipletur: Denarius ete-
nim numerus quater ductus: i quadragenariũ ſur-
git: quia tunc decalogi mãdata p̄ficimus: cũ profe-
cto quattuor libros ſancti euãgelii: cuſtodimus. Ex
qua re ſentiri & aliud poteſt. In hoc enim morta-
li corpore: ex quattuor elementis ſubſiſtimus: &
per uolũptates eiũdem corporis: præceptis domi-
nicis cõtrahimus. Præcepta autem dominica: per
decalogũ ſunt accepta. Quia ergo per carnis de-
ſideria decalogi mandata contempſimus: dignũ
eſt ut eandem carnem quater decies affligamus.
Quãuis de hoc quadageſime tẽpẽ eũ adhuc aliud:
q̄ poſſit iſtelligi. A præſenti enĩ die: uſq; ad paſcha-
lis ſolẽnitatis gaudia: ſex ebdomadæ ueniũt. Qua-
rũ uidelicet dies quadragitaduõ fiunt. Ex quibus

dū sex dies dominici abstinētiæ subtrahuntur: nō
 plus in abstinētia quam triginta & sex dies rema-
 nēt. Dum uero per trecētos & sexagītagr̄ dies
 annus dicitur. nos autē p̄ triginta & sex dies affli-
 gimur: quasi anni nostri decimas deo damus: ut q̄
 nobis metipsum per acceptum annum uiximus au-
 ctori nostro nos in eius decimis: p̄ abstinētiā mor-
 tificemus. Vnde fratres charissimi: sicut offerre ī
 lege iubemini decimas rerū: ita offerre condite &
 decimas dierū. Vnusq̄q̄ ī quātū uirtus suppetit:
 carnē maceret eiusq̄ desideria affligat: concupis-
 cētiās turpes interficiat. Vt iuxta pauli uocē. Ho-
 stia uiua fiat. Hostia q̄ppe & immolatur & uiua
 est: quando & ab hac uita homo non deficit: & ta-
 men se a carnalibus desideriis occidit. Caro nos
 leta traxit ad culpam: afflicta reducat ad ueniam.
 Auctōr etenī mortis nostræ p̄ fructum ligni uecti-
 ti: uitæ præcepta trāgressus est. Qui ergo a para-
 dyssi gaudio per cibū cecidimus: ad hæc inquam
 possumus: per abstinētiā resurgamus. Sed nemo
 sibi eandē abstinētiā solam credat posse suffice-
 re. Cum per prophetā dominus dicat. Nōne hoc
 est maius ieiuniū quod elegi? Subiciēs. Frāge esu-
 rienti panem tuum: & egenos uagosq̄ induc in do-
 num tuam. cum uideris nudum: operi eum: & car-
 nem tuam ne despexeris. Illud ergo ieiuniū deus
 approbat: quod ad eius oclōs: manus helemosina

rū leuat. Quod cū proximi dilectiōi agitur: quod
ex pietate conditur. Hoc ergo quo tibi subtrahis
alteri largire: ut unde tua caro affligitur: ide ege-
tis caro reparetur. Hic enim per prophetā domi-
nus dicit. Cum ieiunaretis & plangeretis: nunquid
ieiunium ieiunastis mihi? Et cum comedistis & bi-
bistis: nunqd nō uobis comedistis: & uobis mepti-
sis bibistis: Sibi enim comedit & bibit: qui alimen-
ta corporis quæ sūt cōmunia dona cōditoris: sine
indigentibus percipit. Et sibi quisq; ieiunat: si ea
quæ sibi ad tempus subtrahit: non pauperibus tri-
buit: sed uentri postmodum offerenda custodit.
Hinc per Iohelem dicitur. Sanctificate ieiunium
ieiunium quippe sanctificāre est: adiunctis bonis
aliis: dignā deo abstinentiā ostendere. Cesset ira:
sopiātur iurgia. In cassum enī caro atteritur: si a-
prauis suis uoluptatibus animus non frenatur. Cū
per prophetā dominus dicat. Ecce in die ieiunij
uestri. inuenitur uolūtas uestra: & omnes debito-
res uestros repetitis. Ecce ad lites & cōtentiones
ieiunatis: & percutitis pugno impie. Neq; enim
qui a debitore suo hoc quod dedit repetit: aliqd
iniustum facit. sed dignum est: ut quisquis se in
poenitentia macerat: etiam hoc quod sibi iuste cō-
petit: interdicit. Sic nobis afflictis & poenitenti-
bus a deo dimittitur: quod iniuste egimus: si pro
amore illius & hoc quod iuste cōpetit: relaxamus

Segmentum ex euangelio matthæi. XV. capite.

IN illo tēpore: Egressus inde Iesus secessit
in partes tyri & sidonis. Et ecce mulier cha
nanea a finibus illis egressa: clamauit dicens ei.
Miserere mei domine fili dauid: filia mea male a
demonio uexatur. Qui non respōdit ei uerbū. Et
accedētes discipuli eius: rogabāt eū dicentes. Di
mitte eā: quia clamat post nos. Ipse autem respō
dens: ait Non sum missus nisi ad oues quæ perie
rūt domus israhel. At illa uenit & adorauit eū di
cēs. Domine adiuua me. Qui respōdens ait. Nō
est bonum sumere panem filiorum: & mittere ca
nibus. At illa dixit. Etiam domine: nam & catelli
ædunt de micis quæ cadūt de mensa dominorum
suorum. Tunc respōdens Iesus: ait illi. O mulier
magna est fides tua: fiat tibi sicut uis. Et sanata
est filia eius ex illa hora. Et reliqua:

Homelia uenerabilis bedæ presbyteri.
V uidit uestra dilectio in præsentī sãcti
euangeliī lectione. de domini nostri mi
rabilibus: enunciantem atq; canentem euāgelistã
Et egressus inde Iesus: secessit in partes tyri & si
donis. omnis enī lex diuinitus inspirata: sēp utilis
est ad docendū. ad audiendū. ad intelligendū. Er
go si omnis lex diuinitus inspirata: a qua prophe
ta & apostoli fuerunt per spūm sanctū loquūtī: in
omnibus animæ nostræ utilis est: quantomagis q̄

ipse dominus noster p se ipsū nobis ostēdit. Ergo
egressus inde Iesus abiit in partes tyri & sidonis :
idest reliqt iudæos: & uenit ad gentes. Quos reli
quit remanserūt in perditione : ad quos uenit: de
pditione salui facti sūt. Egressa mulier clamauit
dicēs. Misere mei domine fili dauid O magnū
mysterium: dominus egressus est a iudæis: & muli
er egressa a finibus suis. Ille reliqt iudæos: & illa
mulier reliqt idolatriā & cōuersationem pessimā
quod illi pdiderūt: ista inuenit. Quē illi ī lege ne
gauerant: ista p fidē cōfessa est. Mulier hæc ma
ter est gentiū: quæ ex fide christū cognouit. Pro
filia itaq; sua: idest populo gentiū dominū depre
catur. quia errando p idolatrias & peccata diuer
sa: male a demonio uexabatur. Ergo hæc mulier
pro filia idest pro ecclesia gentiū rogat. Qui non
respondit ei uerbū. Nō qa nolebat dominus cura
re eā: sed ut maiore fidē & humilitatē eius osten
deret. Nā & discipuli cōmoti mīa rogauerunt do
minum dicētes: Dimitte eā: qa clamat post nos.
Quibus respōdit. Nō sū missus: nisi ad oues pdi
tas. domus israhel. Hinc iā ad cumulū iudæorum:
ut nulla sit eis in die iudicii excusatio dicētibus qa
plus ad gentes: quam ad nos uoluit uenire. ecce iu
dæis negātibus: mulier gētilis rogat sanitatem fi
liae suæ. Sed dominus excusat: & iterum procidit:
& adorat dicēs. Domine adiuua me. Cui iterū do

minus ait. Nō est bonū sumere panem filiorum:
 & mittere canibus. quid ad hæc dicturi sūt iudæi:
 Ecce illos filios dixit: & gentes canes appellauit.
 Et iterū. Mulier cōsentiēs saluatori: ait. Etiā do
 mine. Hoc est scio domine: quia populus gentiū
 canes sunt idolis seruiendo: & contra deum iatran
 do. Sed & catelli ædūt de micis: quæ cadūt de men
 sa dominorū suorum. Idest uenisti ad iudæos: & te
 ipsum eis exhibuisti: & non te excipere uoluerūt.
 Certe uel quod illi repulerunt: hoc nobis petenti
 bus dona. Cuius dominus noster iportunā fidē co
 gnoscēs: ait. O mulier: magna est fides tua: fiat
 tibi sicut uis. Accepit fides: & opera nō merētur.
 Gentes p fidem; de canibus sūt filii effecti. Dicē
 te domino per prophetā. Vocabo nō plebem me
 am: plebem meā. & non dilectam meam: dilectā
 meam. Erit enī in loco: ubi uocabūtur filii dei ui
 ui. Ecōtrario non recipientes iudæi: de filiis canes
 odibiles effecti sūt: Sicut ipse dominus i passione
 sua loquitur per prophetam dicens. Circūdederunt
 me canes multi: tauri pingues obsederūt me. Vn
 de dilectissimi nobis cognouimus: de quo adqd p
 uenimus: non aliud sapiamus: sed semper & sine
 cessatione: dominum timeamus. Nam si peccaue
 rimus: quia naturalibus armis non pepercit: ne
 forte nec nobis parcat. Dicente domino. Ecce sa
 nus effectus es: iam noli peccare: nequid deterius.

tibi aliquid cōtingat. Quia omnes nos manifesta-
ri oportet ante tribunal christi : ut recipiat unus
quisq; secūdu q̄ gessit: siue bonā siue etiā mala.

Segmentum ex euangelio Luca. xi. capite.

Terat eiiciens demonium: & illud erat mu-
tum. Et cum eiecisset demoniū: loquutus
est mutus: & āmiratae sūt turbæ. Quidam autem
ex eis dixerūt. In beelzebub principe demoniorū
eiicit demonia. Et alii tētantes: signum de coelo
quærebant ab eo. Ipse autem ut uidit cogitatio-
nes eorum dixit eis. Omne regnum in se ipsum di-
uisum desolabitur: & domus supra domū cadet.
Si autem & sathanas in se ipsum diuisus est: quo-
modo stabit regnū eius: quia dicitis in beelzebub
eiicere demonia: Si autem ego in beelzebub
eiicio demonia: filii uestri in quo eiciunt: Ideo ip-
si iudices uestri erūt. Porro si in digito dei eiicio
demonia: profecto puenit ī uos regnū dei. Et re.

Homelia uenerabilis bedæ presbyteri.

Demoniacus iste apud Matthæū non so-
lum mutus: sed & cæcus fuisse narratur
Curatusq; dicitur a domino: ita ut loqueretur: &
uideret. Tria generalia signa simul in uno homi-
ne ppetrata sūt. Cæcus uidet. mutus loquitur. posse
sus a demone liberatur. Quod & tūc qdē carnali-
ter factū est: sed & quotidie completur ī conuersa

tione credēciū. ut expulso primū demone: fidei lu-
 men aspiciant: deīde ad laudes deī tacentia prius
 ora laxetur. Quidā autem ex eis dixerūt. In beel-
 zebub p̄cipe demoniorum eiicit demonia. Non
 hoc aliq de turba: sed pharisei calūniabātur & scri-
 bā: sicut alii euāgeliste testātur. Turbis q̄ppe que
 minus eruditæ uidebātur: domini sēp facta mirāti-
 bus: illi cōtra uel negare hęc. uel quæ negare ne-
 querant: sinistra interpretatione puertere labora-
 bāt: quasi hęc nō diuinitatis: sed imundi spūs opa
 fuisset: idest beelzebub q̄ deus erat acharon. Nā
 bel q̄dem: ipse est baal. zebub āt: musca uocatur
 Nec iuxta quadā mēdosa exēplaria .l. littera uel
 d. in fine est nominis legēda: sed .b. Beelzebub er-
 go baal muscarū: idest deus muscarū: siue habens
 muscas interpretatur. Obsordes uidelicet imolati-
 cii cruoris: ex cuius expurcissimo ritu uel nomine
 p̄cipē demoniorū cognominabāt. Et alii tentan-
 tes signū de coelo quærebāt ab eo: uel in morē he-
 llæ ignē de sublimi uenire cupiebāt. uel ī similitu-
 dinē samuelis t̄pe estiuo mugire tonitrua. corrus-
 care fulgura. ibres ruere. quasi nō possit & illa ca-
 lumniari & dicere ex occultis & uariis aeris passio-
 nibus accidisse. At tu q̄ calumniaris ea quæ oculis
 uides. manu tenes. utilitate sētis. qd facies de iis
 quæ de coelo uenerint: Vtiq̄ respondebis: & ma-
 gos in egypto multa signa fecisse de coelo. Ipse

autem ut uidit cogitationes eorū dixit eis. Omne regnū in seipſū diuisū defolabitur: & domus supra domum cadet. Nō ad dicta sed cogitata respōdit ut uel sic cōpellerentur credere potentiam eius: q̄ cordis uidebat occulta. Si autem omne regnum in seipſū diuisū defolatur: ergo patris & filii & spūs s̄cti: regnū non est diuisū: quod sine ulla contradictione nō aliquo unquā poterit labefactari impulsu. Si uero s̄ctæ & idiuiduæ trinitatis indiuidū: imo q̄a indiuiduum manet regnū. Desistant arriani minorem patre filium: minorem filio s̄ctum dicere spiritum. quia quorum unum est regnum: horum est & una maiestas. Si autem & sathanas in seipsum diuisus est: quomodo stabit regnum ipsius: quia dicitis ī beelzebub eicere me demonia? Hæc dicens: ex ipsorum cōfessione uolebat itelligi: quod in eū nō credendo: in regno diaboli esse dilexissent: quod utiq; aduersum se diuisum stare nō possit. Eligant ergo pharisei quod uoluerint: si sathanes sathanā nō potest eiicere: nihil contra dominum quod dicerent: inuenire potuerunt. Si autem potest: multo enim magis sibi prospiciant: & recedant de regno eius: quod aduersum se diuisum stare nō potest. In quo autem dominus eiciat demones: ne demoniorū principem existiment attendant quod sequitur. Si autem ego in beelzebub eicio demonia: filii uestri in quo eiciūt: Ideo

ipsi iudices uestri erunt. Dixit hoc utique discipu-
 lis suis illius populi filiis: qui recte domini discipu-
 li Iesu christi bene sibi cōscii fuerāt: nihil se mala-
 rum artium a bono magistro didicisse: ut in princi-
 pe demoniorū eicerent demones. Ideo inquit. Ipsi
 iudices uestri erūt. Ipsi inquit. ipsi ignobilia & cō-
 tentibilia huius mundi: in quibus non artificiosa ma-
 lignitas: sed sancta simplicitas mae uirtutis appa-
 ret. Ipsi testes mei: iudices uestri erunt. Aliter fi-
 lios iudaeorum exorzistas gentis illius ex more si-
 gnificat: qui ad inuocationem dei eiciebant demo-
 nes: & coartat eos interrogatione prudenti: ut cō-
 fiteantur spiritus sancti esse opus. Quod si expul-
 sio inquit demonum in filiis uestris deo nō demoni-
 bus deputatur: quare idem omne opus non eandē
 habeat causā? Ergo ipsi iudices uestri erunt. non
 potestate: sed comparatione: dum illi expulsionē
 demonum deo assignant: uos beelzebub principi
 demoniorū. Porro si in digito dei eicio demonia:
 profecto peruenit in uos regnum dei.

Segmentum ex euangelio Ioannis sexto capite.

IN illo tempore: Abiit Iesus trans mare ga-
 lilae quod est tyberiadis. Et sequebatur eū
 multitudo magna: quia uidebant signa quae facie-
 bat super iis qui infirmabantur. Subiit ergo in
 montem Iesus: & ibi sedebat cum discipulis suis.

Erat aut̄ proximū pascha dies festus iudæorū. Cū
subleuasset ergo oculos Iesus: & uidisset q̄a multi
rudo maxima uenit ad eū: dicit ad philippū. Vnde
ememus panes: ut māducent hi. Hoc aut̄ dicebat
tentans eū. Ipse enim sciebat quid esset factururus.
Respondit ei philippus. Ducentorū denariorū pa
nes nō sufficiūt eis: ut unusquisq; modicum quid
accipiat. Dicit ei unus ex discipulis eius andreas
frater symōis petri. Est puer unus hic q̄ hēt q̄nq;
panes ordeaceos: & duos pices: sed hæc qd sunt in
ter tātos. Dicit ergo Iesus. Facite hoīes discūbe
re. Erat aut̄ fenū multū in loco. Discubuerunt er
go uiri numero quasi quinq; milia. Accepit ergo
Iesus panes: & cū gratias egisset: distribuit discū
bentibus. Similiter & ex piscibus quātū uolebāt.
Vt aut̄ impleti sunt: dixit discipulis suis. Colligite
quæ superauerunt fragmenta ne pereāt. College
runt ergo: & impleuerunt duodecim cophinos fra
gmentorū ex quinq; panibus ordeaceis: & duobus
piscibus quæ superfuerūt iis qui manducauerant:
illi ergo homines cū uidissent quod Iesus fecerat:
signū dicebant: quia hic est uere propheta qui ue
turus est in mundum. Et reliqua.

Homelia uenerabilis bedæ.

¶ Vñ signa & miracula domini ac saluatoris:
recte cum legunt uel audiunt accipiunt: nō

tam in iis quid foris stupeāt attendant : quā quid
 horum exemplo ipsi intus agere : quid in iis misti
 cum perpendere debeāt inspiciant . Ecce etenim
 appropinquante pascha dies festus iudæorum : se
 quentem se multitudinem dominus uerbo salutif
 pariter : & opere curationis erigebat . Nam sicut
 euāgelista alius scribit : loquebatur illis de regno
 dei : & eos qui curari idigebāt : sanabat . Eademq;
 doctrina & sanatione completa : paucis de cibariis
 habundantissime reficit . Et nos ergo fratres cha
 rissimi : huius rei exēplo imitatores facti : appropin
 quāte pascha die festo nostræ redemptionis adiū
 cta fratrum caterua : dominū toto corde sequamur :
 quo actionum itinere ingressus sit : dilligentissime
 contemplemur : ut uēstigia eius sequi mereamur .
 Qui enim dicit se in ipso manere : debet sicut ille
 ambulauit : & ipse ambulare . Quidquid in nobis
 impericiæ nocentis inesse deprehendimus : crebra
 uerbi illius auditione tergamus . Quidquid uicii
 tentamenti . morbi uidelicet spiritualis : nos inte
 rius uastare senserimus : sollicite pietate illius mu
 nere : postulemus emūdari . Sed & si ei unitos nos
 celestis uitæ dulcedine cōspexerimus : eius grati
 am flagitemus : ut necessaria nos cōpunctionis &
 creaturarū uirtutū spūaliū donis faciare dignetur
 quatinus tēpore sacro sãctæ resurrectionis illiq; in
 terius exteriusq; decēter ornati : sacramēta salutis

puro corpore simul & corde: summamus. Verum
quia breuiter ista prælubauimus: libet diligentius
totâ sacræ serië lconis intueri: & qdqd in ea misti
cum indagare ualemus: uestræ pandere charitati.
Abiit Iesus trās mare galilæ: quod è tyberiadis
Primo dicendum est iuxta hystoriam: qa mare ga
lilæ quod multis diuersitate circūiacentiū regio
num uocabulis distinguitur. Illis tantū in locis ty
beriadis uocatur: ubi apud tyberiadem ciuitatem
aquis ut aiūt calidis: salubrem habitationem præ
monstrat. Siquidem interfluente iordane: duo de
uiginti passuum milibus in longū: & quinç exten
ditur ī altum. Misticæ autem mare turbida ac tu
mentia sæculi huius uolumina significat: in quibꝫ
prauis quilibet iniuste delectari: quasi profundis de
diti pices: mentem ad supna gaudia nō itendunt.
Vnde bene idē mare galilæ rota cognominatur:
quia nimirum amor labentis sæculi: quasi in uerti
ginem corda mittit: quæ ad perennis uitæ deside
ria: ire non permittit. De quibus psalmista. In
circuitu īquit impii ambulant. Sed abeuntem trās
mare galilæ. Iesum: multitudo maxima seque
batur: quæ doctrinæ sanationis & redemptionis: ab
eo munera sūma percipit. Quia priusquam domi
nus ī carne appareret: solā illū gens iudaica seque
batur credendo. post quā uerō p incarnationis suæ
dispensationē fluctus uitæ corruptibilis addiit: cal

auit transit: maxima mox eum multitudo creden-
 tium sequuta est nationum: spiritualiter instrui.
 sanari ac faciarī desiderās: & cum psalmista depre-
 cās. Domine ad te cōfugi: doce me facere uolun-
 tatem tuam. Miserere mihi domine: quoniam in-
 firmus sum: sana me domine: quoniam conturba-
 ta sunt ossa mea. Et iterum de percipiendis ab eo
 uitæ perpetuæ alimoniis confisa: dominus inquit.
 Pascit me: & nihil mihi deerit: in loco paschuae ibi
 me collocauit. Quod autē subiens montem Iesus
 ibi sedebat cum discipulis suis. sed ueniente ad eū
 multitudo descendit: atque hāc in inferioribus
 pauloātē curauerat. nequaquā frustra credamus:
 sed ad significandum mystice: quia doctrinam &
 carismata sua. dominus iuxta percipientiū capaci-
 tatem distribuit. Infirmis qdem adhuc mētibus:
 ac paruulis spiritu: simpliciora credens sacramen-
 ta celsioribus autem qbusq; & pfectioribus sensu:
 secreciora suæ maiestatis arcana referans: arciora
 deuotæ conuersationis itinera suggerens: & alcio-
 ra premiorum coelestium dona promittens.

Segmentum ex euāgelio Ioannis octauo cāpite.

IN illo tempore: Dixit Iesus turbis iudae-
 rum: & principibus sacerdotum. Quis ex
 uobis arguet me de peccato: Si ueritatem dico:
 quare uos nō creditis mihi: Qui est ex deo uerba

dei audit. Propterea uos nō auditis: q̄a ex deo nō
estis. Respōderūt ergo iudæi: & dixerūt ei. Nōne
bene dicimus nos: q̄a samaritanus es tu: & demo
niū habes. Respōdit Iesus. Ego demonium nō ha
beo: sed honorifico patrē meū: & uos ihonorastis
me. Ego at̄ nō quæro gloriā meā: est q̄ quærat &
iudicet. Amen amē dico uobis: siqs sermonē meū
seruauerit: nō uidebit mortē in æternū. Dixerunt
ergo iudæi. Nūc cognouimus: q̄a demoniū habes
Abrahā mortuus est & propheta: & tu dicis Siqs
sermonē meū seruauerit: nō gustabit mortē ī eter
num: Nūqd tu maior es patrē n̄ro abrahā: q̄ mor
tuus est: Et propheta: mortui sūt: quem teipsū fa
cis: Respondit Iesus. Si ego glorifico meipsū glia
mea nihil est: est pater meus q̄ glorificat me quē
uos dicitis: quia deus uester est: & nō cognouistis
eum: ego autē noui eum: & si dixero q̄a non noui
eum: ero similis uobis mēdax: sed scio eum: & ser
monem eius seruo. Abraham pater uester exulta
uit ut uideret diem meum: uidit & gauisus est. Di
xerunt ergo iudæi ad eum. Quinquaginta annos
nondū habes: & abraham uidisti: Dixi eis Iesus.
Amen amē dico uobis: antequam abrahā fieret:
ego sum. Tulerūt ergo lapides ut iacerent in eū.
Iesus at̄ abscondit se: & exiuit de templo. Et reli.

P Homelia beati gregorii pepæ.
Pensate fratres charissimi: māsfuetudinē dei

Relaxare peccata uenerat: & dicebat. Quis ex uobis arguet me de peccato? Non dedignatur ex ratione ostendere se peccatorem non esse: quia ex uirtute diuinitatis poterat peccatores iustificare. Sed terribile est ualde quod subdidit. Qui ex deo est. uerba dei audit. Propterea uos non auditis: quia ex deo non estis. Si enim ipse uerba dei audit: quia ex deo est: & audire uerba eius non potest: quia ex illo non est: interroget se unusquisque si uerba dei in aure cordis percipit: & intelligit unde sit. Coelestem patriam desiderare ueritas iubet. carnis desideria ceteri. a mundi gloria declinare. aliena non appetere. propria largiri. Penset ergo apud se unusquisque uestrum: & si haec uox dei in cordis eius aure conualuit: quia iam ex deo sit: agnoscit. Nam sunt nonnulli: qui praecipua dei nec aure corporis percipere dignantur. Et sunt nonnulli: qui haec quidem corporis aure percipiunt: sed nullo ea mentis desiderio complectuntur. Et sunt nonnulli: qui libenter uerba dei suscipiunt: ita ut etiam in fletibus compungantur: sed post lacrimarum tempus ad iniquitatem redeunt. Hi profecto uerba dei non audiunt: quia haec exercere in opere contemnant. Vitam ergo uestram fratres charissimi: a temet uestris oculis reuocate: & alta consideratione pertimescite. Hoc quod ex ore ueritatis sonat. Propterea uos non auditis: quia ex deo non estis. sed hoc quod de reprobis ueritas loquitur: ipsi hoc de semetipsis reprobis

bi suis operibus ostēdūt. Nam legitur. Responde-
rūt ergo iudæi; & dixerūt ei. Nōne bene dicimus
nos: quia samaritanus es tu: & demonium habes. Ac-
cepta autē tāta cōtumelia: quod deus respōdeat: audi-
amus. Ego demoniū nō habeo: sed honorifico pa-
tri meū: & uos inhonorastis me. Quia enī samari-
tanus: interpretatur custos. & ipse ueraciter custos
est: de quo psalmista ait. Nisi custodierit ciuitatē
in uanū uigilant qui custodiūt eā. Et cui per Isaiā
dicitur. Custos qui de nocte: custos qui de nocte.
Respondere uoluit dominus samaritanus nō sum:
sed ego demoniū nō habeo. Duo quippe ei illata
fuerāt. unum negauit: aliud tacendo cōsensit. Cu-
stos namq; humani generis uenerat: & si samarita-
nū se non esse diceret: esse se custodem negaret.
Sed tacuit quid recognouit: & paciēter repulit quod
dictū fallaciter audiuit: dicens. Ego demoniū nō
habeo. In quibus uerbis quod aliud: nisi supbia nostra
confunditur: Que si exagitata uel leuiter fuerit:
attrationes iniurias redit: quam acceperat. Facit
mala quæ potest: minatur & quæ non potest face-
re. Ecce iniuriā suscipiens deus non irascitur: nō cō-
tumeliosa uerba respondit. Qui si eisdē ista dice-
tibus respōdere uoluisset: demoniū uos habetis:
uerū profecto diceret quia nisi impleti demonio
fuisset: tam puerse de deo loqui non possent. Sed
accepta iniuria etiam quod uerū erat: dicere ueri

tas noluit: ne non dixisse veritatem: sed prouoca-
 tus contumeliam reddidisse uideretur. Ex qua re
 quid nobis innuitur: nisi ut eo tempore quo a pro-
 ximis ex falsitate contumelias accipimus: eorum
 etiam uera mala taceamus: ne mysterium iustæ
 correptionis in arma uertamus furoris. Sed quæ
 quis dei zelo utitur: a prauis hominibus dehone-
 statur. in semetipso nobis dominus patientiæ præ-
 buit exemplū: quæ ait. Sed honorifico patrem meū
 & uos inhonorastis me. Sed quod nobis ad ista faci-
 endū sit: adhuc exemplo nos ammonet: cum subiun-
 git. Ego autem nō quæro gloriam meam: est qui
 querat & iudicet. Scimus certe quod scriptū est.
 Quia pater omne iudicium dedit filio. Et tamen
 ecce idē filius iniurias accipiēs: gloriā suā non quæ-
 rit: illatas contumelias patris iudicio reseruat:
 ut nobis profecto insinuet quantum nos esse paci-
 entes debemus: dū adhuc se ulcisci non uult: & ip-
 se qui iudicat Cū uero malorū peruersitas crescit:
 non solum frangi prædicatio nō debet: sed etiam
 augeri. Quod suo dominus exemplo nos ammonet
 qui postquā habere demonium dictus est: prædica-
 tionis suæ beneficia largius impendit: dicens. Amen
 dico uobis: si quis sermonem meum seruaue-
 rit: mortem non gustabit in æternum. Sed sicut
 bonis necesse est: ut meliores etiam per contume-
 lias existant: ita semper reprobis de beneficio pe-

fores fiūt. Nā accepta prædicatione: iterū dicūt.
Nūc cognouimus: quia demoniū habes. Qui enim
æternæ morti inhererāt: & eandem mortem cui
inhererant nō uidebant: dum solā mortem carnis af-
picerent; in ueritatis sermone caligabāt; dicentes.
Abrahā mortuus est & prophetæ: & tu dicis. Siquis
sermonem meū seruauerit: mortem non gustabit
in æternum. Vnde & ipsi ueritati eundem abrahā
& prophetas: quasi uenerantes præferūt. Sed aper-
ta nobis ratione ostenditur. quia qui deum nesci-
unt: dei quoq; famulos falso uenerātur. Et notan-
dum: quod uidit eos dominus aperta impugnatione
resistere; & tamen eis se iterata non desinit uoce
prædicare: dicens. Abrahā pater uester exultauit
ut uideret diem meum: uidit & gauisus est. Tunc
quippe diem domini abraham uidit: cum in figura
sumæ trinitatis tres ægelos hospicio recepit. Qui
bis profecto susceptis: sic tribus quasi uni loquu-
tus est. Quia & si in personis numerus trinitatis est:
in natura unitas diuinitatis. Sed carnales mentes
audientium oculos a carne non subleuant: dum in
eo solam carnis ætatem pensant: dicentes. Quin-
quaginta annos nondum habes; & abraham uidi-
sti: Quos benigno redemptor noster a carnis suæ
intuitu submonet; & ad diuinitatis contemplatio-
nem trahit: dicens. Amen amen dico uobis: ante
quam abraham fieret; ego sum. Ante enim præ-

teriti tēporis est: sum præsentis. Et quia præteri-
 tum & futurū temp⁹ diuinitas nō habet: sed semp
 esse habet. nō ait ante abraham ego fuy: sed ante
 abraham ego sum. Vnde & ad moysen dicitur. E-
 go sum qui sum: hæc dices filiis israel. Qui est: mi-
 sit me ad uos. Ante ergo uel post abraham habuit
 qui & accedere potuit per exhibitionem præsentia
 & recedere per cursum uitæ. Veritas uero semper
 esse habet: quia ei quicquam nec priorī tempore ī-
 cipitur nec subsequenti terminatur. Sed sustinere
 ista æternitatis uerba mentes infidelium nō ualē-
 res: ad lapides currunt. & quem intelligere nō po-
 terant: obruere quærebāt. Quid autē cōtra furorē
 lapidantium domin⁹ fecit ostenditur: cū protinus
 subfertur. iesus autē abscondit se & exiuit de tēplo
 Mirū ualde est fratres: cū persecutores suos do-
 minus abscondēdo: declinauerit. Qui si diuinitatis
 suæ potentiam exercere uoluisset: tacito nutu mē-
 tis in suis eos ictibus ligaret: aut in poena subita
 mortis obrueret Sed q̄ pati uenerat exercere iudi-
 tium. nolebat. Certe sub ipso passionis tempore: &
 quantū poterat ostendit. & tamē hoc ad quod ue-
 nerat: pertulit. Nā cū p̄sequutoribus suis quaren-
 tibus se diceret. ego sū: sola hac uoce eorū supbiā
 pertulit: & omēs ī terra strauit. Qui ergo & ī loco
 hoc potuit man⁹ lapidatiū nō se abscondēdo eua-
 dere: cur abscondit se: nisi q̄ homo inter homines

factus redemptor noster: alia nobis uerbo loquitur:
alia exēplo: Quid autē nobis hoc exēplo loquitur: ni
si ut etiā cū resistere possumus: iram superbientiū
humiliter declinemus: Vnde & per paulū dicitur
Date locum iræ. Quanta humilitate irā proximi
fugere debeat: perpendat homo si furores irascon
tium abscondēs se declinauit deus. Nemo ergo se
cōtra acceptas cōtumelias erigat. nemo conuiciis
cōuicia redat. Imitatione etenī dei gloriosius est
iniuriā tacendo fugere: quam respōdendo supere.
Sed cōtra hoc superbia dicit ī corde. Turpe est ut
accepta īiuria taceas. Quisquis cōspicit quia cōtu
meliā accipis & taces: non putat quia paciētiā exi
bes: sed crimina cognoscis. Sed unde uox ista ī cor
de nostro cōtra paciētiā nascitur: nisi quia minus co
gitationē figimus: & dū ī terra gloriā quærimus:
placere ei q̄ nos de coelo cōspicit: nō curamus. Ac
cepta ergo cōtumelia meditemur ī ope uocē dei.
Ego nō quæro glīam meā: est q̄ quærat & iudicet

Segmentum ex euangelio matthei. xxi. capite.

IN illo tempore cum appropinquasset domi
nus Iesus hierosolymis: & uenisset bethpha
ge ad montem oliueti. tunc misit duos discipulos
dicens eis. Ite in castellum quod contra uos est: &
statim inuenietis asinam alligatā & pullum cū ea:
soluite & adducite mihi. Et si quis aliqd uobis dixe

rit: dicite quia dominus iis opus habet: & cōfesti dimittet uos. Hoc autem factum est: ut adimpleretur quod dictum est per prophetam dicentem. Dicite filia syon: ecce rex tuus uenit tibi mansuetus sedens super asinam & pullum filium subiugalis: Euntes autem discipuli fecerūt sicut præcepit illis Iesus. Et adduxerunt asinam & pullum: & imposuerunt super eos uestimenta sua: & eum desuper sedere fecerūt. Plurima autem turba strauerunt uestimenta sua in uia. Alii autem cedebāt ramos de arboribus: & sternebant in uia. Turbæ autē quæ præcedebant & quæ sequebantur: clamabāt dicentes. Osanna filio dauid: benedictus qui uenit in nomine domini: osanna in altissimis. Et cum intrasset hierosolyma: commota est uniuersa ciuitas dicens. Quis est hic: Populi autem dicebāt. Hic est Iesus propheta a nazareth galilæe. Et reliqua.

Homelia uenerabilis bedæ presbyteri.

Quædiator dei & hominum homo christus Iesus: qui pro humani generis salute passus de coelo descenderat ad terras: appropinquante ora passionis: ut etiam per hoc claresceret: quod non inuictus: sed sponte pateretur. In asina uenire & a turbis rex appellari ac laudari uoluit: ut etiam per hoc eruditus quisque agnosceret ipsum esse christum: quem sic illo uenturum prophetia olim promissa: signauerat. Ante quique dies paschæ ueni

re uoluit: sicut ex Ioannis euāgelio didicimus. Vt
etiam per hoc ostenderet agnum immaculatum se
esse: qui peccatum tolleret mūdi. Agnus quippe
paschalis cuius immolatione populus israheliticus
ab egyptia est seruitute liberatus: ante quinque di-
es paschæ id est quartadécima luna ad uesperū
suis est immolari: significans eum qui nos suo san-
guine redempturus. ante quīque dies paschæ: id est
hodierno die magno præcedentium sequentiumque
populorum gaudio. ac laudatione deductus: uenit
in templum dei: & erat quotidie docēs in eo. Quin-
ta demū peracta die: ubi ueteris paschæ sacrame-
ta hactenus obseruata cōsumauit: ac noui deinceps
obseruādi discipulis sacramenta cōtradidit: egres-
sus in mōtem oliueti: tēntus est a iudæis: & mane
crucifixus. Ipsa nos die a demoniaca dominatione
redemit: quæ antiquus ille hebreorum populus per
immolationem agni: iugum egyptiæ seruitutis ab-
iecit. Ergo dominus ad instar agni paschalis ante
quinque dies quam pati inciperet: locum paschalis
adiit: ut se insinuaret illū esse: de quo prædixit ilay
as. Sicut ovis ad occisionē ducetur: & quasi agnus
coram tondente se obmutescet: & non aperuit os
suum. Et paulo superius. Ipse enim uulneratus est
propter iniquitates nostras: & liuore ei⁹ sanati su-
mus. Sed inuidorum corda principium in cunctis
quæ prouide gessit eum persequi: quam in eum cre-

dere: maluerunt. Et multum miseri auctorem uitæ
 morti potius dare: quam per eum ipsi uiuifitari stu
 debant. Verum nos perfidorū cæcitate declinata.
 eorum magis exenipla qui fideliter dominum lau
 dauerunt sequamur: & iter eius mysticum: mystica
 ut decet interpretatione scrutemur. Asina & pullus
 quibus sedens hierosolymam uenit: utriusque popu
 li iudæi uidelicet & gentilis simplicia corda desig
 nat: quibus præsidens ipse queque a noxia liberta
 te suo frenans imperio ad iusionem supernæ pacis
 inducit. Hierosolyma etenim: uisio pacis interpre
 tatur. Et bene cum ad montem oliueti uenisset do
 minus: discipulos qui hæc animalia adducerent: mi
 sit. quia non nostris ad eum meritis: sed sola ipsius
 gratia largiente peruenimus. Ioanne attestâte qui
 ait. Et in hoc est charitas non quasi nos dilexerit
 mus deum: sed quod ipse prior dilexit nos. Mons
 namque oliueti celsitudinem dominicæ dilectionis
 qua nos misericorditer illustrare ac saluare digna
 tus est: in sinuat. Nô solum quia olei natura lucis
 ministra est: & laborum dolorumque solamen: ue
 rimetiam quia cunctis quibus miscetur: solet excel
 lere liquoribus. Et apostolus de charitate loquutu
 rus: adhuc inquit excellentiorem uiam uobis demō
 stro. Ad montem igitur oliueti ueniens dominus:
 asinos sibi quibus hierosolymā petat: præcepit exi

beri. figurate significans: hoc q̄ alibi dicit. Quia
si deus dilexit mundum ut filiū suum unigenitum
daret: ut omnes qui credunt in ipso non pereant:
sed habeāt uitam æternam. Duos exhibenda sibi
iumenta misit discipulos: ut significarent ī utrūq̄
populū circumcisionis: scilicet & præputii: prædi
catores esse destinandos. Vel certe duos misit ut
eosdem prædicatores doctrina simul & operatione
perfectos esse moneret: ne uel erroris uerba idoc
tæ ueritati miscerēt. uel ea quæ rectius docuiffet:
peruerse uiuendo negarent. Inuenietis inquit assi
nam alligatā: & pullum cum ea. Soluite & adduci
te mihi. Pullum quoque alligatum fuisse. alii euā
gelistæ testantur. Vterque populus funibꝫ pecca
torum erat circumplexus: & solutione diuina opus
habebat. Ille legem quam acceperat male utēdo:
ille nunquam accipiēdo: peccauerunt. Vnde bene
dicit apostolus. Quia nō est distinctio: omnes enī
peccauerūt: & egent gloria dei: iustificati gratis p̄
gratiam ipsius. Et pulcre alii tres euāgelistæ qui
gentibus scripserunt: pullum solummodo alligatū
memorāt. Matthæus autem euāgelista qui ex he
breis & hebreo sermone scripsit euāgelium: etiam
asinæ facit mentionem: prouida utique dispensatio
ne: ut quorum salutem scribendo quæsierunt: hos
saluādos a domino mystice docerēt esse figuratos

Et si quis uobis inquit aliquid dixerit dicite ga do
 mino iis opus habet: & cōfestim dimittet eos. Et
 doctoribus precipitur: ut siqd eis obstiterit: aduersi
 tatis si quis prohibuerit peccatores a laqueis diabo
 li solui: & per confessionem fidei domino adduci:
 non tamen prædicando desistant: sed constanter in
 sinuent: quia dominus ad ædificandum ecclesiã ta
 libus opus habet. Quamuis enim seus sit psequu
 tor & immanis: nõ potest eorum obsistere saluati
 oni: quos nouit dominus quia sũt eius: quos ad uĩ
 tam præordinauit æternã. Adhibetur autem hu
 ic factõ prophetæ testimonium: ut appareat domi
 num quidem omnia quæ de ipso erant scripta com
 plesse. sed inuidia cæcatos scribas & phariseos ea
 quæ ipsi legebant intelligere nequiuisse. Discite fi
 lie syon: ecce rex tuus uenit tibi mansuetus: sedes
 super asinam & pullum filiũ subiugalis. Filia syõ:
 ecclesie est fidelium: pertinens ad supernam hieru
 salem quæ est mater omnium nostrum. Cuius por
 tio tunc non minima erat in populo israhel: regem
 habens mansuetum. quia non terræna in mitibus:
 sed mãsuetis coelestia regna dare cõstueuit: dicēs.
 Discite a me: quia mitis sum & humilis corde. & in
 uenietis requiẽ animabus uestris. De quibus psal
 mista. Mãsueti inquit possidebũt terram: & dele
 tabuntur in multitudine pacis. Rex uero mãsuetõ

māfuetis idest humilibus corde terram pacis tribu-
it: quos in terra belli & tribulationum quondam
rex ipius idest diabolus: superbia: uulnere strauit

Segmentum ex euangelio Marci. xvi. capite.

IN illo tempore: Maria magdalena & mari-
a Iacobi & salome emerunt aromata: ut ue-
nientes ungerent Iesum. Et ualde mane una sab-
batorum ueniunt ad monumentum: orto iam sole
Et dicebant adinuicem. Quis reuoluet nobis lapi-
dem ab ostio monumenti: Et respicientes uiderūt
reuolutum lapidem. Erat quippe magnus ualde.
Et introeuntes in monumentum: uiderūt iuuenē
sedentē in dextris coopertum stola candida: & ob-
stupuerūt. Qui dicit illis. Nolite expauescere. Ie-
sum quem quæritis nazarenum crucifixum surre-
xit: non est hic. Ecce locus ubi posuerunt eū. Sed
ite & dicite discipulis eius & petro: quia præcedet
uos ī galileam. Ibi eū uidebitis: sicut dixit uobis.
Et reliqua.

Homelia beati gregorii papæ.

QUæritis uobis lectionibus fratres charissimi p-
dictatum loqui cōsueui: sed quia lacescente
stomacho quæ dictaueram legere ipse non possū:
quosdam uestrum minus libenter audientes: itue

or. Vnde nunc a me meipso exigere cōtra morem
 uolo: ut intra sacra missarum solemniam lectionem
 sancti euangelii non dictando sed colloquēdo edis
 seram. Sicque excipiat ut loquimur: quia nōnul
 lorum loquutionis uox corda torpentia: plusquam
 sermo lectionis excitat: & quasi quādam manu so
 licitudinis ut euigilet: pulsat. Et quidem ad hoc o
 pus me sufficere posse non uideo: sed tamen uires
 quas imperitia denegat: charitas amministrat. Sci
 onamque qui dixit. Aperi os tuum: & ego adim
 plebo illud. Bonum ergo opus nobis in uoluntate
 sit: nam ex diuino adiutorio erit in perfectione.
 Dat loquendi ausum etiam resurrectionis domini
 cæ tanta solennitas: quia & idignum ualde est: ut
 eo die laudes debitas taceat lingua carnis: quo uir
 delicet die caro resurrexit auctoris. Audistis fra
 tres charissimi: quod sãctæ mulieres quæ dominū
 fuerant sequutæ: cum aromatibus ad monumentū
 uenerunt: & ei quem uiuentem dilexerunt: etiam
 mortuo studio humanitatis: obsequuntur. Sed res
 gesta: aliquid in saneta ecclesia signat gerendum.
 sic quippe necesse est: ut audiamus quæ facta sūt.
 quatinus cogitemus etiam: quæ nobis sint ex eorū
 imitatione faciēda. Et nos ergo ī eū q̄ est mortu
 us credētes: si odore uirtutū relecti cum opinione
 bonorum operū dominū quærimus: ad monumen

tū profecto illius cum aromatibus uenimus. Illæ
autem mulieres angelos uident: quæ cū aromati-
bus uenerunt: quia uidelicet ille mentes supnos
ciues aspiciunt: quæ cum uirtutum odoribꝫ ad de-
um per sancta desideria proficiscuntur. Notandū
uero nobis est: quid nā sit: quod in dextris sedere
angelus cernitur. Quid namque per sinistrā: nisi
uita præses. Quid uero per dexteram: nisi perpe-
tua uita signatur. Vnde scriptū est. Leua eius sub
capite meo: & dextera illiꝫ āplexabitur me. Quia
igitur redemptor noster iam præsetit uitæ corrup-
tionem transierat: recte angelus qui nunciare per
hennem eius uitam uenerat: in dextera sedebat.
Qui stola cādita inductꝫ apparuit: quia festiuita-
tis nostræ gaudia nūciauit. Candor etenim uestitꝫ
splēdorem nostræ denunciatur solennitatis. Nostræ
dicamꝫ: an suæ: Sed ut fateamur uerius: & suæ di-
camꝫ & nostræ. Illa quippe redemptoris nostri re-
surrectio: & nostra festiuitas fuit: quia nos ad mor-
talitatem reduxit: & angelorum festiuitas extitit:
quia nos reuocādo ad coelestia eorum numerum
īpleuit. In sua ergo ac nostra festiuitate āgelus al-
bicus uestitus apparuit: quia dū nos presurrectione do-
minicā ad supna reducimur: celestis patriæ dāna
reparātur. Sed quod ueniētes foemias āgelꝫ affatur
audiamꝫ. Nolite expauescere. Ac si aperte dicat

Paueant illi: qui non amant aduentum supernorum
 ciuium. Pertimescant: qui a carnalibus desideriis
 pressi: ad eorum societatem pertigere se posse de
 sperant. Vos autem cur pertimescitis: qui uestros
 cōciues uidetis: Vnde & matthæus angelum appa
 ruisse describens: ait. Erat autem aspectus eius si
 cut fulgur: & uestimenta eius cādida sicut nix. In
 fulgure etenim terror timoris est: ī niue autē blā
 dimentum candoris. Quia uero omnipotens deus
 & terribilis est peccatoribꝫ: & blandus iustis. recte
 testis resurrectionis eius angelus: & ī fulgure uul
 tus: & in candore habitus demonstratur: ut ip̄a su
 a specie & terreret reprobos: & mulceret pios Vn
 de recte quoque populum per deserta gradiētem
 & columna ignis in nocte: & columna nubis ī die
 præibat. In igne etenim terror est: in nube autem
 uisionis lene blandimētum. Dies uero uita iusti:
 & nox accipitur uita peccatoris. Vnde & conuersis
 peccatoribus: Paulus dicit. Fuistis aliquādo tene
 bræ: nunc autem lux in domino. In die ergo per
 nubem columna demonstrata est: & in nocte per
 ignem: quia omnipotēs deus & blandus iustis: &
 terribilis apparebit iniustis. Istos ī iudicio ueniēs
 per lenitatis mansuetudinē mulcet: illos uero per
 iustitiæ distractionem terret. Sed iam quid ange
 lus subiūgat: audiamus. Iesum quæritis Nazare

num. Iesus latino eloquio: salutaris id est saluator
interpretatur. At uero multi hoc nomine tunc Iesu
dici poterant: non tamen substancialiter: sed nuncu-
patie. Ideo & locus subiungitur. ut de quo Iesu di-
ctum sit: manifestetur Nazarenum. Et causam
protinus subdidit. Crucifixum. Atque addidit. Sur-
rexit: non est hic. Non est hic dicitur per presentiam
carnis: qui tamen nusquam deerat per presentiam
deitatis. Sed ite dicite discipulis eius & petro
quia praeceperit uos in galileam. Quarendum nobis
est: cur nominatis discipulis: petrus designatur ex
nomine. Sed si hunc angelus nominatim non expri-
meret: qui magistrum negauerat: uenire iter dis-
cipulos non auderet. Vocatur ergo ex nomine: ne
desperaret ex negatione. Qua in re considerandum
nobis est: cur omnipotens deus eum quem cunctae
ecclesiae praeferebatur disposuerat: ancillae uocem
pertimescere & seipsum negare: permisit. Quod ni-
mirum magna actum pietatis desperatione cogno-
scimus: ut is qui futurus erat pastor ecclesiae: in sua
culpa diceret qualiter aliis misereri debuisset. Pri-
us ita que eum ostendit sibi: & tunc praeposuit carere
ris: ut ex sua infirmitate cognosceret quam miseri-
corditer aliena infirma toleraret. Bene autem de
redemptore nostro dicitur. Praecedet uos in galile-
am: ibi eum uidebitis. sicut dixi uobis. Galilea namque

transmigratio facta interpretatur. Iam quippe re
 demptor noster a passione: ad resurrectionem. a
 morte: ad uitam. a poena: ad gloriam. a corruptio
 ne: ad incorreptionem trāsmigrauerat. Et primū
 post resurrectionē in galilea a discipulis uidetur:
 quia resurrectionis eius gloriā post leti uidebimus:
 si modo a uitiis ad uirtutum celsitudinem transmi
 gremus. Qui ergo in sepulcro nūciatur: in trāsmi
 gratione ostenditur. quia is qui in mortificatione
 carnis agnoscitur: in transmigracione mentis uide
 tur.

Segmentum ex euangelio Ioannis. xx. capite.

In illo tempore: Cum sero esset die illo una
 sabbatorum & fores essent clausæ ubi erant
 discipuli cōgregati propter metum iudeorum: ue
 nit Iesus: & stetit in medio: & dixit eis. Pax uobis
 Et cum hæc dixisset: ostendit eis manus & latus.
 Gausi sunt ergo discipuli uiso dño. Dixit ergo
 eis iterum. Pax uobis. Sicut misit me pater: & ego
 mitto uos. Hæc cū dixisset insufflauit & dixit eis.
 Accipite spiritum sanctum. Quorum remiseritis
 peccata remittuntur eis: & quorum retinueritis: re
 tenta erunt. Et reliqua.

Homelia beati gregorii papæ.

Prima lectionis huius euangelicæ que
 stio animum pulsat: quomodo post

post resurrectionem corpus dominicum uerum fuit
quod clausis ianuis ad discipulos ingredi potuit.
Sed sciendum nobis est: quod diuina operatio si ra-
tione comprehenditur: non est ammirabilis. Nec
fides habet meritum: cui humana ratio præbet ex-
perimentum Sed hæc ipsa redemptoris opera quæ
ex semetipsis comprehendere nequaquam possunt: ex
alia eius operatione pensanda sunt: ut rebus mira-
bilibus fidem præbeant facta mirabiliora. Illud enim
corpus domini: intrauit ad discipulos ianuis clausis:
quod uidelicet ad humanos oculos per natiuitatem
suam: clauso exit utero uirginis. Quid ergo mirum:
si clausis ianuis post resurrectionem suam in æter-
num iam uicturus intrauit: qui moriturus ueniens
non aperto utero uirginis exiuit: Sed quia ad illud
corpus quod uideri poterat: fides intuitum dubi-
tabat: ostendit eis protinus manus & latus. Palpa-
dam carnem præbuit: quam clausis ianuis introdu-
xit. Qua in re duo mira & iuxta humanam rationem
sibi ualde contraria ostendit: dum post resurrectio-
nem corpus suum & incorruptibile. & tamen palpa-
bile demonstrauit. Nam & corrumpi necesse est:
quod palpatur. & palpari non potest: quod non cor-
rumpitur. Sed miro modo atque inextimabili re-
tempore noster: & incorruptibile post resurrectio-
nem: & palpabile corpus exhibuit: ut monstrando
incorruptibile inuitaret ad præmium: præbendo

palpabile: formaret ad fidem. Et incorruptibile
 se ergo & palpabile demonstravit: ut profecto esse
 post resurrectionem ostenderet corpus suū: & eius
 de naturæ: & alterius gloriæ. Dicit eis. Pax uobis
 Sicut misit me pater: & ego mitto uos. Pater filiū
 misit: qui hunc pro redemptione generis humani
 incarnari constituit. Quem uidelicet in mundū ue
 nire uoluit: ad passionem misit. Electos uero apo
 stolos dominus non ad mundi gaudia: sed sicut ip
 se missus est: ad passionē in mundū mittit. Quia
 ergo & filius amatur a patre: & tamē ad passionē
 mittitur: ita & discipuli a domino amantur: qui ta
 men ad passionem mittuntur in mundum. Itaque
 dicitur. sicut misit me pater: & ego mitto uos: id
 est ea uos charitate diligo: cū inter scādala perse
 quutorū mitto: qua me charitate pater diligit:
 quem uenire ad tolerandas passiones fecit. Quā
 uis mitti etiam iuxta naturam diuinitatis: possit in
 telligi. eo enī modo ipse a patre filius mitti dicitur
 quo a patre generatur. Nam spiritum sanctū qui
 coequalis patri & filio non tamen incarnatus est.
 idem se filius mittere perhibet: dicens. Cum uene
 rit paraclit⁹: quē ego mitto uobis a patre. Si enī
 mitti solummodo incarnari deberet intelligi: san
 ctus proculdubio spirit⁹ nullo modo diceretur mit
 ti: q̄ nequaquā in carnat⁹ ē: sed ei⁹ missio ipsa pro
 cessio ē: qua de patre procedit & filio. Sicut itaq̄

Spiritus mitti dicitur: quia procedit: ita & filius nō
incongrue mitti dicitur: quia generatur. Hoc cū
dixisset: iⁿflauit & dicit eis. Accipite spiritum s^a
ctum. Quarendū nobis est: quid est quod spiritu
sanctum dominus noster & semel dedit iⁿ terra cō
sistens: & semel iⁿ coelo p^ræsides. Neque enī alio
in loco datus esse spiritu sanctus: a patre mōstra
tur: nisi nunc cum per insufflationē percipitur: &
postmodum cum de coelo ueniens in linguis uari
is demonstratur. Cur ergo pri⁹ in terra discipulū
datur postmodum de coelo mittitur: nisi quod du
o sūt p^ræcepta charitatis. dilectio uidelicet dei: &
dilectio proximi. In terra datur spiritus: ut diliga
tur proxim⁹. datur de coelo spiritus: ut diligatur
de⁹. Sicut enī una est charitas & duo p^ræcepta:
ita unus spiritus & duo data. Prius a domino cōsi
stente in terra: postmodum de coelo. quia iⁿ proxi
mi amore dicitur: qualiter pueniri debeat ad amo
rem dei. Vnde idem Ioānes dicit. Qui nō diligit
fratrem suum quem uidet: deum quem nō uidit:
quomodo potest diligere? Et atē quidem discipu
lorum mentib⁹ idem spiritus inerat ad fidem: sed
tamen manifesta datione: non nisi post resurrectio
nem datus est. Vnde & scriptum est. Non dū erat
spiritus datus: quia Iesus nō dum fuerat clarifica
tus. Vnde etiā per moysen dicitur. Surrexit mel
de petra: oleumque de firma petra. Neque enim

tale quocumque iuxta hystoriam legitur: si tota testa
 menti ueteris series recedatur. Nusquam de petra
 mel: nusquam oleum ille populus suxit. sed quia iuxta pau-
 li uocem petra erat christus. Mel de petra suxerunt:
 quia eiusdem redemptoris nostri facta & miracula
 uiderunt. Oleum uero de firma petra suxerunt: quia
 effusione sancti spiritus: post resurrectionem eius
 iungi meruerunt. Quasi ergo in firma petra mel
 dedit: quando adhuc mortalis dominus: miraculo-
 rum suorum dulcedinem discipulis ostendit. Sed firma pe-
 tra oleum fudit: quia post resurrectionem suam fa-
 ctus iam impassibilis: per afflationem spiritus: donum
 sancte unctionis emanauit. De hoc oleo per prophe-
 tam dicitur. Coputrescet iugum a facie olei. Sub
 iugo quippe tenebamur demoniacae dominationis:
 sed uncti sumus oleo spiritus sancti. Et quia nos gra-
 tia libertatis unxit: demoniacae dominationis iugum
 patriuit. Paulo attestante qui ait. Vbi spiritus do-
 mini: ibi libertas. Sciendum uero est: quid hi qui
 prius spiritum sanctum habuerunt: ut & ipsi inno-
 center uiuerent: & in praedicatione quibusdam pro-
 dessem. Idcirco hunc post resurrectionem domini
 patenter acceperunt: ut prodesse non paucis: sed
 pluribus possent. Vnde & in hac ipsa datione spiri-
 tus dicitur. Quorum remisistis peccata: remittuntur
 eis. Et quorum retinueritis: retenta sunt. Li-
 bet itueri: illi discipuli ad tanta onera humilitatis

uocati: ad quantum culmen gloriæ sunt perducti.
Ecce non solum de semetipsis securi fiunt: sed etiam
am alienæ obligationis potestatem: relaxationis
accipiunt. Principatum superni iudicis ^{altri con} forciuntur:
ut nice dei quibusdam peccata retineant: quibus
dam relaxent. Sic eos a deo ^{decepti} decebat ^{uolunt} erigi: qui tã
tum pro deo consenserant humiliari. Ecce qui de
strictũ dei iudicium metuunt: animarum iudices
fiunt. Et alios damnant uel liberant: qui semetip
sos damnari metuebant. Horum profecto nũc in
ecclesia: episcopi locum tenent. Soluendi ac ligan
di potestatem suscipiunt: qui gradum regiminis
forciuntur. ^{altri con} Grandis honor: sed graue pondus isti
us est oneris. Durum quippe est: ut qui nescit te
neri moderamine uitæ suæ: iudex uitæ fiat alienæ
Et plerumque contingit: ut hic iudicii locum te
neat: cui ad locũ uita minime concordat. Ac sæpe
agitur: ut uel damnèt immeritos: uel alios ipse li
gatus soluat. Sæpe in soluendis ac ligandis subdi
tis suæ uoluntatis motus: nõ autem causarum me
rita sequitur. Vnde fit: ut ipsa ligandi & soluen
di potestate se priuet: qui hanc per suis uoluptati
bus: & non pro subditorum moribus: exercet. Sæ
pe fit: ut erga quemlibet proximum odio uel gra
tia: moneatur pastor. Iudicare aut digne de subdi
tis nequeunt: qui in soluendis ac ligandis subditis:
sua uel odio: uel gratia: sequuntur. Vnde recte per

citur reuiuifce: fed ueni foras. Omnis q̄ppe peccator dum culpam fuam intra conscientiam abscondit: itrorfus latet: q̄a in fuis penetrabilibus occultatur. Sed mortuus uenit foras: cum peccator nequicias fuas fponte confitetur. Lazaro ergo dicitur: ueni foras. Ac fi aperte cuilibet mortuo ī culpa diceretur. Cur reatum tuum intra conscientiam abscondis? Foras iam per confessionem egredere: quia apud te interius per negationem latef. Veniat itaq̄ mortuus foras: idēft culpam fuā confiteatur peccator. Venientem uero foras foluant discipuli: ut pastores ecclefiæ ei poenam debeant ammonere quā meruit: quia non erubuit confiteri quod fecit. Hæc difolutionis ordine breuiter dixerim: ut sub magno moderamie pastores ecclefiæ uel foluere ftudeant: uel ligare. Sed utrum iufte an iniufte obliget pastor: pastoris tamen fententia a grege timenda eft: ne is qui fubeft & cum iniufte forfitā ligatur: ipfam obligationis fuæ fententiā: ex alia culpa mereatur. Pastor ergo uel abfoluere in difcrete timeat: uel ligare. Is autē qui fub manu pastoris eft: ligari timeat: iufte uel iniufte nec pastoris fui iudicium temere reprehendat: ne & fi iniufte ligatus eft: ex ipfa tumidæ reprehēfionis fuperbia: culpa quæ non erat: fiat.

Segmentum ex euangelio Ioannis. x. capite

In illo tempore: Dixit dominus Iesus disci-
pulis suis. Ego sum pastor bonus. Bonus pa-
stor animam suam ponit pro ouibus suis. Merce-
narius autem: & qui nō est pastor: cuius non sunt
oues propriæ: uidet lupum uenientem & dimittet
oues & fugit: & lupus rapit & dispergit oues. Mer-
cenarius autem fugit: quia mercenarius est: & nō
pertinet ad eum de ouibus. Ego sum pastor bonus:
& conosco oues meas: & cognoscunt me matre.
Sicut nouit me pater: & ego agnosco patrem & ani-
mam meam pono pro ouibus meis. Et alias oues
habeo: quæ non sunt ex hoc ouili: & illas oportet
me adducere: & uocem meam audient: & fiet unū
ouile: & unus pastor: Et reliqua.

Homelia beati gregorii papæ.

Audistis fratres charissimi ex lectione euā-
gelica eruditionem uestram: audistis peri-
culum nostrum. Ecce enim is qui non ex acciden-
ti dono: sed effécialiter bonus est: dicit. Ego sum
pastor bonus. Atque eiusdem bonitatis formam:
quam nos imitemur adiungit: dicens. Bonus pa-
stor animam suam ponit pro ouibus suis. Fecit quod
monuit: ostēdit quod iussit. Bonus pastor pro ou-
ibus suis animam suam posuit: ut sacramentum no-
strum corpus suum & sanguinem uerteret: & oues
quas redimerat: carnis suæ alimēto faciaret. Oste-

del. minus p. 110
sa nobis est de cōtemptu mortis uia: quam sequa
mur: apposita forma cui imprimamur. Primum
nobis est exteriora nostra misericorditer ouibus
eius impēdere; postremum uero si necesse sit: eti
am mortem nostram pro eiusdem ouibus ministra
re. A primo autem hoc minimo: puenitur ad po
stremum maius. Sed cum incomparabiliter longe
melior sit anima qua uiuimus terrena substantia:
quā exterius possidemus: qui non dat pro ouibus
suis substantiam suam: quando pro iis daturus est
animam suam. Et sunt nōnulli qui dum plus ter
renam substantiam quam oues diligunt: merito no
men pastoris perdunt. De quibus protinus subdi
tur. Mercenarius autem & qui non est pastor: cu
ius non sunt oues propriae: uidet lupum uenientē:
& dimittit oues & fugit. Non pastor: sed merce
narius uocatur: qui non pro amore intimo oues
dominicas: sed ad temporales mercedes pascit.
Mercenarius quippe est: qui locum quidem pasto
ris tenet: sed lucra animarum non quærit. Terre
nis commodis inhiat: honore prælationis gaudet:
temporalibus lucris pascitur: impensa sibi ab ho
minibus reuerentia lætatur. Istæ sūt etenim mer
cedes mercenarii: ut pro eo ipso quod in regimine
laborat. Hic quod quærit iueniat: & ab heredita
te gregis impofterum: alienus existat. Vtrū uero
pastor sit an mercenarius: cognoscit ueraciter nō

potest: si occasio necessitatis deest. Trāquillitatis
 enī tēpore plerūq; ad gregis custodiā sicut uerus
 pastor: sic etiam mercenarius stat: Sed lūpus ueni
 ens indicat: quo quisque animo sup gregis custo
 diam stabat. Lūpus etenim super oues uenit: cum
 quilibet iniustus & raptor: fideles quosque atque
 humiles: opprimit. Sed is qui pastor esse uideba
 tur: & non erat: reliquit oues & fugit. Quia dum
 sibi ab eo periculum metuit: resistere eius iniusti
 tia non præsumit. Fugit autem non inuitando lo
 cum: sed subtrahendo solatium. Fugit quia iniusti
 tiam uidit: & tacuit. Fugit: quia se sub silentio abs
 condit. Quibus bene per prophetam dicitur. Nō
 ascendistis ex aduerso: neq; opposuistis murū pro
 domo israhel: ut staretis in prælio in die domini.
 Ex aduerso quippe ascendere est: quibuslibet po
 testatibus prauē agentibus: ratione libera uoce
 contraire. Et in die domini pro domo israhel in
 prælio magno stamus: ac murum opponimus: si fi
 deles innocentes contra peruersorum iniustitiam
 ex iustitiæ auctoritate uindicamus. Quod q̄ mer
 cenarius nō facit: cū ueniētē lupū uiderit: fugit.
 Sed est alius lūpus: q̄ sine cessatione quotidie nō
 corpora: sed mentes dilaniat. Malignus at̄ uideli
 cet spūs q̄ caulas fidelium insidians circuit: & mor
 tes animarū quærit de quo lupo mox subditur. Et

lupus rapit: & dispergit oues. Lupus uenit: & mer-
cenarius fugit: quia malignus spiritus mentes fideli-
um in tentatione dilaniat: & is qui locum pastoris
tenet: curam solitudinis non habet. Animam pere-
unt: & ipse de terrenis commodis lætatur. Lupus
rapit: & dispergit oues. Cum alium in superbiam eri-
git: alium per iracundiam dividit. Hunc inuidia
stimulat: illum fallacia supplantat. Quasi ergo gre-
gem lupus dissipat: cum fidelium populum diabo-
lus per tentationem necat. Sed contra hæc merce-
narius nullo zelo accenditur: nullo feruore dile-
ctionis excitatur. Quia dum sola exteriora com-
moda requirit: interiora gregis damna negligenter pati-
tur. Unde & mox adiungitur. Mercenarius autem
fugit: quia mercenarius est: & non pertinet ad eum
de ouibus. Sola ergo causa est: ut mercenarius fu-
giat: quia mercenarius est. Ac si aperte diceretur
Stare in periculo ouium non potest: qui in eo quod
ouibus præest: non oues diligit: sed lucrum ter-
renum querit. Dum enim honorem amplectitur
dum temporalibus commodis lætatur: opponere se
contra periculum trepidat: ne hoc quod diligit:
amittat. Sed quia redemptor noster culpas ficti
pastoris innotuit: iterum formam cui debeamus
imprimi ostendit: dicens. Ego sum pastor bonus. Atque
subiungit. Et cognosco meas: & cognoscunt me-
am. Et cognosco meas: hoc est diligo. Et cognos-

cunt me mæ. Ac si patenter dicat. Diligentes ob
 sequuntur. Qui enim ueritatem non diligit: adhuc
 minime cognouit. Quia ergo audistis fratres cha
 rissimi periculum nostrum: pensate in uerbis domi
 nicis etiam periculum uestrum. Videte si oues eius
 estis. uidete si eum cognoscitis. uidete si lumen
 ueritatis scitis. Scitis autem dico non per fidem:
 sed per amorem. Scitis dico non ex crudelitate:
 sed ex operatione. Nam idem ipse qui hac loqui
 tur: Ioannes euangelista testatur: dicens. Qui di
 cit se nosse deum: & mandata eius non custodit:
 mendax est. Vnde & hoc in alio loco dominus pro
 tinus subdidit. Sicut nouit me pater: & ego agnos
 co patrem: & animam meam pono pro ouibus me
 is. Ac si apte dicat. In hoc constat: quia & agnos
 co patrem: & cognoscor a patre: quia animam meam po
 no pro ouibus meis. id est ea charitate: per quam pro
 ouibus morior: quantum patrem diligam: ostendo.
 Quia uero non solum iudæam: sed etiam gentilita
 tem redimere uenerat. Adiungit. Et alias oues ha
 beo: quæ non sunt ex hoc ouili. Et illas oportet
 me adducere: & uocem meam audient. Et fiet u
 num ouile & unus pastor. Redemptionem nostram
 quæ ex gentili populo uenimus: dominus aspexerat:
 cum se adducere: & alias oues dicebat. Hoc quo
 tidie fieri fratres charissimi aspicitis: hoc reconcili
 atis gentibus factum hodie uidetis. Quasi ex duo

bus gregibus efficit unum ouille : quia iudaicū &
gentilem populū in sua fide cōiungit. Paulo atte-
stāte qui ait. Ipse est pax nostra: qui fecit utraque
unum . Dum enim ad æternam uitam ex utraque
natione simplices eligit : ad ouile proprium oues
deducit. De quibus profecto ouibus rursus dicit
Oues mæe uocem meam audiēt: & ego agnosco
eas: & sequuntur me. Et ego uitam æternam do-
eis. De quibus & paulo superius dicit . Per me si-
quis itroierit saluabitur: Et ingredietur: & egre-
dientur: & paschua iueniet: Ingridietur quippe ad
fidem. Egredietur a fide: ad speciem. a crudelita-
te. ad contemplationem . Paschua autem inueni-
et: in illa æterna refectione. Oues ergo eius pas-
chua inuenient : quia quisquis illum corde simpli-
ci seqtur: æternæ uiriditatis p̄bulo nutritur. quæ
autem sunt istarū ouium paschua: nisi interna gau-
dia sempiternæ uirētis paradyfi: Paschua namq̄
electorum sūt: uultus p̄sēns dei. Qui dū sine de-
fectu cōspicitur: sine fine mens uitæ cibo faciatur
In istis paschuis de æternitatis faciatate lati sūt:
quinque iam laqueos uoluptuosæ temporalitatis
euaserunt. Ibi hymnidici angelorū chori. Ibi socie-
tas sup̄norum ciuium. Ibi dulcis solennitas: a pere-
grinationis huius tristi labore redeūtium. Ibi pro-
uidi prophetarum chori. Ibi iudex duodecim apo-
stolorum numerus. Ibi innumerabilium martyrū

uictor exercitus: tanto illic lectior: quāto hīc dur
 us afflictus. ibi confessorū cōstantia: prāmii sui p
 ceptioe cōsolata. ibi fideles uiri: quos a uirilitatis
 suae robore uoluptas sclī emollire nō potuit. ibi sã
 cta mulieres: quæ cū sæculo & sexū uicerūt. ibi pu
 eri: q̄ hic ānos suos moribus trascenderunt. ibi se
 nes: quos hic & ætas debiles redidit: & uirtus ope
 ris nō reliqt. Quæramus ergo fratres paschua: in
 q̄bus cū tantorum ciuium solēnitate gaudeamus.
 Ipsa nos letantium festiuitas iuuet. Certe Tibi
 populus nundinas coelebraret: si ad alicuius eccle
 siae dedicationē denunciata solennitate uel festiui
 tate concurreret: festinaremūs oēs simul iueniri: ī
 teresse tantæ solennitati unusq̄sq̄ satagere: graui
 se dāno afflictū crederet: si solennitatem cōmunis
 lætitiæ non uideret. Ecce in coelestibus electorū
 ciuium lætitia agitur ^{uicisim} uicisim de se omnes in suo
 cōuentu gratulantur: & tamen nos ab amore æter
 nitatis tepidi: nullo desiderio ardemus. Interesse
 tantæ solēnitatis nō quarimus. Priuamur gaudiis:
 & læti sumus. Accendamus ergo animū fratres:
 recalescat fides ī id quod credidit. īardescāt ad su
 pna nostra desideria: & sic amare iā ire est. Ab in
 ternæ solēnitatis gaudio: nulla uos aduersitas
 reuocet: quia & si quis ad locum propositū ire de
 siderat: eius desiderium quælibet uia asperitas nō
 imutat. Nulla uos prosperitas blādiens seducat:

quia stultus uiator est: qui in itinere amena prae-
cōspiciens: obliuiscitur ire quo tendebat. Toto er-
go desiderio ad supernam patriā animus anhelet:
nihil in hoc mundo appetat quod constat: quia ci-
tius relinqt. Vt si coelestis pastoris ueraciter oues
sumus: quia in uia delectatione nō fugimur: a ter-
ris paschuis ī peruentione faciemur.

Segmentum ex euangelio Ioannis. XVI. capite
IN illo tpe: dixit dominus Iesus discipulis
suis. Modicū & iam nō uidebitis me: & ite-
rum modicum & uidebitis me: q̄a uado ad patrē.
Dixerunt ergo ex discipulis eius a diuicē. Quid
est hoc quod dicit nobis: modicum & nō uidebitis
me: & iterū modicū & uidebitis me: & q̄a uado ad
patrē. Dicebāt ergo. Quid est hoc quod dicit mo-
dicū. Nescimus qd loq̄tur. Cognouit āt Iesus q̄a
uolebāt eū īterrogare: & dixit eis. De hoc quari-
tis inter uos: q̄a dixi modicū & nō uidebitis me: &
iterum modicū & uidebitis me. Amen amen dico
uobis: q̄a plorabitis & flebitis uos: mūdus autem
gaudebit. Vos autem cōtristabimini: sed tristitia
uestra uertetur in gaudium. Mulier cum parit tri-
stitiā habet: quia uenit hora eius. Cum autem pe-
perit puerum: iam nō meminit præssuræ propter
gaudium: quia natus est homo in mūdum. Et igi-
tur nunc quidem tristitiam habetis. Et reliqua.

Rotandum autem quia tota lectionis hu-
 ius series illis conuenit: qui eam præsen-
 tes audierunt a domino. Pars autem illius etiam
 nobis qui post passionem suam & resurrectionem
 dominicā: ad fidem uenimus: apertissime congru-
 it. Quod autem ait. Modicum & nō uidebitis me
 & iterum modicum & uidebitis me: quia uado ad
 patrem. Ad illos specialiter pertinet: qui eius dis-
 ciplinatuī prædicātis in carne adhesere: & post tri-
 stitiam passionis uisa resurrectione & ascensione
 eius: lætificari meruerunt. Modicum etenim fuit
 ab illa hora illius noctis: qua traditus est in hora
 passionis suæ: quod eum discipuli carnaliter nō ui-
 derunt. Et iterum modicum fuit: quod clausus in
 sepulchro tertia die resurrecturus iacuit: & illorū
 aspectibus uideri non potuit. Hoc est quod ait.
 Modicum & non uidebitis me. Significat post re-
 surrectionem quia cum discipulis conuersatus est:
 & illis multimoda ostensione apparuit: usque dum
 in coelum illis uidentibus ascendit. Vt in euange-
 lio & actibus apostolorū legitur. Et hoc est quod
 ait. Quia uado ad patrem. Ac si patenter dicat.
 Quia post modicum destructo mortis imperio: uo-
 bis intuendus appareo. Quia tempus est ut exple-
 ta assumptione assumptæ mortalitatis: cum resur-
 rectionis triumpho iam reuertar ad patrem. Hæc
 uero uerba domini specialiter iis qui eius resurre-

tionem uiderere potuerunt conueniunt: quia aposto-
li tunc temporis non potuerunt intelligere. Et hac
illorum ignorantia pius magister intelligens: sub-
sequenter secundum illorum dubitationem respō-
dit: quasi expositurus quid esset quod dixit. Mo-
dicum & non uidebitis me: & iterum modicum &
uidebitis me. Amen amen dico uobis: quia plorabi-
tis & flebitis uos: mundus autem gaudebit. uos autē
contristabimini: sed tristitia uestra uertetur in gau-
dium. Et ipsorum & totius ecclesie statui congru-
it. Plorabant quippe & flebant amatores christi:
cum illum comprehendi. ab hostibus ligari. ad cō-
cilium duci. damnari. crucifixi. mori. & sepeliri:
uiderūt. Gaudebant mundi amatores: quos ab
fimas cogitationes mundum uocat dominus: cum
morte turpissima condemnarent illum: qui grauis
erat eis etiā ad uidendū. Contristabantur discipu-
li posito in morte domino: sed agnita eius resurre-
ctione: tristitia illorū uersa est in gaudiū. Visa ascē-
sionis potentia: iam maiori gaudio subleuati: lau-
dabant & benedicebant dominum. Vt Lucas euā-
gelista testatur. Sed & cunctis fidelibus hic domi-
ni sermo conuenit: qui per lacrimas præffurasque
præsentes: ad gaudia æterna peruenire cōtendūt:
ut qui seminant in lacrimis: in gaudio metant.
Sicut scriptum est. Eūtes ibant & flebant. Quati-
nus in æterna beatitudine laboris sui mercedem re-

cipiāt. Mundus autem idest mundi amatores gau-
 debunt: qui ad æterna gaudia se properare per
 lacrimas & afflictiones: despiciunt. Illis autē idest
 iustis conuenit. Contristabimini: p̄ labores & præ-
 suras. Sed tristitia uestra uertetur in æternæ bea-
 titudinis læticiam. Sequitur mulier cum parit tri-
 stitiā habet: quia uenit hora eius. Mulierē dicit:
 sanctam ecclesiam: propter foecunditatem bonorū
 operum: & q̄a spirituales deo filios gignere num-
 quam desinit. Hæc mulier cum parit: tristitiā ha-
 bet: quia uenit hora eius. Cum autē peperit pue-
 rum: iam non meminit præssuræ propter gaudiū:
 quia natus est homo in mundum. Quia nimirum
 sancta ecclesia quādiu in mūdo spiritualium uirtu-
 tum profectibus insistit: nunquam mundi tentati-
 onibus exerceri desistit.

Segmentum ex euangelio Ioannis. xvi. capite.

IN illo tempore: Dixit dominus Iesus disci-
 pulis suis. Vado ad eum qui misit me: & ne-
 mo ex uobis interrogat me quo uadis. Sed q̄a hac
 locutus sum uobis: tristitia implebit cor uestrum.
 Sed ego ueritatē dico uobis: expedit uobis ut ego
 uadam. Si enim non abiero: paraclitus nō ueniet
 ad uos. Si autem abiero: mittam eum ad uos. Et
 cum uenerit ille arguet mundum de peccato & de
 iustitia & de iudicio. De peccato quidem: quia nō

crediderunt in me. De iustitia uero: quia apud patrem uado & iam non uidebitis me. De iudicio autem: quia princeps huius mundi iam iudicatus est. Adhuc multa habeo uobis dicere: sed non potestis portare modo. Cum autem uenerit ille spiritus ueritatis: docebit uos omnem ueritatem. Non enim loquetur a semetipso: sed quaecumque audiet loquetur: & quae uentura sunt annuntiabit uobis. Ille me clarificabit: quia de meo accipiet: & annuntiabit uobis. Omnia quaecumque habet pater: mea sunt: propterea dixi quia de meo accipiet: & annuntiabit uobis. Et reliqua.

Ex dictis sancti Augustini episcopi.
Significat sic se iturum ad eum qui mittit illum: ut nullus interrogaret quod palam fieri: uisu corporis cernerent. Nam superius interrogauerant eum: quo esset iturus: dum ad passionem properauit: & respondit eo se iturum quo illic tunc sequi non possent. Nunc autem sic se dicit iturum: ut nullus quo uadit interroget. Nubes enim suscepit eum: quando ascendit ab eis: & euntem in caelum non uerbis quaesierunt: sed oculis uiderunt. Sed quia haec locutus sum uobis inquit. tristitia implebit cor uestrum. Videbat utique quod illa uerba in eorum cordibus agerent: spirituale quippe nondum habentes interiorum consolationem quam per spiritum sanctum fuerant habituri; id quod exte

rius in christo uidebāt: ammittere metuebāt. Sed
 ego ueritatem dico uobis expedit uobis ut ego u
 dam. Ac si aperte diceret. ^{to ueritate} Expedit ut forma ser
 uij uestris subtrahatur aspectibus; ^{post q. ueritate} quatinus amor
 diuinitatis ^{in ueritate} aspitius uestris ^{se. comp. in ueritate} ifigatur mentibus. Ex
 pedit ut ^{in ueritate} notam uobis formam celo iferam: ^{post q. ueritate} quati
 nus p hoc maiori desiderio. illuc suspiretis. Si enī
 non abiero: paraclytus non ueniet ad uos. Si autē
 abiero: mittam eum ad uos. Non quia non pote
 rat ipse in terra positus: dare spiritum discipulis.
 Hęc loquitur cū aperte legitur: quia post resurre
 ctionem apparens eis: insuflauit & dixit eis. Acci
 pite spiritum sanctum. Sed ipso in terra posito: &
 corporaliter conuersante cum eis: non ualebāt ad
 illum erigere mentem: ad fisciēda munera gratiæ
 coelestis. Ascendente autem illo ad coelos: & illi
 pariter omne desiderium suum in illum transfere
 bant. Ideo ^{capaces} spiritus sancti iam facti erant:
 non ultra de morte eius contristati: sed promissio
 nis eius munere lætati. Patet autē nec laboriosa
 expositione indiget: cur eundem spiritum paracly
 tum: idest consolatorem cognominauerit. Quia
 nimirum corda discipulorum quæ recessus ipsius
 mesta reddidisset: huius consolaretur & recrearet
 aduentus. Non quod antea spiritus sanctus non
 esset in cordibus discipulorum: uel etiam antiquo
 rum sãctorum; sed manifesta plenitudine ante sic

nō fuit data: quomodo post ascensionem die deci-
mo in centum uiginti homines; transmissus legi-
tur: sed in nullo opere cuiuslibet psona patris uel
filii uel spiritus sancti: totiusque sanctæ trinitatis
operatio defuit. Sed oportebat ita insinuari trini-
tatem: ut quamuis nulla esset diuersitas substan-
tiæ: singillatim tamen comendaretur distinctio p-
sonarum. Et cum uenerit: ille arguet mundum.
Quid est quod dixit: cum uenerit ille arguet mun-
dum: Nunquid non christus dum esset in mundo
non arguit mundum: de iis omnibus quæ sequun-
tur: Sed christus solam iudæorum gētem arguit.
Spiritus uero sanctus in discipulis eius toto orbe
diffusis: non unam gentem intelligitur arguisse:
sed mundum. In quo arguit: in eo per spiritum sã-
ctum charitas diffusa est in cordibus eorum: qua
foras mittit timorem. Vt non metuerent mundū:
id est amatores mundi arguere de peccato. & de
iustitia. & de iudicio. Quam sententiam ipse chri-
stus exposuit dicens. De peccato: quia nō credūt
in me. Peccatum incredulitatis: quasi speciale po-
nitur. Quia sicut fides origo uirtutū: ita solidamen-
tum est uiciorum incredulitate persistere. Domi-
no terribiliter attestante qui ait. Qui autem non
credit: iam iudicatus est: quia non credit in nomi-
ne unigeniti filii dei

Segmentum ex euangelio Ioannis. xvi. capite.

IN illo tpe: Dixit dominus Iesus discipulis suis. Vsq; modo non petistis quicquā in nomine meo. Petite & accipietis: ut gaudiū uestrū sit plenum. Hæc in prouerbiis locutus sum uobis Venit hora cū iam non in prouerbiis loquar uobis sed palā de patre meo ānunciabo uobis. In illo die in nomine meo petetis. Et nō dico uobis: qa ego rogabo patrē de uobis. Ipse enī pater amat uos: qa uos me amastis: & credidistis: qa a deo exiui.

Homelia beati Augustini episcopi.

DVobis modis itelligi potest: uel qa ī nomine meo nō petistis: quod nomen non sicut cognoscendū est cognouistis: uel nō petistis quicquā: quoniā ī cōpatione rerū quas petere debuistis: pro nihilo habēdū est quod petistis. qa q petiit quod ad sempiternā salutem & gaudiū æternū non pertinet: nihil petere uidetur: ad comparationē illius petitionis quā petere debuit. Vsq; modo non petistis quicquam in nomine meo. Vel ita itelligendū est: non petierunt eatenus in nomine saluatoris qui dū ipsius saluatoris uisibili præsētia cōplerentur: minus ad uisibilia salutis dona: mētis intuitū erexerant. Qui uero cōtra rationē salutis suæ petit: nō petit ī nomine iesu. Hic dominus sequenter ait. Petite & accipietis: ut gaudiū uestrū sit plenū. Significās qd sit nobis petendū: idest ut

plenū sit gaudiū nostrum. Vnde ait. Et accipietis.
Si illa petimus quæ ad plenitudinem æternorum
pertineant gaudiorum: accipiemus. Plenū ergo gau-
diū: beatitudinē perpetuæ pacis appellat. Ait itaq̃.
Petite & accipietis: ut gaudiū uestrū sit plenum.
Ac si patenter dicat. Non fluxa sc̃li gaudia quæ
& merore sunt pmixta; & dolore finienda sūt. sed
illud sigūlare gaudium a patre petite: cuius pleni-
tudo nullo cuiuslibet inquietitudinis attatū minua-
tur: nullo unquā termino dissoluatur. Hæc in pro-
uerbiis loquutus sum uobis: uenit hora cū iam nō
in prouerbiis loquar uobis: sed palā de patre anū-
ciabo uobis. Nam paruuli fuerāt: & necdū ^{agunt} intelli-
gere putuerant: quomodo pater esset in filio: & fi-
lius ī patre: & cetera quæ ad profundā mysteriorū
diuinitatem pertinebant. nec dum scire potuerāt.
Ideo ī prouerbiis quasi in enigmate loq̃ illis uide-
batur dōminus: sed promittit illā horā: in qua pa-
lam illis de patre loqueretur. Illā nimirum horā
significabat: qua eis pacta sua passione ac resurre-
ctione sp̃itus sc̃cti erat gratiam daturus. Tūc et
enim sp̃itualiter intus instructi: sp̃uali dilectione
succensi: quo perfectiūs omnia quæ de agnitione
diuinitatis mortalibus erant capienda ceperunt.
eo ardentius sola quæ ad eius uisionem promeren-
dam iuuaret petere ac desiderare: curauerunt. In
illa die ī nomine meo petetis. id est quæ ad salutē

tantummodo animarū uestrarum: & quæ ad gau-
 dia æterna pertinere uidentur: petere incipietis:
 & maxime ut intelligatis quod dixi. Ego & pater
 unum sumus: uel quomodo pater sit in me: & ego
 in patre. Tunc in eius nomine petunt: qui dicun-
 tur petere: quia in sancto eius nomine non aliud quã
 res ipsa est quæ hoc nomine uocatur: intelligunt.
 Hi possunt ut cumque cogitare dominum nostrū
 Iesum christum in quantum homo est: pro nobis
 interpellare patrem. In quatum deus est: nos exau-
 dire cum patre: quod eū significasse arbitror: ubi
 ait. Et non dico uobis: quia ego rogabo patrem
 de uobis. Potest enim non inconuenienter accipi
 quod ait. Et non dico uobis quia ego rogabo pa-
 trem de uobis: quia non de præsentī rogo: sed de
 futuro posuit: rogabo. Quod sanctis ad internam
 pacem receptis. non opus sit iã aliquid rogare de
 illis: quia nimirum tanta beatitudine donãdi sint:
 quæ amplior esse non possit.

Segmentum ex euangelio Marci. xvi. capite.

In illo tempore. Recumbentibus undecim
 discipulis: apparuit illis Iesus: & exprobra-
 uit incredulitatem illorum & duriciam cordis: quia
 iis qui uiderant eum resurrexisse non crediderunt:
 et dixit eis. Euntes in mundum uniuersum: prædi-
 cate euangelium omni creaturæ. Qui crediderit

& baptizatus fuerit: saluus erit. Qui uero nō cre-
diderit: condemnabitur. Et reliqua.

Homelia beati gregorii papæ:

Quod resurrectionē dominicā discipuli tarde
crediderūt. nō tam illorū infirmitas: quam
nostra ut ita dicā futura firmitas fuit. Ipsa nāq; re-
surrectio illis dubitantibus per multa argumenta
mōstrata est. Quæ dū nos legētes agnoscimus: qd
aliud quam de illorū dubitatione solidamur: Mi-
nus enī mihi maria magdalena præstitit: quæ citi-
us credidit: quā tomas qui dio dubitauit. Ille ete-
nim dubitādo uulnerū cicatrices tetigit: & de nro
pectore dubitationis uulnus āputauit: ad insinuan-
dā quoq; ueritatē dominicæ resurrectionis: notan-
dū nobis est qd lucas referat dicēs. Cōuescēs: præ-
cepit eis ab hierosolymis ne discederent. Et post
pauca. Vidētibus illis eleuatus ē: & nubes suscepit
eū ab oculis eorū. Notate uerba: signate mysteria
Cōuescens eleuatus ē: comedit & ascēdit. Vt uide-
licet p effectū comestionis: ueritas patesceret car-
nis. Marcus uero priusquā cæli dominus ascēdat
eū de cordis atq; ifidelitatis duricia: icrepasse dis-
cipulos memorat. Qua in re qd cōsiderādiū est: nisi
quod idcirco dominus tūc discipulos icrepauit: cū
corporaliter reliq;: ut uerba quæ recedens diceret
in corde audientiū arcius inpræssa remaneret. In
crepata igitur eorum duricia: qd āmonēdo dicat:

audiamus. Euntes in mundum uniuersum: prædi-
 cate euangelium omni creaturæ. Nunquid fratres
 mei sanctum euangelium uel insensatis rebus: uel
 brutis animalibus fuerat prædicandū: ut de eo dis-
 ciplis dicatur. Prædicate euangeliū omī creaturæ
 Sed oībus creaturæ noīe signatur homo. Sūt nam
 que lapides: sed nec uiuunt nec sentiūt. Sūt herbæ
 & arbuſta: uiuunt quidē: sed non sentiunt. Viuūt
 dico: non per animam: sed per uiriditatem. Quia
 & paulus dicit. Inſipiēs tu quod ſeminas: nō uiuifi-
 catur: niſi prius moriatur. Viuit ergo quod mori
 tur: ut uiuificetur. Lapidēs itaq; ſūt: ſed nō uiuūt
 Arbūſta at ſūt: uiuunt: ſed nō ſentiūt. Bruta uero
 animalia ſunt: uiuunt. ſentiunt: ſed non diſcernūt.
 Angeli ſunt: uiuunt. ſentiunt. & diſcernūt. Omnis
 aut creaturæ: aliquid habet homo. Habet namq;
 cōmune eſſe cum lapidibus. uiuere cū arboribus.
 ſentire cum animalibus. intelligere cū angelis. Si
 igitur cōmune habet aliquid cū omni creatura ho-
 mo: iuxta aliquid omīs creatura homo. Omni er-
 go creaturæ prædicatur euangeliū: cū ſolī homini
 prædicatur. Quia ille uidelicet docetur: propter
 quē i terra cūcta creata ſūt: & a quo oīa p quāndā
 ſimilitudinē: aliena non ſunt. Poſteſt etiā omnis
 creaturæ nomine: omnis nacio gentiū deſignari.
 Ante etenim dictum fuerat. In uiam gentium ne
 habieritis. Hunc autē dicitur. Omni creaturæ

prædicare. Vt scilicet prius a iudæa apostolorum
repulsa prædicatio: tunc nobis in adiutoriū fieret:
cum hæc illa ad damnationis suæ testimonium: su-
perba repulisset. Sed cum discipulis ad prædicā-
dum ueritas mittit: puid aliud in mūdo facit: nisi
grana seminis spargit: Et pauca grana mittit i se-
mine: ut multarū messium fruges recipiat ex no-
stra fide. Neque etenim in uniuerso mundo tāta
fidelium messis exurgeret: si de manu domini su-
per rationalem terram illa electa grana prædicā-
tiū nō uenissent. Sequitur. Qui crediderit & bap-
tizatus fuerit: saluus erit. Qui uero nō crediderit
condemnabitur. Fortasse unusq;que apud semet
ipsum dicat. Ego iam credidi: saluus ero. Verū di-
cit: si fidem operibus tenet: Vera etenī fides est:
quæ in hoc uerbis dicit: operibus non cōtradicit.
Hinc etenim est: quod de quibusdā falsis fideli-
bus: paulus dicit. Qui confitētur se nosse deum:
factis autem negāt. Hinc Ioannes ait. Qui dicit
se nosse deum: & mandata eius non custodit: men-
dax est. Quod cum ita sit fidei nostræ ueritatē in-
uitæ nostræ consideratione: debemus agnoscere.
Tunc enī ueraciter fideles sumus: si quod uerbis
tismatis omnibus nos antiqui hostis operibus: at-
que omnibus pompis: abrenuntiare promissim⁹.

Segmentum ex euangelio Ioannis. iiii. capite.

In illo tempore: Erat homo ex phariseis nicodemus noie: princeps iudæorum. Hic uenit ad Iesum nocte & dixit ei. Rabbi: scimus quia a deo uenisti magister. Nemo enim potest hæc signa facere quæ tu facis: nisi fuerit deus cum eo. Respondit Iesus & dixit ei. Amē amē dico tibi: nisi quis renatus fuerit denuo nō potest uidere regnū dei. Dicit ad eū nicodemus. Quōdo potest homo nasci cum sit senex? Nūquid potest in uentrē matris sue iterato introire & renasci? Respondit Iesus. Amē amē dico tibi: nisi quis renatus fuerit ex aqua & spiritu factō: nō potest introire in regnū dei. Quod natum est ex carne: caro est. & quod natum est ex spiritu: spūs est. Nō mireris quia dixi tibi: oportet uos nasci denuo. spūs ubi uult spirat: & uocē ei⁹ audis sed nescis unde ueniat: aut quo uadat. Sic ē oīs qui natus ē ex spū. Respondit nicodemus & dixit ei. Quōdo possunt hæc fieri? Respondit iesus & dixit ei. tu es magister in israel & hæc ignoras? Amē amē dico tibi: quia quod scimus loquimur: & quod uidimus testamur: & testimoniū nr̄m non accipitis. Si terræna dixi uobis & nō creditis: quōdo si dixero uobis celestia credetis? Et nemo ascendit in coelū nisi qui descendit de coelo: fili⁹ hominis qui est in coelo. Et sicut moyses exaltauit serpētē in deserto: ita exalteri oportet filiū hominis: ut omnis qui credit in ipsum non

pereat: sed habeat Vitam eternam. Sic enim deus dilexit mundum ut filium suum unigenitum daret: ut omnis qui credit in eum non pereat: sed habeat vitam eternam. Et reliqua.

Expositio.

Sicut ex lectione sancti euangelii fratres charissimi audistis: princeps iudeorum uenit ad dominum Iesum nocte: cupiens secreta eius alloquutione plenius instrui: discere misteria fidei: cuius apta ostensione signorum aliquatenus iam rudimenta perceperat. Qui quonia prudenter ea que ab illo querebat: inuestigare promeruit. Rabbi igitur: scimus quia a deo uenisti magister. Nemo enim potest hec signa facere que tu facis: nisi fuerit deus cum eo. a deo igitur Iesum uenisse ad magistrum celestis mundi adhibendum: confessus est. Deum cum illo fuisse miraculis prodentibus intellexit: necdum tamen ipsum deum esse cognouit. Sed quia quem magistrum nouerat: ueritatis eius perfecte docendus a diuit: merito ad agnitionem ueritatis eius perfecte docendus subiit: merito utriusque natiuitatis eius diuinitatis scilicet & humanitatis: sed & passionis atque ascensionis ipsius arcana precepit: necnon etiam modum secundae generationis ingressum regni celestis aliaque per plura doctrinae euangelice sacramenta domino reuelante didicit. Respondit ei Iesus: & dixit. Amen amen dico tibi

nisi quis renatus fuerit denuo nō potest uidere reg-
 num dei. Quæ sentētia tanto apertius lucet cūctis
 fidelibus: quanto constat quia sine huius luce: fide-
 les esse nequeūt. Quis etenī sine lauacro regene-
 rationis remissionem peccatorum cōsequi: & reg-
 nū ualeat intrare coelorum: Sed nicodemus qui ue-
 nit nocte ad dominū necdum lucis mysteria cape-
 re nouerat. Nam & nox ī qua uenit: ipsa eius qua
 premebatur ignorantiam designat. Necdum enī
 eorū numero sociatus erat Quibus ait apostolus:
 Fuistis aliquādo tenebræ: nunc autem lux ī domi-
 no. Sed iter eos potius remanebat. Quibꝫ loque-
 batur esaias. Surge illuminare hierusalē: quia ue-
 nit lumen tuū: & gloria domini super te orta est.
 Respōdit ergo: & ait. Quomodo potest homo na-
 sci: cum sit senex: Nūqd potest in uērem matris
 suæ iterato introire: & renasci: Quia enim secūda
 natiuitatis adhuc nesciꝫ perseuerabat. de salute a-
 utem sua iam sollicitus extiterat necessario de una
 quam nouerat natiuitate an possit iterari uel quo
 ordine regeneratio possit impleri quærebat: ne hu-
 ius expers remanēdo: uitæ coelestis particeps esse
 neqret. Notandū autē quod de carnali dixit: ne
 Hoc etiam de spūali est regeneratione sciēdū: ne
 quaquā uidelicet ea post quā semel expleta fuerit
 posse repeti Siue enī hereticꝫ: siue scismaticꝫ siue
 facinorosus qsq; ī cōfessione sãcte trinitatis bapti

zet nō ualet ille q̄ ita baptizatus est a bonis catho-
licis rebaptizari. ne cōfessio uel inchoatio tāti no-
minis uideatur ā nullari. Et quia nicodemus ad pri-
mā domini responsionē sollicitus; quomodo sit in-
telligenda diligētē inquiri. meretur iam pleni-
instrui. Et quia secunda natiuitas nō carnalis est:
sed spūalis meretur audire. Amen amē dico tibi:
nisi quis renatus fuerit ex aqua & sp̄. itu s̄cto: nō
potest itroire in regnum dei. Cuius natiuitatis mo-
dum subsequēter exponēs. prorsusq; a carnali dis-
tinguēs ait. Quod natum est ex carne: caro est. &
quod natū est ex spiritu: spiritus est. Natura spi-
ritus inuisibilis: carnis est uisibilis. Atq; ideo carna-
lis generatio uisibiliter administratur. uisibilibus i-
crementis. Qui i carne nascitur: per aetātū momē-
ta proficit. Spiritalis autem generatio tota inuisibi-
liter agitur. Nam uidetur quidē qui baptizatur
in fontē descendere: uidetur aquis int̄ctus ascen-
dere. Quid autē lauacrū in illum regenerationis
egerit: minime potest uideri. Sola autē fidelium pi-
etas nouit: q̄ peccator in fontem descēdit: sed pu-
rificatus ascendit. Filius autem mortis descendit:
sed filius resurrectionis ascendit. Filius prauarica-
tionis descēdit: sed filius dei ascēdit. Filius irāe des-
cendit: sed filius misericordie ascēdit. Sola ecclesia
mater quæ generat: nouit. Cæterum oculis insipi-
entiu. n uidetur talis exire de fonte: qualis itrauit

totumq; locus esse quod agitur. Vnde ī fine uidē
 tes gloriam sanctorum: dicent gementes ī tormē
 tis. Hic sunt quos aliquādo habuimus ī derisu: &
 in similitudine improperii. Quomodo ergo cōpu
 tati sūt iter filios dei: Ait apostolus Ioānes. Cha
 rissimi inquit nunc dei filii sumus: & non dū appa
 ruit quid erimus. Quod ergo natum est ex spū: spi
 ritus est. quia ex aqua & spiritu regeneratus īuisi
 biliter in nouum mutatur hominem: & de carnali
 efficitur spiritualis. Qui ideo recte nō solum spūa
 lis: sed etiā spūalis spiritus uocatur. quia sicut sub
 stantia spiritus īuisibilis est nostris aspectibus: ita
 is qui per gratiā dei renouātur inuisibiliter fit spi
 ritualis & dei filius: cū uisibiliter omnibus caro &
 filius hominis appareat. Nō mireris quia dixi tibi:
 oportet uos nasci denuo. Spiritus ubi uult spi
 rat: & uocem eius audis. & nō scis unde ueniat: aut
 quo uadat. Sic est omnis: quia nat⁹ est ex spiritu.
 Spiritus ubi uult spirat: quia ipse habet potestātē
 cuiuscumq; quem gratia suæ uisitationis illustret.
 & uocē eius audis: dum te præsente loquitur. is q
 spiritu factō repletus est: sed nō scis unde ueniat:
 aut quo uadat. quia etiam si te præsente quēpiā
 ad horam repleuerit nō potest uidere quomodo ī
 trauerit: uel quomodo redierit: quia natura est in
 uisibilis. Sic est omnis qui natus est ex spiritu. Et
 ipse enī inuisibiliter agēte spiritu: incipit esse quod

nō erat: ita ut infideles nesciāt ūde ueniat: & quo
uadat. quia gratia regenerationis uenit ī adoptio
nem filiorum dei: & uadit in perceptionem regni
coelestis. Querēte adhuc nicodemo quomodo pos
sint hęc fieri: respōdit Iesus: & dixit ei. Tu es ma
gister in israhel: & hęc ignoras: Non quasi īsulta
re uolēs ei: qui magister uocetur: cum sit ignarus
coelestium sacramentorum: sed ad humilitatem il
lum prouocās: sine qua ianua coelestis nō potest
inueniri. Amen amen dico tibi: quia quod scimus
loquimur: & quod uidimus testamur: & testimoni
um nostrum nō accipitis. Si terrana dixi uobis &
nō creditis: quomodo si dixero uobis coelestia cre
detis? Tertiana dixit illis: ut ī superiori lectione ī
uenimus. cum de passione & resurrectione sui cor
poris quod de terra assumpserat loqueretur dicens
Soluite templum hoc: & ī tribus diebus excitabo
illud. Non tamen credebāt uerbo quod dixi. Sed
ne hoc quidem intelligere ualebant: quia nō de a
lio quā de templo corporis sui diceret. Qui ergo
terrana audientes nō capiebant: quāto magis ad
coelestia idest ad diuine generationis capiēda my
steria: nō sufficiunt. Addit autem adhuc dominus
de coelestibus sacramētis & de terranis instruere
eum quem uidit sapiēter & diligenter: iis quæ au
dit intendere. Coelestis namque ascensio eius ad
uitam sempiternā: terrana uero exaltatio eius ad

mortem temporalé. Dicit ergo de coelestibꝫ. Et
 nemo ascendit in coelū: nisi qui descēdit de coelo.
 Filius hominis q̄ in coelo est. Merito autē quari
 tur: quomodo filiꝫ hominis uel descēdisset de coe
 lo: uel eo tempore quo hæc ī terra loquebatur: iā
 fuisset ī coelo. Non ergo caro christi descēdit de
 coelo: neque ante tempus ascensionis erat ī coelo
 Quia una christi persona est: in duabus existēs na
 turis: atque ideo filiꝫ hominis recte dicitur: & des
 cēdisse de coelo. quia quod in sua natura habere
 nō potuit: hoc in filio dei a quo assumptus est: ha
 buit. Sed & hoc quærēdum quomodo dictum sit:
 & nemo ascendit in coelū nisi qui descendit de coe
 lo: cum omnes electi se ueraciter confidunt ascēsu
 rōs in coelum: promittēte sibi domino. Quia ego
 ubi sum: illic & minister meus erit. Cuiꝫ tamē no
 dum questionis apertissima ratio soluit: q̄a uide
 licet mediator dei & hominū homo cristus Iesus:
 electorū omnium caput est. Itemque omnes elec
 ti eiusdem capitatis membra sunt: dicēte apostolo.
 Et ipsum dedit caput super omnem ecclesiam. Et
 rursum. Vos enim estis corpus christi: & membra
 de membro. Nemo ascendit in coelum: nisi chris
 tus in corpore suo quod est ecclesia: qui in seipso
 primū cernentibus apostolis eminentioribus nimi
 rum membris suis ascēdit: & exinde membris suis

quotidie ascēdēs: se colligit in coelum. Quisquis
in coelum ascendere desiderat: ei qui de coelo des-
cendit & est in coelo: se uera fide & dilectionis uni-
tate cōiungat: aperte intelligens: quia nullo ordi-
ne nisi per eum qui descendit de coelo: potest ascē-
dere in coelum. Vnde alias ipse dicit. nemo uenit
ad patrē: nisi p̄ me. Et sicut moyses exaltauit ser-
pentem in deserto: ita exaltari oportet filiū homi-
nis. Mira magisterii coelestis arte dominus magis-
tro legis mosaycæ ad spirituale legis eiusdem sen-
sum inducit. recordans hystoriæ ueteris: & hanc ī
figuram suæ passionis atque humanæ saluationis
factam: edisserens. Narrat quippe liber numero-
rum quia percussus in heremo populus israhel: iti-
neris longi ac laboris tedio murmurauit cōtra do-
minum: & moysen. Ideoque miserit dominus ī illū
ignitos serpētes: ad quorum plagas & mortes plu-
rimorum: cum clamaret ad moysen & ille oraret:
iussit eum dominus facere serpētem aereum: & po-
nere pro signo. Qui percussus inquit aspexerit eū:
uiuet. Et ita factum est. Plagæ igitur serpētium
ignitorum: uenena sunt & incentiua uiciorū: qua
anima quam tangunt: spirituali morte perimunt.
Et bene murmurans contra dominū populus: ser-
pētium morsibus sternebatur. ut ex ordine flagel-
li exterioris agnosceret: quantam ītus perniciem
murmurando pateretur. Exaltatio autē serpētis

aenei: quē dum percussi aspicerent sanabātur. Pas-
 sio est enī nostri redemptoris in cruce: in cuius so-
 lū fide: regnum mortis & peccati superatur. Rec-
 te etenim per serpentes peccata: quæ animā simul
 & corpus ad interitū trahunt: exprimentur. nō so-
 lum quia igniti: quia uirulenti: quia ad perimēdū
 sunt: uerū etiam quia per serpentem primi parētes
 nostri ad peccandum persuasi: ac de immortalibꝫ
 sunt peccando mortales effecti: Recte per serpētē
 æneū dominus ostenditur: qui uenit ī similitudī-
 nem carnis peccati. Quia sicut æneꝫ serpēs effigi-
 em quidem ignitis serpentibus similem: sed nullū
 prorsus in suis membris habens ardorem ueneni:
 percussos a serpentibus sua exaltatione sanabat. Sic
 nimirum redemptor humani generis non carnem
 peccati: sed similitudinem induit carnis peccati: ī
 qua mortem crucis paciēdo credētes in se ab om-
 ni peccato & ab ipsa etiā morte: liberaret. Vt om-
 nis qui credit ī ipso non pereat: sed habeat uitam
 æternā. Cuius quidem uerbi patet sensus: quia q-
 uis credit in Iesum nō solum perditionem euadit poe-
 narum: sed & uitam percipit æternam. Et hoc iter
 figuram distat & ueritatē. quia per illam: uita elō-
 gatur tēporalis. per hanc: uita donatur sine fine
 māsura. Sed curādum sollerter ē: ut quod īlectꝫ
 bene sētit: operatio cōdigna proficiat. quatinꝫ cō-
 fessio recte nostræ fidei pie & sobrie cōuersādo ad

perfectionem promissæ nobis uita: mereatur atque
gere. Verum quia hæc de filio hominis dicuntur.
qui exaltari in cruce: & mortem uoluit pati: ne per
taret nicodemus filium tantum hominis eum esse.
a quo uita esset expectanda perpetua. curauit ei do
minus etiam diuinitatis suæ patefacere arcanum:
unumque & eundem filium hominis: mundi osten
deret esse saluatorem.

Segmentum ex euangelio luca. xvi. capite.

In illo tempore. Dixit dominus Iesus disci
pulis suis parabolam hanc. Homo quidam
erat diues qui induebatur purpura & bysso: & epula
batur quotidie splendide. Et erat quidam medicus
nomine lazarus qui iacebat ad ianuam eius ulceribus
plenus: cupiens saturari de micis quæ cadebant de
mensa diuitis: & nemo illi dabat. Sed & canes uenie
bant & ligebant ulcera eius. Factum est autem ut morere
tur medicus: & portaretur ab angelis in sinum abra
ham. Mortuus est autem & diues: & sepultus est in in
ferno. Eleuans autem oculos suos cum esset in tor
mentis: uidit abraham a longe & Lazarum in sinu
eius: & ipse clamans dixit. Pater abraham miserere
mei: & mitte Lazarum ut intinguat extremum di
gitum in aquam: ut refrigere et linguam meam: quia
crucior in hac flamma. Et dixit illi abraham Fili recorde
dare quia recepisti bona in uita tua: & Lazarus simi

liter mala. Nunc autē hic consolatur: tu uero cruciaris. Et in iis omnibus iter nos & uos chaos magnum firmatum est: ut hi qui uolūt hic trāsire ad nos nō possint: neque inde huc trāsire. Et ait. Rogo ergo te pater: ut mittas eum in domum patris mei. Habeo enim quinque fratres ut testetur illis ne & ipsi ueniāt in hunc locum tormentorum. Et ait illi abrahā. Habent moysen & prophetas: audiant illos. At ille dixit. Nō pater abrahā: sed si quis ex mortuis ierit ad eos: poenitentiā agent. Ait autem illi. Si moysen & prophetas nō audiūt. neque si quis ex mortuis resurrexerit: credēt. Et reliqua.

Expositio.

IN uerbis sacri eloqui fratres charissimi: prius seruanda est ueritas hystoriæ: & postmodum requirenda spiritualis intelligētia allegoriæ. Tūc nāque allegoriæ fructus suauiter capitur: cū prius per hystoriā ueritatis radice solidatur. Sed quia nonnunquam allegoria fidem ædificat: & hystoriam mortalitatem. nos quia auctore deo iā fide libus loquimur: nō ab re credimus: si ipsum loquēdi ordinē postponamus. quatinus q̄ fidē iā firmā tenetis: prius de allegoria aliqd breuiter audire debeat. Et quod nobis de mortalitate hystoriæ ualde est necessariū hoc in expositionis nostræ ordine seruetur extremū. Quia ea plerūq; solēt meli9

recoli: quæ cōtingit postmodū audiri. Sensū ergo allegoricū sub breuitate transcurrimus: ut ad mortalitatis latitudinē citius uenire ualeam⁹. Homo quidā erat diues: & induebatur purpura & bysso: & epulabatur quotidie splendide. Quē fratres charissimi quem diues iste qui induebatur purpura & bysso & epulabatur quotidie splendide: nisi iudaicū populū designat. qui cultū uitæ exterius habuit: quæ acceptæ legis diuicias adiutorē usus est: nō ad utilitatem. Quem uero Lazarus ulceribus plenus: nisi gētilē populū figuraliter exprimit. Qui dū cōuersus ad dominū peccata sua non erubuit cōfiteri: huic uuln⁹ ī cute fuit. In cutis quippe uulnere: uirus a uisceribus trahitur: & foris erumpit. Quia est ergo peccatorum cōfessio: nisi quedā uulnerū ruptio: Quia peccati uirus salubriter aperitur ī cōfessione: quod pestifere latebat in mēte. Vulnere enim cutis ī superficiem trahunt humorem putredinis. Et confitēdo peccata quid aliud agimus: nisi malū quod in nobis latebat: aperimus. Sed Lazarus uulneratus: cupiebat saturari de micis quæ cadebāt de mensa diuitis: & nemo illi dabat. quia gentilem quemque ad cognitionem legis admittere superbus ille populus despiciebat. Qui dū doctrinam legis nō ad caritatem habuit: sed ad elationē: quasi de acceptis operibus timuit. Et quia ei uerba defluebant de scientia: quasi micæ cadebāt

99

de mēsa. At contra iacētis pauperis uulnera. Lin
gebāt canes. Nonnunquam solent in sacro elogo
per canes prædicatores intelligi. Canum etenī lin
gua uulnus dū lingit curat quia & doctores sancti
dum ī confessione peccati nostri nos instruūt: qua
si uulnus mentis per linguā tangunt. Et quia nos
loquēdo a peccatis eripiunt quasi tangendo uulne
ra ad salutem reducūt. Quia enim canum nomine
prædicatorū lingua signetur. Domino per psalmis
tā dicitur. Lingua canū tuorū: ex inimicis ab ipso
Ex iudeis quippe ī fidelibus: sancti prædicatores e
lecti sunt: qui ī assertione ueritatis cōtra fures la
trones ^{et ueniētes} magnos pro dominō ut ita dicā
latratus dederūt. Quod cōtra quorundā reprobā
tione dicitur. Canes muti: nō ualentes latrare. ga
igitur prædicatores sācti peccata damnant. cōfes
sionem uero peccatorū approbant: dicētes. Confi
temini alterutrum peccata uestra: & orate pro īui
cem ut saluemini. Ulcera Lazari canes ligūt Sācti
etenim doctores dum gentiliū confessiones accipi
unt: mentium uulnera saluti restituūt Vnde & be
ne Lazarus īterprætatur adiutō. Quia & ipsi hūc
ad erptionem iuuant: qui eius uulnera per linguā
correctionem curāt. Potest etiam per linctiōnem
canum: lata adulantium lingua signari. Adulan
tibus etenim uulnera nostra lingere est: quod ple
rique solent etiam ipsa mala quæ nos in nobis

reprehēdimus: improuo fauore laudare. Cōtigit
uero: ut uterque moreretur. Diues qui iduebatur
purpura & bysso: sepultus est in inferno. in sinum
uero abrahæ Lazarus ab āgelis ductus est. Quid
abrahæ sinus: nisi secretam requiem significat pa-
tris: De qua ueritas dicit. Multi inquit ab oriēte
& occidente uenient & recumbēt cum abraham. &
ysaac. & iacob. in regno coelorum Fili autē regni
eiciētur ī tenebras exteriores. Qui enim purpura
īductus dicitur: recte regni filius uocatur. Qui de
longī quo ad uidēdū Lazarū oculos leuat. quia dū
per pditionis suæ supplicia īfideles īmo sūt: fide-
les quosq; ante diē extremi iudicii supse in requiē
attendūt: quorū post gaudia cōtēptari nūquam
possunt. Longe uero est quod conspiciūt: qā illuc
per meritum non attingūt. In lingua autē amplius
ardere ostenditur: cum dicit. Mitte Lazarum ut ī-
tingat extremū digiti sui in aquam: ut refrigeret
linguam meam: quia crucior ī hac flamma. Infide-
lis populus uerba legis ī ore tenuit: quæ ope ser-
uare cōtempserit. Ibi ergo amplius ardebit: ubi se
ostēdit scire quod facere noluit. Quapropter de do-
ctis & negligētibus: per salomonem dicitur. Om-
nis labor hominis in ore eius: sed anima illius nō
īplebitur Quia q̄squis ad hoc solūmodo laborat:
ut sciat quod loq; debeat: ab ipsa refectione suā sci-
ētīæ mēte uacua ieiūat. ab extremo digito se tāgi

desiderat: quia æternis suppliciis datus: optat opera
 tione iustorum uel ultima participari Cui responde
 tur. quod in hac uita bona receperit. quia omne suum
 gaudium foelicitatem transitoriam putauerit. Habe
 re hic etenim possunt & iusti bona: nec tamem in re
 compensatione recipere. quia dum meliora idest æterna
 appetunt: eorum iudicio qualibet bona affuerint.
 cum sanctis desideriis estuant: bona minime uidentur
 unde dauid propheta qui regni diuiciis multisque
 obsequiis fulciebatur. quauis & hæc ad necessitatem
 bona esse conspiceret: uni tantum singulariter bono iniã
 ter stuebat dicens. Mihi autem adherere deo: bo
 num est. Inter hæc uero notandum est quod ei dicitur.
 Memeto. Ecce enim abraham filium uocat. quem
 tamen a tormento non liberat. Quonia huius infidelis
 populi precedentes patres fideles quia multos a sua
 fide deuisse considerant. eos nulla compensatione a tor
 mentis eripuit: quos tamen per carnem filios reconos
 cunt. In tormentis autem diues positus quique fratres
 habere se peribet. quia superbus idem iudaicus popu
 lus qui ex magna iam parte damnatus est: sequaces
 suos quos super terram reliquit: quique se libis cor
 poris deditos noiat. Quinario ergo numero fra
 tres quos reliquerat: exprimit. quia eos ad spiritu
 alem intelligentiam non assurgere in inferno po
 situs: gemit. Petit ut ad eos Lazarus mittatur.
 cui quia Moysen & Prophetas habeant dici

tur. Sed ait quia non credent: nisi quis ex mortuis
resurrexit. cui protinus respondet. Si moysen & pro
phetas non audiuit: nec si quis ex mortuis resurrexerit
credet ei. Certe de moyse: ueritas dicit. Si cre
deretis moysi: crederetis utique & mihi. De me enim
ille scripsit. Impletur ergo quod per abraham: responsio
ne dicitur. Ex mortuis enim dominus resurrexit:
sed iudaicus ille populus quia moysi credere noluit:
ei etiam quod resurrexit ex mortuis: credere contempsit.
Cumque moysi uerba spiritualiter intelligere contempsit:
ad eum de quo moyses loquutus fuerat: non peruenit.
Hac nos fratres charissimi pro indagandis allego
ria mysteriis succinctae transisse sufficiat. Nunc ad
intuedam laicus rei gestae mortalitatem animis re
currat. Homo quidam erat diues: & induebatur pur
pura & bysso: & epulabatur quotidie splendide. Et
erat quidam medicus nomine Lazarus: qui iacebat
ante ianuam diuitis ulceribus plenus. Nonnulli putant
praecepta ueteris testamenti districtiora esse: quam
noui. sed hi nimirum inprouida consideratione fallun
tur. In illo etenim non tenatia: sed rapina multatur.
Ibi res iniuste sublata: quadrupli restitutione punitur.
Hic autem diues non aliena abstulisse reprehenditur:
sed propria non dedisse. Nec dicitur quia in quempiam
oppresserit: sed quia in acceptis rebus se extulit. Hic
ergo hinc summopere collegendum est: quae poena
multandus sit qui aliena diripit: si inferni damnatione

pcutitur: qui propria non largitur. Nemo ergo se
 curū se extimet dicens: Ecce aliena nō rapio: sed
 cōcessis licite rebus fruor: q̄a diues iste nō idcirco
 punitus est quoniā aliena abstulit: sed q̄a acceptis
 rebus semetipsū male dereliquit. Hoc quoq; fuit q̄
 hūc īferno tradidit: q̄a ī sua felicitate timidus nō
 fuit: q̄a p̄cepta dona ad usū arrogātix inflexit: q̄a
 viscera pietatis ignorauit: q̄a peccā sua redimere
 etiā cum sibi abundaret p̄ciū: noluit. Et sūt non
 nulli: qui cultū subtilium p̄ciosarumq; uestium
 nō putāt esse peccatū. Quod si uidelicet culpa nō
 esset: nequaquā sermo dei tam uigilāter exprime
 ret: quod diues q̄ torquetur apud inferos: bysso &
 purpura inductus fuisset. Nemo qppe uestimēta
 p̄cipua nisi ad innanē gloriam quærit: uidelicet
 ut honorabilior ceteris esse uideatur. Nā q̄a pro
 sola iam gloria uestimentum quæritur: res ipsa te
 statur: quod nemo uult ibi p̄ciosis uestibus in
 dui: ubi ab aliis nō possit uideri. Quā culpā possu
 mus melius etiam ex diuerso colligere: q̄a si abie
 ctio uilis indumenti uirtus non esset: euangelista
 uigilāter de Ioanne nō diceret. Erat īductus pilis
 camelorū. sed notādū nobis magnoope more ueri
 tatis de superbo diuite: & humili paupere: quātus
 sit ordo narrationis. Homo q̄dam erat diues. Et
 protinus subinfertur. Et erat q̄dā mendicus: noīe
 Lazarus. Certe in populo plus solēt noīa diuitū:

quam pauperū sciri. Quid est ergo quod dominus de
paupere & diuite uerbum faciens nomen pauperis dicit
& nomen diuitis non dicit: nisi quod deus humiles nouit
atque approbat: & superbos ignorat. Vnde & quibusdam
de miraculorum uirtute superbis: in fine diciturus
est. Nescio uos unde sitis: discedite a me omnes qui opera
mini iniquitate. At contra moysi dicitur. Noui te ex
noie. Ait ergo & de diuite. homo quidam. Ait de pau-
pere. Egenus noie lazarus. Ac si apte dicat. Paupe-
re humile scio: superbum diuitem nescio. Illud cognitum
per approbationem habeo. Hunc per iudicium reprobatio-
nis ignoro. Pensandum nobis est etiam: quanta conditor
omnia consideratione dispensat. Vna etenim res: non pro
una re agitur. nam ecce plenus ulceribus mendicus
Lazarus: ante ianuam diuitis iacet. Quia de re una:
dominus iudicia duo expleuit. habuisset etenim for-
tasse aliquam excusationem diues: si Lazarus pauper &
ulcerosus ante eius ianuam non iacuisset: si remotus fu-
isset: si eius inopia non esset oculis inportuna. Rursus
si longe esset diues ab oculis ulcerosi pauperis: mino-
re tolerasset in animo tetrationem pauperis. Sed dum egenum
& uulneratum ante ianuam diuitis & deliciis affluentis
posuit: in una eademque re & ex uisione pauperis: non mi-
serenti diuiti cumulū damnationis intulit: & rursus ex
uisione diuitis tetradum quotidie pauperem probauit.
Quantas namque hunc egenum & uulneribus obsessum te-
tationes creditis in sua cogitatione tollerasse cum
ipse egerit pane: & non haberet etiam salutem atque ante

se diuitē cerneret salutē & delicias habere: cum se
 dolore & frigore affici: illum gaudere conspiceret
 bysso & purpura uestiri: se deprimi uulnerib9 illū
 defluere acceptis rebus: se egere illū nolle largiri
 Quātus putamus fratres charissimi: tūc in corde
 paupis tumultus tētationis fuit: cui certe poterat
 ad poenā sufficere paup̄tas etiā si san9 esset. Rur
 sus suffecisset egritudo: etiā si sanus adesset. Sed
 ut probaretur āplius paup̄ simul hūc & paup̄tas &
 egritudo tabefecit: atq; isup̄ uidebat procedentē
 diuitē obsequētibus confulciri: & se īfirmitate & ī
 opia a nullo uisitari. Nā qa nemo ei ad uisitandū
 adderat: testātur canes q̄ licēter uulnera ligebāt.
 Ex una ergo re oipotēs deus duo iudicia exhibuit:
 dō lazarū paup̄ē āte ianuā diuitif iacere permisit:
 & diues ipi9 dānationis sibi auget ulcionem: &
 tentatus paup̄ cresceret ad remunerationē. Cōspi
 ciebat ille quotidie cui nō miseretur: uidebat iste
 de quo probaretur. Duo inferius corda: sed unus
 desup̄ īspector: qa & hūc tētādo exercebat ad glo
 riā: illū tollerādo expectabat ad poenā. Nam seq̄
 tur. Factū est āt ut moreretur Lazar9: & portare
 tur ab āgelis ī sinū abrahæ. Mortuus ē āt & diues
 & sepult9 est ī inferno. Quia nimirū diues: eū cui ī
 hac uita misereri nō uoluit: ī suo iā supplicio posi
 tus patronū quarit. Nam ecce subiūgitur: qa ele
 uās oclōs cū esset īn tormētif: uidit abrahā alōge:

& Lazarū in sinu eius: & ipse clamās dixit. Pater
abrahā miserere mei: & mitte Lazarū ut intingat
extremū digiti sui ī aquā: & refrigeret liguā meā
ga crucior in hac flāma. O quāta ē subtilitas iudi
ciorū dei. O quā ^{districte} agitur bonorū actuum:
malorūq; retribucio. Certe superius dictū est: qā ī
hac uita Lazarus cadētes micās de mensa diuitis
quarebat: & nemo illi dabat. Nūc de supplicio di
uitis dicitur: qā de extremo digito Lazari distilla
ri aquā ī ore suo cōcupiscit. Hīc ergo hīc fratres
charissimi colligite: qnta sit districtio ^{seueritatis}
dei. Diues enī iste q uulnerato pauperi mēsa sua
uel minima dare noluit ī īferno positus usq; ad mi
nima quarenda puenit. Nā gutā aque petuit: q
cas panis negauit. Sed notandū ualde est: qd sit q
diues ī igne positus: liguā suā refrigerari petiit.
Mos qppe est sacri elogi: ut aliquādo aliud dicat:
sed ex eodē dicto aliud inuat. Sup̄iq; at hīc sup̄bū
diuitē dominus nō loquacitati uacantem dixerat:
sed sup̄flue conuiuantē. Neq; hīc de loquacitate
narrauit: sed cum elatione & tenatia de adacitate
peccasse. Sed qā habūdare ī conuiuiis loquacitas
solet: is qā hic male cōuiuatus dicitur: apud infer
nū grauius ī liguā ardere phibetur. Primū nāque
male cōuiuantibus famulatur culpa loquacitatis:
post loquacitatē etiā ludēdi leuitas seqtur. Nam
qā adacitate lusus sequatur: testatur scriptura di
uina quæ ait. Sedit ppl̄s manducare & bibere: &

surrexit ludere. Sed priusquam ad lusū moueatur
 corpus: ad iocos & uerba inania mouetur lingua.
 Quid ergo est quod inuitur: q̄a ī tormētis positus
 diues liguā suā refrigerari postulat: nisi quod is q̄
 conuiuādo magis de loquacitate peccauerat: p̄ re
 tributionis iustitiā in lingua atrotius ardebat: Sed
 cū graui ualde est pauore pensandum hoc quod ei
 p̄ abrahæ respōtionem dicitur. Fili recordare : q̄a
 recepisti bona in uita tua: & Lazarus similiter ma
 la. Nunc hic cōsolatur: tu uero cruciaris. Ista fra
 tres charissimi sētētia pauore potius indiget: quā
 expositione. Nam siq̄ estis q̄ ī hoc mūdo exte
 ris boni aliqd̄ accepistis: ipsū ut ita dicam exteri
 donū ptimescere debetis: ne uobis quorundam ue
 strorū actūū recōpensatione sit datū: ne iudex qui
 hic bona exteriora restituit: a retributione boni ī
 timi repelat: ne honor hic uel diuitie nō ad aumē
 tū uirtutis: sed remuneratio sit laboris. Ecce enī
 dū dicitur Recepisti bona ī uita tua: īdicatur & di
 ues iste boni aliqd̄ habuisse: ex quo in hac uita bo
 na recipet . Rursūq; dū de Lazaro dicitur q̄a rece
 pit mala: profecto monstratur & Lazarū habuisse
 malū aliquod quod purgaretur. Sed mala lazari :
 purgauit ignis īopiæ: & bona diuifis: remunerauit
 foelicitas transeuntis uitæ. Illū paupertas afflixit &
 terfit: istū habūdātia remunerauit & repulit: Qui
 cūq; ergo bene in hoc saculo habetis: cū uos bona

egisse recolitis: ualde de ipsis ptimefcite: ne cōcel
sa uobis prospitas eorū dē remuneratio sit bonorū
Et cū quoslibet paupes nōnulla reprēhesibilia per
petrasse conspiciatis: nolite despiciere. nolite despe
rare. q̄a fortasse quos supfluitas tenuissimā prauī
tatis ignat: caminus paup̄tatis purgat. De uobis
oīno ptimefcite: q̄a nōnulla etiā male acta: pros̄pa
uita sequuta est. De illis uero solícite pensate: q̄a
eorū uitā magistra paup̄tas cruciat: quousq; ad re
stitudinem perducatur.

Segmentum ex euangelio Luca. xiiii. capite.

IN illo tēpore: Dixit dominus Ies̄s discipulis
suis similitudinē hāc. Homo quidā fecit cenā
magnā: & uocauit multos Et misit seruū suū hora
cenā dicere iuitatis ut uenirēt: q̄a iā p̄tata sūt oīa.
Et ceperūt omnes simul excusare. primus dixit ei.
Villā emi & necesse habeo exire & uidere illā. Ro
go te: habe me excusatū. Et alter dixit. Iuga boī
emi q̄nq; & eo probare illa. Rego te: habe me ex
cusatū. Et alius dixit. Vxorē duxi. & ideo nō pos
sū uenire.

Homelia b̄ti gregoriū papā.
Hoc distare fratres charissimi inter delicias
corporis & cordis solet: q̄ corporales deli
ciae cū nō habētur: graue ī se desiderū accendūt.
Cū ergo habitae adūtur: comedentē protinus ī fa
stidiū p̄ facietatē uertūt. At cōtra sp̄uales delicias
cū nō habētur. ī fastidio sūt. cū uero habētur: ī de
siderio. Tātoq; a comedēte āplius esuriūtur: quā

to & ab esuriētē āplius comedūtur. In illis appeti-
tus placet: experientia displicet. In istis appetitus
uilis est: & experiētia magis placet. In illis appeti-
tus saturitatē: saturitas appetitū parit. Augēt enī
spūales deliciae desideriū in mente dū faciāt: & qa
quantomagis earū sapor percipitur: eo amplius co-
gnoscitur quo auidius ametur. Et idcirco non ha-
bita amari nō possūt: quia earū sapor ignoratur.
Quis enim amare ualeat quod ignorat. Proinde
psalmista nos āmonet: cū dicit. Gustate & uidete
quoniā suauis est dominus. Ac si apte dicat. Sua
uitatē eius nō cognoscitis: si hāc minime gustatis
Sed cibū uitae ex palato cordis tāgite: ut probātes
eius dulcedinē: amare ualeatis. Has autem deli-
cias homo tunc āmisit: cum in paradyso peccauit.
Extractus enim a cibo aeternae dulcedinis: os clau-
sit. Vnde nos quoq; nati in huius peregrinationis
erumna: huc fastidiosi uenientes: nescimus quid
desiderare debemus. Tantoq; se āplius fastidii no-
stri moribus exaggerat: quātomagis ab esu illius
dulcedinis animus elōgat. Et eo iam īternas deli-
cias nō appetit: quo eas comedere diu longeq; de-
sueuit. Fastidio ergo nro tabecimus: & longa ine-
die peste fatigamur. Et qa gustare ītus nolumus:
patā dulcedinē amamus foris miseri famē nrām.
Sed supna nos pietas nec deserētes se deserit. Cō-
tetas illas delicias ad memoriā nostrae oclōs reuo-

cat: easque nobis proponit in promissione. Torpore
excudit: atque ut fastidium nostrum repellere debeat
mus iuitat. Homo quidam fecit cenam magnam:
& uocauit multos. Quis iste homo est: nisi ille de
quo per prophetam dicitur. Et homo est: & quis co
gnoscat eum: Qui fecit cenam magnam: quia facietate
nobis eterne dulcedinis preparauit. Qui uocat mul
tos: sed pauci ueniunt: quia nonnunquam ipsi qui
per fidei ei subiecti sunt: aeterno eius conuiuio ma
le uiuendo contradicunt. Misit autem seruum suum
hora cenae dicere iuitatis: ut uenirent. Quid hora
cenae: nisi finis est mundi. In quo nimirum nos su
mus: sicut iam dudum Paulus testatur dicens. Nos
sumus in quos fines saeculorum deueniunt. Si er
go hora iam cenae est cum uocamur: tanto minus
debemus excusare a conuiuio dei. quanto propin
quasse iam cernimus finem saeculi. Quo enim pensamus
quod nihil est quod restat: eo debemus perire
ne tempus gratiae quod praesto est: pereat. Idcirco
autem hoc conuiuium dei non prandium: sed cena no
minatur: quia post prandium cena restat: post cenam
uero: conuiuium nullum restat. Et quia aeternum dei
conuiuium nobis in extremo praeparabitur: rectum fu
it: ut hoc non prandium: sed cena uocaretur. Sed quod
per hunc seruum qui a patrefamilias mittitur ad inui
tandum: nisi praedicatorum ordo signatur. De quo ui
delicet ordine quauis peccatorum nostrorum ponderi
bus grauemur: & nos tamen in istis diebus sumus

Et cum de ædificatione uestra uobis aliquid loquor
 hoc est quod ago. Seruus enim sum: summi patrisfa-
 milias. Cum uel amoneo ad cõtemptũ sæculi: iuita-
 re uos uenio ad cenã dei. Nemo me propter me:
 hoc i loco despiciat. Et si inuitandũ nequaquã di-
 gnus appareo: sed tamen magnæ sũt deliciae quas
 promitto. Sape fratres mei solet euenire quod di-
 co: ut p̃sona potens famulũ habet despectũ. Cũq̃
 per eũ suis forte uel extraneis aliquod respõsũ mã-
 dat: nõ despicitur p̃sona loquentis serui: q̃a serua-
 tur in corde reuerẽtia mittentis dei. Nec pensant
 q̃ audiũt p̃ quẽ: sed qd uel a quo audiant. Ita ergo
 fratres: ita uos uocite. Et si uos forsitan digne des-
 picitis: in mente tamen uestra uocantis domini re-
 uerẽtiam seruate. Conuiuã fieri summi patrisfam-
 lias: libenter obedire. Corda uestra discutite: atq̃
 ex eis mortale fastidium pellite. Ac repellendum
 namque fastidium uestrũ: iam parata sunt omnia.
 Sed si adhuc carnales estis: fortasse epulas carna-
 les iquiritis. Ecce ipsæ carnales epulæ: in spiritua-
 li uobis alimento cõuersæ sũt. Ad abstergendũ nã-
 que mentis uestræ fastidiũ: in cena domini ille uo-
 bis singularis agnus occisus est. Sed quid agimus
 qui hoc quod subiungitur: adhuc fieri a multis sæ-
 pe uidemus. Et coeperunt simul omnes excusare
 Offert deus quod rogari debuit: non rogatus da-
 re uult: quod uix esperari poterat: ut dignaretur
 largiri postulatus: & tamen cõtẽnitur. p̃tas deli

cias refectiois aeternae denūciat: & tamē simul oēs
excusāt. Ponamus ante oculos mentis minima: ut
possimus digne pensare maiora. Si quispiā potens
ad inuitādum quemlibet pauperē mitteret: qd fra-
tres rogo quid paup ille faceret: nisi de eadē sua
inuitatione gauderet: Responsum humilem redde-
ret. uestē mutaret. ire quātotius festinaret: ne pri-
or se ad potētis cōuiuū: alter occurreret. Homo
ergo diues inuitat: & pauper occurrere festinat.
Ad dei conuiuium inuitamur: & excusamus: Sed
ecce in ter hoc extimare possū: quid sibi corda uŕa
respōdeāt. Occultis enim fortasse sibi cogitationi-
bus dicunt. Excusare uolumus ad illud firmā refe-
ctiois conuiuū: & uocari: & puenire gratulamur.
Loquētes uobis talia mentes uestrae uerū dicunt:
si non plus terrena: quam coelestia diligūt. Si non
amplius rebus corporalibus: quam spūalibus occu-
pātur. Vnde hic quoq; ipsa excusatiū causa subiū-
gitur: cū protinus subifertur. Primus dixit. Villā
emi: & necesse habeo exire & uidere illā. Rogo te
habe me excusatum. Quid per uillā: nisi terrena
substantia designatur: Exiit ergo uidere uillam:
qui sola exteriora cogitat propter substantiā. Al-
ter dixit. Iuga boum emi quinque: & eo probare
illa. Rogo te: habe me excusatū. Quia in qnq; iu-
gis bouū: nisi quīq; corporis sensus accipimus: Qui
recte quoq; iuga bouū uocati sūt: qa in utroq; sexu
geminantur. Qui uidelicet corporales sensus quia

interne cōprehēdere nesciūt: sed sola exteriora co-
 gnoscūt: & deserētes ītima ea quæ extra sūt tāgūt
 recte p̄ eos curiositas designatur. Qui dū alienam
 quærit uitā discutere sēp sua ītima nesciēs: studet
 exteriora cogitare. Graue nāq; curiositatis ē uici-
 um. Quæ dū cuiuslibet mētem ad iuestigādū uitā
 proxime exterius ducit: sēp ei sua ītima abscondit.
 ut aliena sciēs se nesciat. Et curiosi animus quāto
 peritus fuerit alieni meriti: tanto fiat ignarus sui.
 Propter hoc nāq; & de eisdem qnq; iugis boū dici-
 tur. Eo probare illa. Rogo te: habe me excusatū.
 Ipsa enī excusantis uerba a uicii sui significatione
 nō discropāt: dū dicit. Eo probare illa. Quia uide-
 licet aliquando p̄tinere probatio ad curiositatē so-
 let. Sed notādū: q̄ & is q̄ propter iuga boū a cena
 sui iuitatoris excusat: humilitas uerba p̄misit di-
 cēs. Rogo te: habe me excusatū. Dum enī dicit ro-
 go: & uenire cōtemnit humilitas sonat ī uoce: sup-
 bia in actione. Et ecce hoc diiudicat prauus q̄sque
 cū audit: nec tamē ea quæ iudicat: agere desistit.
 Nam dum cuilibet peruerse agenti dicimus: con-
 uertere. deum sequere. mundū relinque. ubi hunc
 nisi ad dominicam cenam uocamus: Sed dum res-
 ponder: ora pro me q̄a peccator sū: hoc facere non
 possū: quid aliud agit: nisi & rogat & excusat: Di-
 cēs nāq; quia peccator sum: humilitatem īsinuat.
 subiungens autem cōverti non possū: superbiā de-
 mōstrat. Rogādo igitur excusat: quia & humilita-

tem supducit i uoce: & supbiã exercet in actione.
Segmentum ex euangelio Lucæ. xy. capite.

IN illo tēpore: Accesserūt ad dominū Iesū publicani & peccatores: ut audirēt illū. Et murmurabāt pharisei & scribæ dicētes. Quia hic peccōres recipit & māducat cū illis. Et ait ad illos pabolā istā dicēs Quis ex uobis homo q̄ habet cētum oues: & si p̄diderit unā ex illis: nōne dimittit nonagintanouē in deserto & uadit ad illā quæ pierat donec iueniat eā. & cum iuenerit eā; imponit i humeros suos gaudēs & ueniēs domū cōuocauit amicos & uicinos dicēs illis. Cōgrātulamini mihi: quia inueni ouē meā quæ pierat. Dico uobis: q̄ ita gaudiū erit i coelo sup uno peccōre p̄niam agente: quā supra nonagintanouē iustis q̄ nō idigēt p̄niam.

Homelia beati clementis.

Tēpus quod corpori meo ualde contrarium est: loqui me diu de expositione euāgelii lōga mora interueniēte: prohibuit. Sed quia lingua tacuit: ardere charitas nō cessauit. Hoc etenim dico: quod apud se unusq̄q̄ uestrū cognoscit. Plerūq̄ charitas quibusdam occupationibus prestratur: & integra flāgat in corde: & tamen non monstratur i ope. Quia & sol cū nube tegitur: non uideatur in terra: & tamē ardet i coelo. Sic esse occupata charitas solet: & itus uim sui ardoris exersit: & foras flammās operis non ostendit. Sed quia nunc ad loquendum tēpus rediit: uestra me stu

dia accendūt: ut mihi tanto amplius loqui libeat:
 quāto hoc uestræ mētes desiderabilius expetant.
 Audistis ī lectione euangelica fratres mei: q̄a pec
 catores & publicani accesserūt ad redēptorem no
 strū. & nō solū ad colloquēdū: sed etiā ad cōuescen
 dū recepti sunt. Quod uidētes pharisei: dedignati
 sūt. Ex qua re colligitur: q̄a uera iustitia cōpassio
 nē habet: falsa iustitia dedignationē: quāuis & iu
 sti soleāt recte peccōribus idignari. Sed aliud ē q̄
 agitur typo sup̄bia: aliud quōd zelo disciplina. de
 dignātur etenī: sed nō dedignātes. Desperāt: sed
 non desperantes. Persecutionem cōmouent: sed
 amātes. q̄a & si foris increpationes p̄ disciplinā exa
 gnat: itus tamē dulcedinē p̄ charitatem seruant.
 Praepōnūt sibi in aīo ipsos plerūq̄ quos corrigūt:
 meliores existimāt eos quoq̄ quos iudicāt. Quos
 uidelicet agētes: & p̄ diciplinā arguūt subditos: &
 p̄ humilitatē custodiūt semetipsos. At cōtra hi q̄
 de falsa iustitia sup̄bire solēt ceteros quos despici
 ūt nulla īfirmitatibus mīa cōdescēdūt. Et quo se
 peccatores esse nō credūt: eo deterius peccatores
 sūt. De quorū profecto numero pharisei extite
 rant: q̄ diiudicantes dominū quod peccatores sus
 ciperet: a renti corde ipsum fontē misericordiæ re
 prehēdebāt. Sed q̄a egri erāt: ita ut egros se esse
 nescirēt: quatinus quod erāt agnoscerēt: coelestis
 eos medicus blādis fomētis curat. Benignū padī
 gma obicit: & in eorum corda uulneris tumorem

promit. Ait nāq. Quis ex uobis homo q̄ habet cē-
tum oues: & si pdiderit unā ex illis: nōne dimittit
nonagitanouē ī deserto: & uadit ad illā quæ perie-
rat: Ecce mira dispensatione pietatis similitudinē
ueritas dedit: quā & ī se homo recognosceret. Et
tamen hęc specialiter ad ipsū auctore hominū p̄ti-
neret. Quia enī cētenarius numerus p̄fectus est:
ipse centū oues habuit: cū sāctorū angelorū substā-
tiā & hominū creauit. Sed una ouis tūc periit: quā-
do peccādo homo pascua uitæ derelinqt. Dimisit
āt nonagitanouē oues ī deserto: q̄a illos sūmos ā-
gelorū choros reliq̄t ī coelo. Cur āt coelū desertū
uocatur: nisi q̄ desertū uocatur derelitū: Tūc autē
celū homo deseruit: cū peccauit. In deserto at no-
nagitanouē oues remāserant: quādo ī terra domi-
nus unā quærebat. Quia rationabilis creatura nu-
merus angelorū uidelicet & hominū: q̄ ad uidendū
dominū cōditus fuerat: pereunte hoīe erat ī minu-
tus. Et ut p̄fecta sūma ouīū adītegraretur ī coelo
homo pditus quærebat in terra. Nam q̄ hic euā-
gelista dicit in deserto: aliq̄ dicit in mōtib: ut si-
gnificet ī excelsis. q̄a nimirū oues quæ nō pierāt:
ī sublimibus stabant. Et cū iuenerit ouē: ip̄onit ī
humeros suos gaudēs. ouē ī humeris suis ip̄osuit:
q̄a humanā naturā suscipiēs: peccata n̄ra ip̄se por-
tauit. Et ueniēs domū: cōuocat amicos & uicinos.
dicēs. Cōgratulamini mihi: q̄a iueni ouē quæ pier-
rat. Inuenta oue ad domū redit. q̄a pastor noster

repato homine: ad regnū coeleste rediit. Ibi ami-
 cos & uicinos inuenit. Illos uidelicet angelorū cho-
 ros q̄ amici eius sūt: q̄a uolūtate eius cōtinue ī sua
 stabilitate custodiunt. Vicini quoq; eius sunt quia
 claritate uisionis illius: sua assiduitate p̄fruuntur.
 Et notādū q̄ nō dicit Cōgratulamini iuentæ ouī:
 sed mihi. q̄a uidelicet eius ē gaudiū uita n̄ra. & cū
 nos ad coekū reducimur: solēnitatē lætitiæ illius in-
 plemus. Dico uobis: q̄ ita gaudiū erit ī coelo sup̄
 uno peccatore p̄nia agente: quā supra nonagītano
 uē iustos q̄ nō īdigent p̄nia. Cōsiderādū nobis est
 fratres mei: cur dominus plus de conuersis pecca-
 toribus: quā de stātibus iustis in coelo gaudiū esse
 lateatur: nisi hoc ipsi quod p̄ quotidianū uisionis
 experimentū nouim⁹. Quia plerūq; hi qui nullisse
 oppressos peccatorū molib⁹ sciūt. stāt quidē ī uia
 iustitiæ. nulla illicita p̄petrāt: sed tamen ad coele-
 ste patriā: āxie nō āhelāt. Tātoq; sibi ī rebus licī-
 tis usū prābēt: quāto se p̄petrasse illicita nulla me-
 minerūt. & plerūq; pigri remanēt ad exercēda bo-
 na præcipua: quia ualde sibi securi sūt: q̄ nulla co-
 miserūt mala grauiora. At cōtra nōnūquā hi q̄ se
 aliqua illicita egisse meminēt: ex ipso suo dolore
 cōpūcti īardescūt: ad amorem dei seseq; in magnis
 uirtutibus exercet. Cūctā deficiētia scī certaminis
 appetūt oīa mūdi dereliquūt. Honores fugiūt: ace-
 ptis cōtumeliis lætātur. Flagrāt desiderio: ad coe-
 leste patriā anhelāt. Et q̄a se errasse a deo cōside-

rant: dāna pracedētia lucris sequentibus recōpen
sāt. Magis ergo de peccatore cōuerso: quā de stā
te iuxto gaudiū sit in coelo: qā & dux ī prelio plus
eū militē diligit: qui post fugā reuersus hostē for
titer pramit: quā illūq nūquā terga praubit: & nū
quā aliqd fortiter fecit. Sic agricola illā amplius
terrā amat: quā post spinas uberes fruges profert
quā eā quā nunquā spinas habuit: & nunquā ferti
le messē produxit. Sed iter hęc sciēdū est: qā sunt
pleriq; iusti in quorū uita tātum est gaudiū: ut eis
quālibet peccatorū pñia praponi nullatenus pos
sit. Nā multi nullorū sibi malorū sūt cōscii: & tan
ti ardoris afflictione se exerunt: ac si a peccatis oī
bus coāgustētur. Cūcta etiā licita respuūt: ad aet
pectū mūdi sublimiter accigūtur. Licere sibi nolūt
omne quod licet: bona sibi āputāt: etiā cōcessa. co
tēnūt uisibilia: iuisibilibus accedūtur. Lamētis gau
dēt: ī cūctis semetipsos humiliāt. Et sicut nōnulli
peccata operū: sic ipsi peccata deplorāt cogitatio
nū. Quid itaq; istos: nisi iustos dixerī & poeniten
tes: q se & in pñia de peccato cogitationes humili
āt: & recti sēp in ope pseuerāt. Hic ergo colligen
dū est: quātū deo gaudiū faciat: quādo humiliter
plāgit iustus: sic facit in coelo gaudiū: quādo hoc
quod male gessit per poenentiā damnat iustus.

FINIS